

MÜSİAD
MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

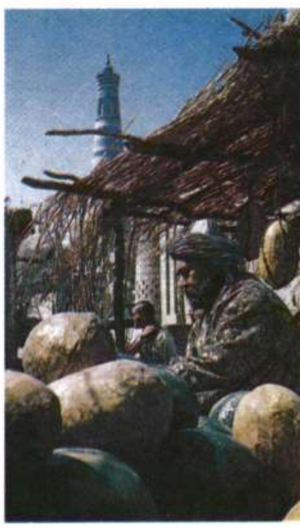
'93

ÇERÇEVE

YIL: 1 • SAYI: 4 • NİSAN 1993 • ÜCRETSİZDİR.

PARA AKIL VE TARİH

İÇİNDEKİLER

30

Ekonomik bağımsızlık olmadan yalnız başına siyasi bir coğrafyaya sahib olmak yetmiyor.

18

"Hiç bir şey insan aklını aşk ve para kadar çabuk öldürmez." Başka bir deyimle; hiç bir şey insanı aşk ve para kadar çabuk aklından edemez

25

Zamanını etkin bir şekilde kullanamayan yöneticiler, genellikle zamansızlıktan şikayet ederler, sürekli çalışırlar ve doğru dürüst tatil yapamazlar

15

Sırplar ve Miloseviç "Büyük Sırbistan" hayaline öylesine bağlanmışlar ki, dünyayı ateşe vermekten, çekinmiyorlar

MÜSİAD adına Sahibi : *Erol Yarar* • Editör ve Sorumlu Yazıişleri Müdürü: *Mehmet Yıldız* • Genel Yayın Yönetmeni : *Ahmet Hamdi Pınarcık* • Dış Haberler : *Kahraman Emmioğlu* • Ege Bölgesi Sorumlusu: *Mütteki Sezen* • İngiltere ve AT sorumlusu: *Mutlu Sezen* • Sayfa Düzen: *Ziya Er* • Dizgi : *Sadık Poyraz* • Ofset Hazırlık ve Baskı: : *Damla Matbaacılık Tel: 512 11 19 - 519 42 43 C.oğlu İst.* İrtibat Adresleri: Merkez: Mecidiye Cad. Cansızoğlu İş Merkezi 7/50-51 Mecidiyeköy-İST Tel. 267 40 37-38 Fax 267 49 41 • Ege Bölgesi: 903 Sk.. No 12 İpekpazarı-İzmir • Telefax 9.51.848276 • Avrupa 29 Coronation Avenue, Mordown.Bournemrouth, Derset BH9 1 TW Great Britain Tel: (0) 202 51 64 96

Editör'den

Mehmet Yıldız

"93"

Tek rakamları hep sevmişimdir. Bunun elbette mantıki ve menkul gerekçeleri var. Ancak 93'ü yani tek sayılı böyle bir rakamı sevişimin sebebi bu değil. Hatta 93 harbini hatırlatıyor diye aksini düşünenler de çıkabilir. Ama benim gerekçem MÜSİAD'ın 93'teki fonksiyonlarıyla ilgili. Bu yıla kadar olan iki buçuk yıl boyunca MÜSİAD, Türkiye'nin gündemini işgal eden bir çok konuya parmak basmakla ve üyelerine birçok hizmetler getirmekle beraber daha ziyade teşkilatlanma çalışmalarını ön planda tutarak bu günlere geldi. Üye sayımız da üç rakamlı sayılardan dört rakamlılara geçmesiyle birlikte yeni bir anlayışın önem kazandığını görüyoruz. Bunun adı "Hizmet"tir. 93'ün tam anlamıyla bir hizmet yılı olması açısından Genel Merkez ve tüm Şube ve bölgeler yıllık programlarını hazırlamaktadırlar. Umuyoruz ki gerçekten 93 hem üyelerimiz için, hem de ülkemiz için hayırlı gelişmelerin başladığı önemli bir yıl olacaktır.

Bu güzel temennilerin gerçekleşmesi için bizler kendi zaviyemizden, gerek ülkemize, gerek müslüman Türk dünyasına, gerek islam alemine, hatta tüm insanlığa yarar sağlayacak çalışmaları, kararları, uygulamaları, plan ve programları hayata geçirmeye çalışacağız. Ancak yürütmenin başında bulunanlar buna paralel veya uyumlu bir çalışma anlayışını benimsemez, veyahut ta en azından önümüze bir takım engeller koyarlarsa, çalışmalarımızın semeresi ne yazık ki çok geç gelecektir. Ama ümidediyorum ki 93, toplum barışının sağlandığı, tüm özgürlüklerin verildiği, geniş hoşgörü ve anlayışın hakim olduğu, soykırımların-savaşların sona erdiği, insanların inançlarından dolayı kınanmadığı, bir takım anlamsız tabuların yıkıldığı, hür düşünceye. İpotek koyan çağdışı kalmış anlayış ve uygulamaların çözümü ve çifte standartçılığın sona erdiği bir yıl olsun. Böyle beklentinin oluşması için içeride ve dışarıda vasat uygun mudur? sorusunun çok iyi cevaplanması gerekir. Ne yazıktır ki içerideki sorunlar azalma yerine artma temayülü göstermektedir. Şöyle ki;

EKONOMİ:

Ülkede hayat pahalılığı denen enflasyon'un düşmesi sağlanamamış iç borç cumhuriyet tarihinin en büyük boyutlarına çıkmıştır. Dış borç ise giderek artmaktadır. İç borçlanmaya devletin hız vermesi, işçi ücretlerinin yükselmesi, çalışma barışının henüz tam sağlanamamış olması özel kesimlerdeki yatırımları durdurmuş, yatırım yerine hazine bonosu, devlet tahvili ve repo'yu tercih eder olmuşlardır. Tüketim maddelerinin fiyatları kontrolsüz bir şekilde artmaktadır. Alınacak tedbirler alınamamakta, keyfi zamların önüne geçilememektedir.

SOSYAL HAYAT:

Ülkemizin bazı sahalarda ulaştığı seviyeden çekinen dış ve iç düşmanlarımız ülkeyi kaosa sürüklemek için Türk-Kürt, Alevi-Sünni, Laik-Müslüman gibi kamplara bölmeye çalışmakta uluslararası terör yardımıyla cinayetler sergilenmektedir. Güneydoğu Anadolunun 21. yüzyıldaki muhtemel potansiyelinden ürkülerek oralarda oynanan senaryolarla bölge yavaş yavaş boşaltılmağa, "Yaşanmaz" bir bölge imajı yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Devlet de maalesef vatandaşlarına çifte standart uygulanmakta, bazı demokratik haklardan mahrum edilmektedirler.

SİYASİ HAYAT:

Ülkemizde siyasi hayat maalesef en istikrarsız dönemini yaşamaktadır. Bunda eskimiş anlayışların, seçim sistemlerinin, yeni dünya siyasi yapısındaki değişmelerin de rolü vardır. Siyasi kadrolar halkımızı tatminden uzaktır. Seçimlerde hiç bir partiye halkımız tek başına iktidar vermemektedir. Seçim sistemi adil değildir. En kötüsü ciddi ve haysiyetli bir dış politikamız yoktur. Kuveyt işgal edildi diye dünyanın birleşik ordusuyla kıyameti IRAK'ın başına yıkan ABD ve Batı dünyası, Bosna'da kıtır kıtır kesilen ve tecavüze uğrayan müslüman olunca kılını bile kıpırdatmamakta, Türkiye'de bunu maalesef sessiz film gibi seyretmektedir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen biz yolumuzdan sapmadan ve taviz vermeden layık olduğumuz seviyeye ulaşmaya gayret edeceğiz. Bu konuda en büyük desteğimiz inancımızdır.İstikbal de inananlara ait olacaktır,

Saygılarımla,

Erol Yarar

YURT DIŞI KAYNAKLARIMIZ...

Ülkelerin hızla kalkınması potansiyel kaynaklarının en kısa zamanda değerlendirilmesine bağlıdır. Bu kaynaklar yurt içinde olduğu gibi yurt dışındaki kaynaklarda olabilir.

Ülkemiz ise yıllardır bırakın mevcut kaynakları iyi değerlendirmek, iç kaynaklarınıda beyin ve sermaye göçü ile yurt dışına kaçırmıştır.

Dünya üzerindeki büyük ekonomik savaşın hızla sürdüğü ve her geçen gün arttığı bir ortamda ülke olarak kaynaklarımızı tespit ederek hızla değerlendirmeliyiz. Bu kapmakların en önemlilerinden biride yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızdır. Dünyanın dört bir yanına yayılmış olan bu insanlar gerek işçi, memur gerekse işveren konumuna gelerek, siyasi ve ekonomik bir güç olmuşlardır.

Vatandaşlarımızın en yoğun olduğu ülke Almanyadır. MÜSİAD olarak Mart ayı içinde yapmış olduğumuz gezide buradaki potansiyel kaynakların bir kısmını yerinde görmek imkanını bulduk. 1963 yılında başlayan işçi göçü bugün 2 milyona varan sayısı ile bu ülkeye güçlü Türk azınlığı oluşturmuştur. Bu şahısların resmi kaynaklardan 30 yıl içinde Türkiye'ye gönderdikleri kaynak 40 milyar doların üzerindedir. Tek başına değerlendirdiğimizde, bu kaynağın ülkemiz kalkınması açısından ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Bunun yanında 35 bin Türk'ün işveren komunumda olduğu ve yanlarında 100 bin'i aşkın alman çalıştırması Türkiye ile dünyanın 3. büyük ekonomik gücü olan Almanya arasında gerek ticari ve endüstriyel ve gerekse sermaye ve teknoloji transferi konularında çok büyük birikim ve potansiyele sahip olduğunu gösteriyor.

Bütün bunlara 2 milyon işçi, memur ve işverenin alman bankalarındaki 100 milyar dolara yaklaştığı ifade edilen sermayeside eklenince Türkiye'nin altın madenini dağlarda, petrolu ramanda aramaya verdiği önemin çok üstünde hızla bu ülkedeki vatandaşlara yönelik sağlam değerlendirme ve stratejiler oluşturması gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bu güzel tablonun iki zor yönünde bilmekte yarar vardır. 1970 ile 1985 seneleri arasında kaynaklarını Türkiye'de değerlendirmek isteyen vatandaşlarımızın yaptığa yatırımlar maalesef ehil olmayan ellerde 2 milyar dolara yakın bir meblağ bir kaç istisna haricinde heba olmuş, oradaki vatandaşlarımızn zihinlerinde Türkiyede yatırım yapmak cazibesini yitirmiş güven duygusu sarsılmıştır.

İkinci önemli menfi konu ise vatandaşlarımıza yıllardır gerek eğitim, gerek dini konularda sahip çıkılmaması ve konsolosluklarımızda vatandaşlarımızın yapmış olduğu yatırımlarla ilgili envantterler oluşturulmamasıdır.

Şu anki mevcut yapısıyla Almanya ve diğer ülkelerdeki Türk vatandaşlarını bilgi, sermaye ve siyasi etkinliklerinin değerlendirilmesi Türkiye açısından gözardı edilemeyecek bir potansiyeldir. Ekonomisin yönlendirme için dışarıdan yüksek faizlerle borç alan Türkiye yurt dışındaki vatandaşlarımızın sermaye birikimlerini ülke içine çekecek cazip stratejiler üretmek zorundadır. Teknoloji çağında yurt dışında teknoloji üreten firmalarda çalışan insanlarımızın bilgi birikimlerini Türkiye'de değerlendirecek imkanları üretmek zorundayız. MÜSİAD olarak yurt dışındaki işadamlarımızın mevcut potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmek maksadıyla elçiliklerimiz ve işadamı organizasyonları vasıtasıyla çeşitli konferans ve toplantılar düzenliyoriz. Nisan ayı vasıtasıyla çeşitli konferans ve toplantılar düzenliyoruz. Nisan ayı içindede Almanya'da iş yapan 200 işadamımızla MÜSİAD üyesi 50 kişilik bir grubu Almanya'daki ve Türkiye'deki potansiyellerin değerlendirilmesi amacıyla bir toplantıda inşallah buluşturacağız.

MÜSİAD olarak 1993 yılından itibaren bu yöndeki faaliyetlerimizi çeşitli ülkelerdede aynı şekilde geliştirmek niyetiyle, bilvesile bütün MÜSİAD üyesi arkadaşlarımızın ve dergimizi okuyanların Ramazan Bayramı'nı tebrik eder, bütün müslümanlara rahmete vesile olmasını niyaz ederim.

Müsiad Avrupa'da

Natık Akyol

MÜSİAD Dış ilişkiler Komısyonu Başkanı

Avrupa'daki bu yeni oluşumunda Türkiyedeki gibi çok kısa bir zamanda beklentilerin üstünde bir gelişme göstereceğini ümid ediyoruz..

MÜSİAD Üyeleri olarak Federal Almanyaya yaptığımız ziyaret, bir başka açıdan yeni bir dönemin başlaması anlamı da taşıyordu....

Türkiyenin Avrupa ile ekonomik, siyasal, kültürel, askeri anlamda yakın işbirliği içinde olduğu bir gerçek... Ne yazık ki, Avrupada milyonlarca Türkün bulunmasına, müslümanların sayılarının 20 milyonu bulmasına rağmen, ne Türkiyenin ve ne de İslam ülkelerinin buradaki müslamanlar üzerinde ciddi bir programları olmadığı görülmektedir....

Türkiyenin ekonomi üzerinde ağır bir yük oluşturan dış borcumuzun belki on kat fazlası, Almanyada, Hollanda, Fransada bankalarda yatmaktadır. Buralardaki nüfus varlığımız Ülke ekonomisine, kültürüne ne yazık ki kazandırılamamıştır. Vasıfsız ucuz işgücü olarak ihraç edilen bu kitle, ne batıyla bütünleşebilmiş, ne de kendi kültürünü koruyabilmiştir. Özellikle ikinci kuşak açısından durum daha da vahimdir. Sosyojik bir kırılma yaşanmıştır... Hükümetlerin buradaki insanlarla ilgisi çok sonları ve çok yüzeysel planda realize olmuştur...

Kendi başına el yordamı ile bir çıkış yolu arayan bu insanlar, özellikle camiler etrafında örgütlenerek, kendi kurdukları işçi derneklerinin rehberliğinde bir yere gelmişler ve varlıklarını korumak için müthiş serüvenlerle dolu bir mücadele başlatmışlardır.

Bu gün artık, Avrupa ekonomisi bir tıkanıklığın eşiğine gelmiştir. Konut sorunu, işsizlik, yabancı düşmanlığı, birinci kuşağın geri dönme mevziminin gelmesi insanları zorunlu olarak yeni çıkış yolları bulmaya zorlamıştır. Bu zorlamanın da sonucu bu gün sayıları binlerle ifade edilen Avrupalı yeni Türk işadamları ortaya çıkmıştır.

İşte bu insanların organize olmaları, kendi aralarında dayanışmaları, yardımlaşmaları, Türkiyeye entegrasyonları, bilgi ve tecrübe değişimi, karşılıklı işbirliği imkanlarını araştırmak ve ilk olarakta MÜSİAD ı tanıtmak için Almanya ve Hollanda da ziyaretlerde bulunduk... Kölndeki Türk başkonsolosluğunu ziyaret ettik. Bu arada Türk Araştırmaları Enstitüsü Faruk Şenle de görüşerek karşılıklı görüş alışverişinde bulunduk...

Tesbitimiz odur ki,MÜSİAD'ın Almanya ziyareti Türk işadamları arasında büyük ilgi ile karşılandı... Beklentilerin üzerinde verimli görüşmeler, bilgi alışverişi oldu ve Türkiyedeki MÜSİAD'ı örnek alan yeni bir örgütlenme için Avrupadaki işadamlarını temsilen Almanya, Hollanda ve Fransadan Türk İşadamları ile bir araya gelerek derhal çalışmalara başladılar ve bu müteşebbisler kurulu ile MÜSİAD heyeti bir iftar sofrasında bir araya gelerek yapılan ve yapılması gereken çalışmaları değerlendirdiler...

MÜSİAD üyeleri batı Avrupa ülkelerindeki Türk İşadamları ile daha yakın bir işbirliği kurmak kararındadır. Aynı şekilde İslam Ülkeleri Türki Cumhuriyetler ve Balkanlarla da ilişkilerin geliştirmek niyetindedir..... Avrupadaki Türk İşadamı varlığının MÜSİAD açısından taşıdığı önem kadar, MÜSİAD da Türk İşadamları için bir umud kaynağı olmaya adaydır.. Global değerlerin öne geçtiği günümüzde iktisadi konular gibi, her zaman evrensel olma özelliğine sahip bir konuda her iki kesimin birbirine vadedeceği çok şey vardır ve üyelerimiz arasında doğacak bir işbirliği her iki kesiminde verimliliğini çok büyük ölçüde artırabilecektir.

Avrupadaki fuarlar münasebeti ile bu ülkeler seyahat edecek işadamlarımız artık Avrupada uğrayıp bilgi alabilecekleri, ya da iş ilişkisi kurabilecekleri bir zemin oluşturacak bir partnerleri vardır... Aynı şekilde Avrupadan gelecek Türk İşadamları da Türkiyede güvenecekleri bir dosta sahiptirler artık...

Avrupa'daki bu yeni oluşumunda Türkiyedeki gibi çok kısa bir zamanda beklentilerin üstünde bir gelişme göstereceğini ümid ediyoruz.. Şimdilik Almanya ve Hollandada başlayan bu çalışmaların çok kısa süre sonra Fransa da da kendini göstereceğini ümid ediyoruz. Bu çalışmalarımız yakın gelecekte öteki müslümanlar için de örnek olacak ve belki de onların da bu oluşuma katılmaları ile yeni bir potansiyel doğacaktır..

Daha şimdiden Avrupadaki MÜSİAD'ın müteşebbisleri bir araya gelerek çalışmaları başladıklarını, bizim Almanyadan döndükten sonra kendi aralarında ikinci toplantılarını yaparak Avrupadaki örgütlenmeyi koordine etmek, organize etmek üzere Süleyman Arslanı, Dr.Ahmet Ziya Küçük, Mehmet Akbulut-Mustafa Duran. Y.Taner Bosnalı, H.Mehmet Küpeli, Ebubekir taşçı, Ayhan Bakan, Hasan Özdoğan, Bekir Şahan, Muhlis Özer, Mehmet Gündoğar, Aydın Kurt, Mustafa Karaosmanoğlu, Mustafa Kocabaş, Halil Ayan, Ali Arslanı, görevlendirdiklerini haber aldık. Kendilerine teşekkür ediyor, çalışmalarında başarılar diliyoruz...

Bu doğru yönde atılmış küçük bir adımdır. Büyük hedeflere küçük adımlarla varılacağı unutulmamalıdır... Hem zaten biz Hakka yürüyerek giderken o bize koşarak gelmeyecek mi, hakkın yardımw eli bizim elimizin üzerinde olduktan sonra, biz bildiklerimizle hareket ettiğimizde o bize bilmediğimizi öğretecek olduktan sonra ne gam..

Uygulama Hukukun Temel İlkeleri İle Çelişiyor

Müstakil Radyo Tv Müteşebbisleri İstişare Kurulu İzleme Komitesi Başkanı

İ. Hasip Mengi

Sayın bakan hulle yollarını açan, ya da yabancı şirketlere milyarlarca dolar ödemeye mecbur eden bir yaklaşımla sorunu çözdüğünü ileri süremez.. Bu bir çözüm değil aslında bir skandaldır.

Özel Radyo ve Tv'ler konusundaki tartışmalar Türkiyede Demokrasi insan hakları ve çok seslilik konusunda ulaşılan düzeyi gösterecek bir gösterge özelligi taşıması açısından da ayrıca özel bir öneme sahip bulunmaktadır.

Kurulumuz, 17 Martta İstanbulda 50 ye yakın radyo tv müteşebbisinin katıldığı istişare kurulunda, konunun teknik, hukuki ve proğram üretimi ile ilgili ayrıntıları ve koordinasyon konusunu tartıştı ve 10 kişiden oluşan bir izlimi komisyonu oluşturdu.

Söz konusu toplantıda oluşturulan izleme komisyonu, Bursa'da MÜSİAD Merkezinde toplanarak bu toplantıda alınacak kararları değerlendirerek ve MÜSİAD olarak bize düşen görevleri tartıştı

MÜSİAD İzleme Komitesi müstakil radyo ve tv müteşebbislerinin haklı mücadelelerinde sonuna kadar yanlarında olduğumuzu ve üzerimize düşen hertürlü görevi yerine getirecektir.

Ayrıca kurulumuz 17 Nisanda İstanbul'da tekrar geniş katılımlı bir istişare toplantısı yaparak bundan sonra izlenecek yolla ilgili olarak görüşmelerde bulunacaktır.

Burada konu ile ilgili bazı tesbitlerde bulunmak ve bazı teklifler getirmek istiyorum.

Bir yasa ihlali, başka hukuk ihlalleri ile önlenemez.. Hukuki varlığını kaybetmiş bir yasa toplumun sırtında bir kamburdur. Sayın Bakan eğer yasayı uygulamaktan sözediyorsa, yasa kapsamında hiç bir istisnası bulunmayan tüm uzaktan kumanda cihazları ve oyuncakları bile toplatması gerekir..

Sayın Bakanın uydu yayınları ile yorumu da gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Uluslararası anlaşma, uluslararası haberleşmenin ve uydu yayınlarını önleyici parazitlerin önlenmesi ile ilgilidir.. Yoksa bütün uydu yayınları, tekrar yer istasyonlarında alınıp yeniden verilmek sureti ile yayın yapmakta ve yasa yine ihlal edilmiş olmaktadır. Uygulamada eşitlik prensibi zadelenmiş bulunmaktadır. Kaldı ki, uydu yayınlarını almaya yönelik çanak antenler de yine aynı yasa kapsamında suç olarak görülmesi gerekmektedir..

Sayın Bakan yasayı istediği şekilde yorumlama ve kullanma hakkına sahip değildir..

Türkiyede değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecek yasalarla şapka giyme mecburiyeti getirilmiştir. Yine bu yasalara göre bey, efendi, hacı hoca kelimelerinin dahi kullanılması yasaktır, türbeler yasaktır, iktidar kendi içinde tutarlı olmak zorundadır. Yasalar keyfi şekilde tatbik edilemezler..

İçine düşülen durum bir hukuk ayıbıdır ve bu ayıbın sorumluluğu bize aid değildir.. İçi geçmiş, anlamını yitirmiş, toplumun sırtında bir kambur gibi duran yasaları ortadan kaldıramayan iktidar bu durumdan sorumludur.. Yasalar toplum içindir Toplum yasalar için değil. Üstelik yasaların hukuka aykırı olmaması gerekir.. Hukukun temel ilkeleri ile çelişen yasalar, yasa olma özelliğini kaybederler..

Osmanlı imparatorluğuna matbaanın geç girmesine sebeb olan anlayış bu gün hala tartışılmaktadır Sayın bakanın yasakçı zihniyeti de aynı şekilde uzun yıllar, bir kara mizah konusu olarak tartışılmaya devam edecek, bir iletişim ayıbı olarak hatırlanacaktır.. Eğer bu yayınlar yasak idi ise, aylardır iktidar bu yasağa niçin gözyumdu da şimdi aklı başına geldi. Buna inandırıcı bir cevap vermek zorundadırlar.

Bakanlığın bu tasarrufu ile ilgili olarak herkes kendi bölgesinde yü-

ÖZEL RD-TV'LER KAPATILIYOR

Bursada 3 Nisan'da, Almira Otelinde toplanan 100'ü aşkın Radyo Tv müteşebbisi hükümetin Özel Radyoları kapatma kararını protesto ettiler.

Yurtta bir çok sürücü radyo antenine siyah kurdele bağladı. Bu uygulamaya katılan taksicilere Bursa Trafik polisi trafik cezası keserken, Karaman Yunus Emre Televizyonu sahibi yakasına siyah kurdele taktığı için PKK'lı iddiası ile göz altına alındı. Siyah bantlı radyo ise, Bursa toplantısının sembolü idi

Toplantının yapıldığı otelin önüne asılan siyah bayrağın kaldırılması protestolara sebeb olurken, RP milletvekili ve TBMM' İnsan Hakları Komisyonu üyesi Hasan Mezarcı'nın müdahelesi ile bayrak yeniden asıldı.

MÜSİAD Basın Halkla ilişkiler Komisyonu üyeleri ve komisyona bağlı Müstakil Radyo-Tv Müteşebbisleri İstişare Kurulu İzleme Komitesi üyeleri bu toplantıya katıldı ve ardından da kendi aralarında toplanarak 1. istişare kurulu toplantısına katılanları Nisan ayı ortalarında yeniden, İstanbulda toplantıya çağırma kararı aldı.

Komite adına Hasip Mengi bir basın bildirisi yayınlayarak, konu ile ilgili görüşlerini açıkladı.

Yurtta bir çok sürücü radyo antenine siyah kurdele bağladı. Bu uygulamaya katılan taksicilere Bursa Trafik polisi trafik cezası keserken, Karaman Yunus Emre Televizyonu sahibi yakasına siyah kurdele taktığı için PKK'lı iddiası ile göz altına alındı. Siyah bantlı radyo ise, Bursa toplantısının sembolü idi

rütmeyi durdurmak için idare mahkemesine başvurmalıdır. Ayrıca sayın Bakan hakkında görevini kötüye kullandığı için ve verdiği zararla ilgili olarak tazminat ve ceza davası açılabilir..

Bu karar insan hakları, haberleşme hürriyeti ile çelişen bir karardır, anayasa ve yasaların korunması adına başka yasal ve anayasal haklar çiğnenmiştir.

Biz bir an önce gerçekçi bir yasa çıkartılmasını istiyoruz, ancak hemen belirtelim ki, bu gün hazırlanan yasa, şu anki teknolojiyi bile açıklamaktan uzaktır ve büyük bir ihtimalle ölü doğacak, yasakçı, sansürcü bir yasa taslağıdır.

Kaldı ki, sorun sadece TRT yasası, gümrük mevzuatı ile ilgili değildir. Basın yasası, belediyeler yasası, imar yasası, kamu güvenliği ve sosyal güvenlik, milli güvenlik konuları ile ilgili bir yasa çıkartılması gerekir.

Çok seslilikten ve çoğulculuktan sözetmek kolay, ancak bunu hayata geçirmek ise sanıldığı kadar kolay değildir. Üç beş radyo ve Tv istasyonu bile iktidarın bu konulara bakışını göstermiştir. Hemen şunu belirteyim ki, büyük şehirlerde iktidar partileri büyük oy ve prestij kaybına uğramıştır ve bu kararlarını devam ettirmeleri oldukça zordur. Bu arada Günaydın gazetesinin başlattığı siyah kurdela kampanyasını desteklediğimizi ve bu protestonun uzun ömürlü olması için yaygınlaştırılarak sürdürülmesi gerektiğini de belirtmek istiyorum.

Mesela batıda Citizen Band, ya da Public Chanel, Almanyada Offener Kanal adı verilen kanallar var. Değil 40- 50 radyo istasyonu, Türkiye genelilnde örgütlenmiş cemiyetlere,. vakıf, oda ve sendikalara devletin öncülüğünde ve koordinasyonunda haberleşme imkanları verilmelidir. Bir sosyal grub haftada bir saat, ya da ayda iki saat yaparak belli bir kitleye ulaşmak istiyorsa, bu etnik bir toplulukta olabilir, kendi kültürlerini geliştirmek isteyebilirler, dini toplulukta olabilir, bir fikir hareketi, bir entellektüel forum da olabilir, sendikada olabilir, kendi kitlesine ulaşmak ya da ilgilenenlere mesaj vermek istiyorsa dışarıda hazırlayacağı bu bantları özel bir kanaldan verebilir. Çok seslilik toplumsal kalkınma, kültürlenme, sosyalleşme böyle başarılır..

Bu konuda ısrarlı olmalıyız. Hem TV ve hemde Radyo kanallarından biri serbest kanal olarak ayırılmalı ve maliyeti karşılığı, ve belli esaslar çerçevesinde programı hazırlayanların hukuki sorumluluğu altında, sansürsüz bir yayın gerçekleştirilmelidir.. İletişim çağında toplumsal anlamda kalkınma ve gelişme için bu öncelikli bir şarttır..

Lokal, bölgesel ve ulusal ve uluslararası yayıncılık konularında met kanun kuvvetinde bir kararname ya da acil bir yasa çıkartarak, bu konuda Meclis başkanı ve Cumhurbaşkanının hatta anayasa mahkemesinin görüşü alınarak bir ara çözüm olarak muvazaalı bir eylem yapılabilir. Yasa geçer, tabi anayasa mahkemesine gider, bur arada anayasa mahkemesi konuyu inceleyene kadar geçecek bir kaç aylık dönem içinde de yeni yasa hazırlanır.. Her halukarda bu işlem 1994 e kadar sarkar. Anayasa mahkemesi yasayı iptal etse bile, bir ara uygulama başlatılmış olur..

Aksi halde başka ara çözümlerde bulunabilir. Sayın bakanın bilgi yetersizliği var, sorun uydu yayıncılığı ile ilgili değil, uluslararası haberleşme ile ilgili, radyo dalgasının uydudan mı , yoksa başka ülkeden mi, Türkiye içinden mi geldiği, hukuki bir sorun değil, teknik bir sorundur, kaldı ki uygulama şu hali ile yabancılara imtiyaz sağlayan bir uygulamadır ki, bu devletin kendi milletine karşı bir ayıbı olarak ortaya çıkmakta, yabancıları daha imtiyazlı konuma getirmektedir.

MÜSİAD Basın Halkla İlişkiler Komisyonu Üyeleri ve komisyona bağlı Müstakil RD. Tv mütesebbisleri İstişare Kurulu İzleme Komitesi toplu halde

kendi aramızda ciddi işbirliklerine gitmemiz gerekmektedir, ortak projeler gerçekleştirebiliriz..Teknik standardizasyon imkanları araştırılabilir.. Ortak program üretimleri gerçekleştirilebilir. Dernek, vakıf, ortak şirket ve kooperatif kurulması ve mevcutları ile işbirliği imkanlarının araştırılması yönünde MÜSİAD olarak bir dizi proje hazırlanmıştır.. İnşallah bunları sırası ile hayata geçirilecektir.

Hükümet bu haksız karardan geri dönmelidir.. Çifte standart, ayrımcılık, keyfilik sözkonusu olamaz.. Yanlış hesab Bağdat'tan döner.. Büyük bir ihtimalle yargı yolu ile bu hak geri alınacaktır.

Sorunun hukuki çözümü için şöyle ara bir yol bulunabilir.. Hükü-

Gerekirse Nahcıvan, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Kıbrıs ve adalardan hiçte uyduya gerek kalmadan linklerle yayın aktarımı yapılabilir.. Ama bu komik bir durum olur.

Kaldı ki hükümetin acil olarak teknik bir düzenleme yaparak, yerli radyo ve Tv' lerin başka ülkelerden yayın yapma mecburiyetini ortadan kaldıran düzenlemelere gitmesi gerekir. Bu hem müteşebbisler için maliyet artışı sağlamakla, hem vergi kaybına yolaçmakta ve sonuçta yurt dışına para kaçmasına sebeb olmaktadır. Türk vatandaşını Yunanistan'dan yayın yapmaya mecbur etmek, buna teşvik etmek yerine, başkalarının gelip Türkiyeden yayın yapmalarını sağlayacak özgürlükçü bir yola girmesi gerekir..Türk insanının yabancı ülkelere mahkum ve muhtaç bırakılması ve bunu yapanlara imtiyaz sağlanması bir ayıptır. Yasa adına böyle şeylerin yapılmaması gerekir. Bu bir yasa ayıbı olacağı gibi, yasanın hukukiliğini ve saygınlığını zedeleyecek bir tutumdur ki, bunu yapanları da bu millet bu gün de gelecekte de affetmeyebilir.

Sayın bakan hulle yollarını açan, ya da yabancı şirketlere milyarlarca dolar ödemeye mecbur eden bir yaklaşımla sorunu çözdüğünü ileri süremez.. Bu bir çözüm değil aslında bir skandaldır.

Eğer özel Tv ler yer istasyonları ile yayınlarını sürdürmeye devam ediyorlarsa burada bir çifte standart söz konusudur, biz hiç bir şekilde bu istasyonların kapatılmasını istemiyor, teklif etmiyor ve savunmuyoruz, burada önemli olan sayın Bakanın yanlış, bilgi eksikliğine dayalı hukuk tekniğine aykırı yorumunun vehametini ortaya koymak istiyoruz.

İktidar 500. gün tartışmalarının yapıldığı bir zamanda talihsiz bir genelge ile kendini zor durumda bırakmıştır. Biz bu yanlışın düzeltileceğini ümid ediyor ve bekliyoruz. Yanlışın neresinden dönülürse kardır. Bu karar iktidar partileri içinde de sorunlara neden olacak bir gelişmedir.. Siz sayın radyo TV müteşebbislerinden, kendi bölgenizdeki yakın olduğunuz milletvekillerine ulaşmak sureti ile kamuoyu baskısını onlara iletmenizi teklif ediyoruz. Bu gelişmelerin toplumsal uyanış kamuoyu bilincinin kökleşmesi açısından önemli bir rolü olduğuna inanıyoruz.

Bunlar yeniden ayakları üzerine doğrulan Büyük Türkiye İdealinin doğuşunda çocukluk hastalığı olarak önümüze çıkmaktadır. Bu hastalıkları aşarak varacağız.

Adam Bir Kalemde Malı Götürmüş...

İlter Sağırsoy

Ne karayolları, ne pul yolsuzluğu kardeşim, onlar aysbergin ucunun ucu. Adam bir kalemde malı götürmüş. Üstelik devletin elemanlarının desteğiyle. Bakın bakalım bürokratlara, çoğu Çankaya'larda, Gaziosmanpaşa'larda süper lüks villalarda oturuyor. 1'in 3'ü maaşlarıyla mı almışlar bu evleri. Geçin bunları, bir kalem geçin. Kimse kimseyi aldatmasın. Devletin maaş verdiği adamı yol göstermiş, hırsızı da el verip trilyonları götürmüşler...!"

Nihayet Demirel'in içi rahatlamış, belki de bir "ohh" bile çekmişti. Çünkü, vatandaş ne zamandır Baba'ya, "hani hesap soracaktın" diye sorup duruyordu. Sonuçta Baba'nın "işte orada çalışıyorlar" diyebileceği, gösterebileceği, topu pas edebileceği bir "yeri" olmuştu

Bu açıklamaları yapan TBMM Hayali ihracat Araştırma Komisyonu Başkanı, DYP milletvekili Mahmut Öztürk'ten başkası değil. Üstelik bunların kim olduğunu, hatta bakanlardan adı hayali ihracat yolsuzluğuna karışan ve suistimali sabitlenen kişiler olup olmadığını en iyi o biliyor. Ve Öztürk bildiklerini Mart ayının ikinci yarısında açıklamaya hazırlanıyor.

Hafızaları tazelemek için şöyle geriye seçim meydanlarına döndüğümüzde, Baba'nın "hesap sormazsak namerdiz" naralarını kolayca hatırlarız. Ve sonuçta koalisyon da olsa "Baba" hükümette. Kaldıki koalisyon ortağı SHP'de benzer vaatlerle seçmenin huzuruna çıkmıştı.

Neticede, Hükümet kuruldu, koltuklar pay edildi ve yolsuzlukları soruşturma'dan sorumlu devlet bakanlığı'na emekli general Orhan Kilercioğlu getirildi. "Baba" hem kendisiyle bir telefon görüşmesi yaptı diye zamansız emekliye sekvedilen Kilercioğlu'na vefa borcunu ödemiş, hem de çok önem verdiği hesap sorma işini böylece askeri disiplin ile zapt-ı rapt altına almış oldu... Aradan 5-6 ay geçtikten sonra da TBMM ayağı oluşturuldu hesap sorma ekibinin. Hükümet'te Devlet Bakanı Kilercioğlu, Meclis'te Aksaray milletvekili "tuttuğunu koparır, namuslu" Mahmut Öztürk. Oluşturulan TBMM Hayali İhracatı Araştırma Komisyonu Başkanlığı'na getirilen Öztürk ve komisyonun diğer üyeleri. Nisan'da ilk resmi toplantılarını yaptılar.

Nihayet Demirel'in içi rahatlamış, belki de bir "ohh" bile çekmişti. Çünkü, vatandaş ne zamandır Baba'ya, "hani hesap soracaktın" diye sorup duruyordu. Sonuçta Baba'nın "işte orada çalışıyorlar" diyebileceği, gösterebileceği, topu pas edebileceği bir "yeri" olmuştu.

Gerek Kilercioğlu paşa, gerekse Öztürk kurşunları ard arda patlatarak Türkiye'de bir hesap sorma dönemi başlattılar. Ancak gel zaman git zaman ANAP Genel Başkan Yardımcısı Taranoğlu'nun deyimiyle padişahın soytarısına döndüler. Taranoğlu "hesap soracağız diyenlerin kısa zamanda hesap sorulacak duruma geldiklerini de" iddia ederek şunları söylüyordu:

"Bakın, güzel fiyaka yaptılar, açıklamaları ard arda sıralayıp kamuoyunun sözümona vicdanını rahatlattılar. İki de eski bakan arkadaşımızı komedi denecek türden iddialarla Yüce Divan'a sevkettiler. Oysa kendilerinin yaptıklarını, muhalefet değil, devletin valileri söylüyor. Rüşvetle satılan kadroları valiler söylüyor.

Soytarıya padişahı birgün (bana bitmeyecek bir yalan söyle) demiş. Bir garip soytarı padişaha nasıl (hayır) desin. Söylemezse kelle gidecek. Ve aklına bir yalan gelmiş. Soytarı padişaha, (efendim, dün ava gittim, büyük bir çarşafla büyük bir çınar ağacının üzerindeki bütün kuşları hapsederek avladım) demiş. Padişah (ne var bunda sonra ne olmuş) deyince, soytarı (çarşafın altından pırt diye kuşun biri kaçtı) cevabını vermiş. Padişah (eee sonra) diye yinelemiş sorusunu soytarı da aynı cevabı vermiş ve (çarşafın altından bir kuş daha pırt diye kaçtı) demiş. Padişah sordukça soytarıdan "bir kuş daha pırt etti kaçtı" cevabını almış böylece soytarı kelleyi kurtarmış. İşte bunların ki de böyle"

CHP milletvekili Mehmet Sevigen ise, 1980 yılında yapılan "resmi onaylı" altın kaçakçılığını hatırlatarak, "bunların hiçbiri yeri doğru değil ki, kendilerinden öncekine neresinin eğiri olduğunu sorabilsinler. Belki şimdi milletvekillerinin ismi farklı ama, baş yine aynı baş. ve o günkü altın

UBA

kaçakçılığına onay veren kişi" diyordu kısaca Sevigen'in bu tesbitine Mahmut Öztürk ise çok anlamlı ve çok kısa bir benzetme ile katılıyordu: "İçindeki aynı, sadece post değişik"

Yani, muhalefeti de iktidarı da aynı noktada birleşiyordu. Çark belli, işleyiş belli, sadece "işletenler", ya da "işlettirilenler" ismen değişiyordu.

Aylar süren soruşturmaların, araştırmaların ardından hayali ihracata adı karışanların içinde DYP'li bakanların da olduğuna dikkat çeken Mahmut Öztürk 486 firmaya ilişkin 1160 dosyayı elden geçiriyordu. Dosyaların vıcığını çıkardığını kaydeden Öztürk, sonuçları açıklamaya açıklayacaktı ancak, bunu nasıl yapacağına TBMM kulislerinde kimsenin aklı ermiyordu. Çünkü ismi geçen ve kısmen kamuoyunun da tahmin ettiği bakanlar kabineyi adeta sarsardı. Üstelik sistem bir başka isim altında işlemeye devam ediyordu. Bu da Öztürk'ün iddiasıydı. Bu durumda Öztürk kalkıp da nasıl açıklayabilirdi ki, şu bakan, şu bürokrat şu milletvekili işin içinde diye. Hem trilyonları paylaşanları, hem de buna imkan sağlayan bu işi yapan siyasileri açıklayacaktı Öztürk. Yani hem siyasal, hem ekonomik deprem yaşanacaktı ülkede. Öztürk'ün yanıtı ise çok sadeydi. "Ekşi yemedim ki karnım ağrısın, kim olursa olsun hesabını versin. Bana ne"

Üstelik TBMM Hayali İhracat Komisyonu'nun sorguladığı rakam öyle yüz milyarlar değil, beş eksiği üç fazlasıyla 90 trilyon liraydı. 1993 yılı bütçesinin yaklaşık beşte biri. 1986 yılından günümüze uzanan ve Öztürk'ün deyişiyle, "hayali ihracat, hayali ithalat, hayali ihale, kara para aklama turu, haksız teşvikler vs." hepsi dahil tam 90 trilyon lira.. Bununla Türkiye'nin sağlık sorununu kökünden halledebileceğiniz gibi 42 bin köyün bütün sıkıntılarını da çözebiliyorsunuz... TBMM Hayali İhracat Komisyonu toplantılarında resmi kıyaslama böyle...

Kilercioğlu'da incir çekirderğini doldurmak için zaman zaman basın toplantısı yaparak "İnsanların yüreğini ağzına getiriyordu" Ama sonuç soytarının çarşafından " pırtlayan kuş"tan başka birşey olmuyordu

Bu arada, Kutlu Savaş'ın "Mahmut Öztürk hayali ihracat dosyalarını bekletiyor, zaman aşımına uğratıyor" iddialarını yanıtlayan Öztürk beni aklayamasa da kendisini, Savaş'tan intikamını Demirel'e şikayet ederek alıyordu. Başbakanlık Teftiş Kurulu eski başkanı Kutlu Savaş, Hayali ihracat Konusunda tek ciddi raporu hazırlayan ancak dönemin Başbakanı Turgut Özal tarafından üzerine gidilmeyen olayları belgeleyen kişi olarak bu seferde Öztürk'ü kızdırıyordu. TBMM Hayali İhracat Araştırma Komisyonu'nu olayları sürüncemede bırakarak zaman aşımına uğratıp kapatmakla" suçlayan Savaş, bunun bedelini kadro karşılığı sözleşmesi yenilenmemesiyle ödüyordu. Yaklaşık 8.5 milyon liralık maaşının yarısı bu durumda kesilen Savaş'ın "iddialarının" Öztürk'ü, hükümeti ve Demirel'i ne kadar rahatsız ettiği de böylece açığa çıkıyordu.

Paşa Paşa Çalışıyor mu?

Yetim hakkını sormakla mükellef paşa Bakan Kilercioğlu cevabında ise, herşey güllük gülistanlık değildi. Paşa bir taraftan göçmenlerle ve yeni göç etmek üzere olanlarla ilgileniyor bir taraftan da kendisine Başbakan Süleyman Demirel'in genelgesi. üzerine gönderilen yolsuzluk ihbarlarıyla dolup taşan dosyaları "özel kasasında" korumaya çalışıyordu. Gerçi bir miktar yara almıştı emekli general Kilercioğlu. Zira maiyette bulunanların bir kaçında güven zaafı başgöstermişti. Öyle ki, bu bakanın özel kasasına kadar uzanıp birkaç "yolsuzluk ihbarı dosyasını" iç etmeye kadar varıyordu. Gerçi Bakan Kilercioğlu "yok canım yolsuzlukların araştırıldığı bakanlıkta yolsuzluk mu oluşmuş " diye bu iddiaları göğüslemeye çalışmıştı ama, olaya adı karışanların az zaman da ekonomik anlamda çok mesafe almalır hala hazılardaki şüpheleri silmeye yetmemişti.

Kilercioğlu'da incir çekirderğini doldurmak için zaman zaman basın toplantısı yaparak "İnsanların yüreğini ağzına getiriyordu" Ama sonuç soytarının çarşafından "pırtlayan kuş"tan başka birşey olmuyordu. Bakan Kilercioğlu bir yıl içinde 4-5 defa basın toplantısı yapıyor ancak, her defasında değişen sadece "dosya sayısı" oluyordu. Yoksagerisi aynıydı.." dosya bize intikal etti.. biz........ kadarını savcılığa gönderdik. Savcılık.....'rını hazırlık soruşturmaları yapılıyor...... kadarı da mahkemeye verildi."

Öte yandan Kamu vicdanını bastırmak ve siyasi sov için hedef seçildiklerini öne süren Sefa Giray ile Cengiz Altınkaya'nın yüce divan sıfatıyla Anayasa Mahkeme'sinde yargılamalarına yakında başlanacak.

Eğer bu yargılamada ortaya ciddi somut belgeler gelir, eski bakanların usulsüzlük ve yolsuzluklarını sabit görülürse ne ala, yok iddialar "fos" çıkar ve bu Anayasa Mahkemesi'nce teyid edilirse, Baba'nın işi gerçekten zor. O zaman muhalefete büyük bir koz verilmiş olur ki. Bu durumda da İnönü'nün bacanağına yapılan kıyaklar, Bayındırlık Bakanlığı'nda olup bitenler. "Beşli çete" diye adı geçenlerin "iddiaları" ele alınır... Bu da Ersin Tarañoğlu'nun dediği gibi hesap soracağız derken, hesap sorulacak hale gelmek..." olur. Bir de ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın eklemesi var buna," halen Bayındırlık Bakanlığı ve diğer bakanlıklarda iki eski bakan olan arkadaşımızı yüce divana sevk edilmesine neden olan kararnameye göre işler yürütülüyor. Bu durumda bu bakanların hiçbiri gelecekte kendisini yüce divandan kurtaramazlar"

Sonuçta R.P. Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın dediği gibi "değişen birşey" olmadı. Prof. Erbakan'ın tesbitlerine göre şu ana kadar Türkiye Kalkınma Bankası'ndan koalisyonun yandaşlarına 1 trilyon kredi verildi. Çağlar (Ziraat Bankası kredi indirimi) olayı hafızalardan silinmedi. Ve Öztürk olusn, Kilercioğlu olsun hesap sorma iddiasını sürdürüyorlar.

İnşallah sonuçta soytarı bir ağaç dolusu daha kuş avlamaz.

Mahmut Öztürk
TBMM Hayali ihracatı Araştırma Komisyonu Başkanı

Ben Demirel'in memuru değil, milletvekiliyim. Ve namusumu şerefimi ortaya koyduğum bu işi de yapmamam için kimsenin uyarı veya ikaz yapacağını sanmıyorum. Böyle bir uyarı nerden gelirse gelsin göğüslerim

UBA

TBMM HAYALİ İHRACATI ARAŞTIRMA KOMİSYONU BAŞKANI

Mahmut Öztürk:

"Ben Demirel'in Memuru Değilim, En Ufak İkazında İstifa Ederim"

Aylardır Hayali İhracatı her boyutuyla araştıran ve sorumluluğu olanları isim isim açıklayacağını öne süren TBMM Hayali İhracatı Araştırma Komisyonu Başkanı Mahmut Öztürk, MÜSİAD'ın aylık yayın organı olan ÇERÇEVE'nin sorularını cevaplandırdı.

Yılan hikayesine dönen hayali ihracat araştırmalarında son durum nedir?

Öztürk: 15 gün sonra bir basın toplantısıyla bütün olan biteni açıklayıp ortaya koyacağım.

DYP'li bakan var mı suçlanan? Yani suçu sabitlenen..

Öztürk: İki yerden belge bekliyorum, onlar geldiğinde bakan da olsa gözünün yaşına bakmadan açıklarım. Açıklayacağım da, Ama bu belgeleri bekliyorum.

Ama hükümet ve dolayısıyla partiniz sıkıntıya düşmez mi?

Öztürk: O benim sorunum değil. Yetimin hakını yiyen düşünsün. Ben şerefimle dolaşmayı tercih ederim. Bakan olmuş, bilmem ne olmuş benim derdim değil,

Ama Sayın Demirel'den bir uyarı gelirse...

Öztürk: Beni bu konuda Allah'tan başka kimse sorgulayamaz. Biz burada hesap soracağız, yetimin, tüyü bitmemiş yetimin tek tek hepsinin hesabını soracağız dedik. Sormazsak vatandaş bizden sorar. ayrıca, bu görevi bana Meclis verdi. Bir de şu var, ben Demirel'in memuru değil, milletvekiliyim. Ve namusumu şerefimi ortaya koyduğum bu işi de yapmamam için kimsenin uyarı veya ikaz yapacağını sanmıyorum. Böyle bir uyarı nerden gelirse gelsin göğüslerim, Demirel'in de böyle bir uyarıyı yapacağını sanmam. Çünkü kendi de hesap sormayı en hararetli olarak isteyen liderimiz, Genel başkanımız, Başbakanımız. En ufak ikaz gelirse istifa ederim, bunu da herkes bilir zaten.

Ama hergün karşılaştığımız partinizin milletvekili bu bakanlar.

Öztürk: Bana ne? Bakın bir bakanımızın isminin geçtiği bir olay var. Burada üç firma var. Üçünün de adı aynı ve aynı işi yapıyor. Şimdi, burada bakanın isminin geçtiği şirket mi almış bu paraları yoksa iftira mı atıyorlar, isim benzerliğinden yararlanmak mı istemişler onu ortaya çıkarmak üzereyim.

Peki siz raporunuzu ve dosyayı TBMM Başkanı Cindoruk'a teslim edeceksiniz. Ancak Meclisin gereğini yapacağına inanıyor musunuz?

Öztürk: Onu da bilemem. Hepimiz namusumuz ve şerefimiz üzerine yemin ederek milletvekilliğine başladık. Siz mart ayının ikinci haftasını bekleyin.

Yolsuzluklarla İlgili Kısa Kısa Haberler:

Hesap Sorma Cetveli
Meclis Hanesinde Son Durum:

TBMM Hayali ihracat Araştırma Komisyonu'na göre 486 firmanın adı yolsuzluklara karıştı. Bu konuda 1160 adet dosya incelendi. Hakkı yenen yetimin hırsızlardan günümüz parasıyla 90-100 trilyon alacağı var. (Ama hala her doğan yetim 12 milyon lira borçlu doğuyor.)

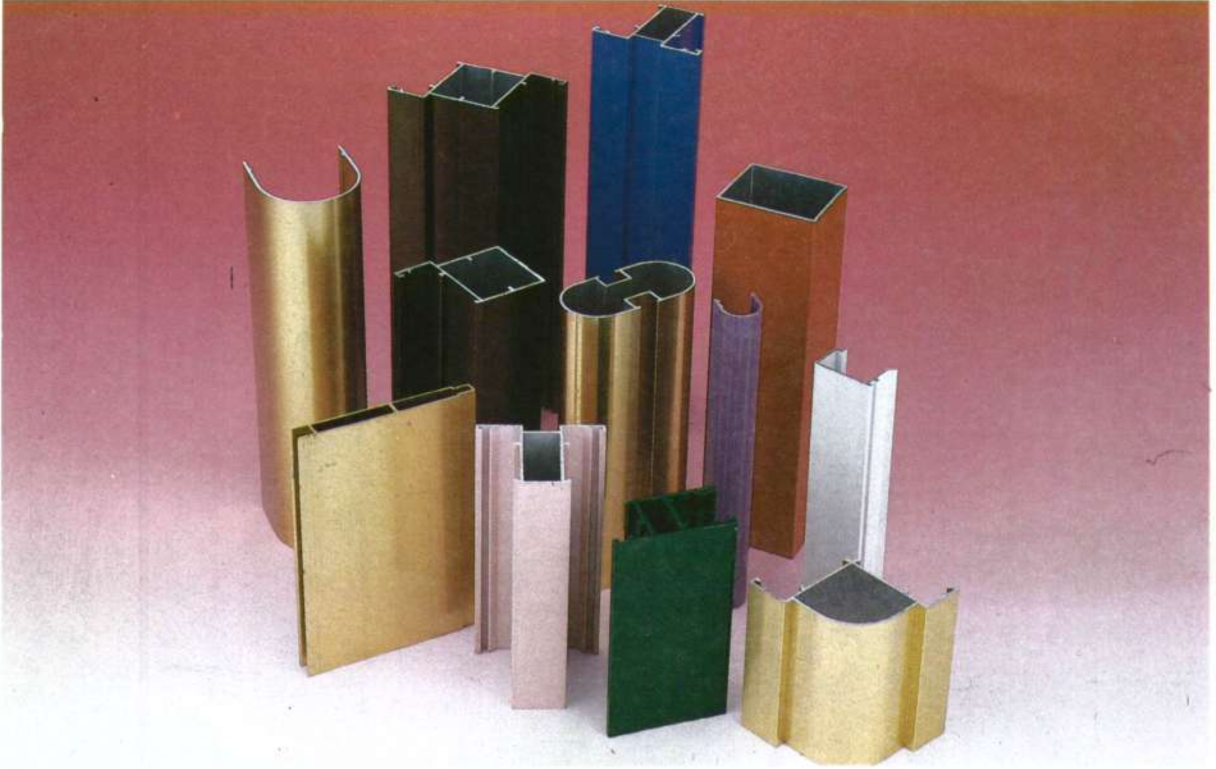
Yolsuzluklarla Mücadeleden Sorumlu
Bakanlıktaki Son Durum:

Bugüne kadar 127 yolsuzluk dosyasının takibi yapıldı. Bunlardan 119'u savcılığa havale edildi. Savcılığa gönderilenlerden 44'ünün Cumhuriyet Savcılıklarınca hazırlık soruşturmaları sürdürülüyor. 63 dosya ile ilgili davalar mahkemelerde devam ediyor. (Ancak kamuoyuna yansıyan ciddi bir hesap sorma finali henüz yaşanmadı)

TBMM Genel Kurul'unda Son Durum:

Bugüne kadar 4 ayrı konuda eski bakanlar hakkında meclis soruşturması açıldı. 2 eski bakan yüce divana sevkedildi. Mustafa Taşar ise koalisyon üyesi parti milletvekilerinin taktik hatası yüzünden durumu kurtardı. Sonradan DYP ve SHP gruplarının tüm çabalarına rağmen Taşar'la ilgili iddialar ve oylama yeniden TBMM gündemine getirilmedi. Öte yandan, 8 ayrı konuda 16 eski bakanın durumu da incelendikten sonra "gerektiği zaman işlem yapılsın" diye TBMM'ye gönderildi.

ALÜMİNYUM SANAYİİ'NDE PRESTİJ

1984 yılından beri Levha ve disk alüminyum üretimini sürdüren firmamız, 1992 yılından itibaren profil sanayine hizmet edecek yeni tesisleriyle üretime başlamıştır.

ADRES:

- **(Mağaza)** : Hürriyet Mahallesi Cemil Bengü Caddesi No: 59 Şişli / İSTANBUL
- **(Fabrika)** : Hadımköy Yolu No: 58 Kıraç Köy Mevkii Beylikdüzü / İSTANBUL
- TELEFON: (Mağ) 90 (1) 224 20 55 - 56 — 687 53 12 (Fab) 90 (1) 687 50 64 - 687 50 65
- FAX: (Mağ) 90 (1)224 20 57 (Fab) 90 (1) 687 53 49

Odak Reklam 513 86 84

Toplum Hükümet'ten yapay sorunlar için değil, adaletsizlik, haksızlık, işsizlik, üretimsizlik, sömürü ve yozlaşma için bay - pas bekliyor çözüm istiyor

MÜSİAD ANKARA ŞUBESİ BAŞKANI

Hüdaverdi Çakır:

"Devlet Kendi Meşru Sınırlarına Çekilmelidir"

"Değerli Misafirler, Sivil teşkilatlanmanın artması, yaygınlaşması, güç ve etkinlik kazanması, ülkemizde çoğulcu demokratik süreçlerin önünde varolan tıkanmaların aşılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu, her sektör ve alanla ilgili sivil örgütlenme zaruretine olan inancımızı ifade etmektedir.

Toplumsal katmanların kendilerini doğrudan ya da dolaylı etkileyen her durum ve her sorun karşısında teklif, talep veya tepkilerini ifade edebilecekleri imkan ve ortamlara sahip bulunmaları demokratik bir hak olduğu kadar, toplumsal bir zaruret ve gerekliliği de ifade eder.

MÜSİAD, bu anlamda Türkiye'nin güçlü geleceğini ve güzel yarınlarını vadetmede önemli bir sorumluluk payı bulunan müteşebbis, sanayici ve işadamlarımızın yeni bir birliği yepyeni bir organizasyonudur.

Bu çerçevede, ilk akla gelebilecek olan soru, benzer kuruluşlardan MÜSİAD'ı ayıran farkın ve kuruluşuna neden olan etkenlerin neler olduğu hususudur.

Her şeyden önce belirtmeli-

yim ki; MÜSİAD, bu topraklarda yaşayan her insanı doğrudan ya da dolaylı etkileyen ülkemizin genel ve temel sorunlarını, kendi sorunlarının önüne alıyor. Bencil bir büyümeyi doğru bulmuyor ve onaylamıyor. Teşebbüs anlayışı ve ahlakın özünü, insani ve toplumsal endişeler, milletimizin tarihi, tabii vasıf ve hasletlerinde ifadesini bulan milli ve ahlaki öncelikler oluşturuyor.

MÜSİAD, ülke ve devlet kaynaklarını, kendi gücü ve geleceği için vazgeçilmez bir alternatif imkan olarak görme eğilimi taşımış, bu çerçevede hemen her dönemde hükümetlerin ekonomi politikalarını etkileme ve yönlendirme alışkanlığını ilke edinmiş iş muhitlerinin dışında bir anlayışı, toplumsal endişeleri öne alan Türk milletinin hayat biçimi ve karakterinde ifadesini bulan bir iş ve işveren ahlakını temsil ediyor, geleceğe taşıma ve yüceltme iddası taşıyor.

Toplumsal gerçekliği, Türk insanının ekonomiye, kültüre, sanat ve siyasete bakışını temellendiren; değer yargıları, hayat yorumu, anlayışı ve ahlakını yansıtmayan ve paylaşmayan hiçbir yapı, tutum ve politikanın uzun vadede bu ülkede varlığını ve gücünü sürdürme şansının bulunmadığına yürekten inanıyoruz.

MÜSİAD'ın hedefi, yoğun gelişme, değişme ve yenileşme sürecinde bulunan Türk toplumunun; tarihi ve tabii vasıfları ile milli motifleri önde tutan bir anayışla kendini geliştirme, gerçekleştirme, millet olarak yeniden büyük hedeflere yönelme temayülüne olumlu katkı ve destekler sağlamak, öncelikle de kendi sorumluluk alanında bunu başarmaktır.

Dünyada çok önemli ve çarpıcı değişiklikler yaşandığına hep birlikte tanık oluyoruz. Evrensel boyutta müşahade edilen bu yeni anlayış gelişme ve değişmelerini sosyal, iktisadi ve siyasi tezahürleri milli yapılara da yansımakta ve tüm toplumsal yapıları farklı boyutlarda da olsa derinden etkilemektedir.

İnsanlık, 20. yüzyılı; birey ve toplum hayatının yoğun milliyetçi akımlar ile katı ideolojik anlayış ve saplantıların belirlediği devlet yapıları ve politikaları altında yaşadı.

İnsanın önemi, anlamı ve değeri, egemen devlet yapıları, bireyin yaşama biçimi ve hayat yorumuna yer bırakmayan ideolojik çerçeveler altında hissedilmez bir kimliğe, daha da acısı kimliksiz ve kişiliksizliğe sürüklendi.

DEVLETİN GÜCÜ

Devlet gücünün baskın olduğu, teknolojik gelişme anaforunun toplumlara göz açtırmadığı içinde bulunduğumuz yüzyılda, kendi medeniyet ve kültür ikliminden ve mirasından tamamen kopan, batı değerleri ve batılı yaşama biçiminin tartışılmaz üstünlüğü vehmine kapılan Türk devleti ve dolayısıyla Türk milleti üzerinde daha da sancılı sonuçlar ürettiği kuşkusuzdur.

İdeolojiler ve kuvvete dayalı egemenlikleri sorgulama süreci içinde gözüken insanlığın, yeni yüzyılda muhtemel savaşlara rağmen farklı etkin ve kültürel özellikler içinde insanın önemi ve anlamını önde tutan bir anlayışla, dini ve felsefi yorumların çoğaltılıp zenginleştirdiği bir hayat tarzına, yaşama biçimine yöneltmekte olduğu derinden hissedilmektedir.

Bu kuvvete dayalı egemen güçlerin; telkin ve telâffuz ettiği yeni dünya düzeni değildir ve olmayacaktır da. Bu, insanlığın, hayatın varoluş hikmeti ve esrarına yeniden ulaşma hamlesidir.

Türk toplumu da derinden derine kendi hayat gerçeğini aramakta, devletin olması gereken yapısını bu kapsamda sorgulamaktadır.

Bir ülkede yaşayan insanların hayat felsefesi neyse, halk hangi değerlere bağlı olarak yaşıyor ve hayatı nasıl yorumluyorsa, devletin felsefesi, ideal, iddia ve hedeflerinin de o olması gerektiği açıktır. Bir devletin yönetim yapısı, yönetim anlayışı ve uygulamakta olduğu siyaset bakımından halkının değer yargılarına, geleneklerine, inançlarına dayanması zarureti vardır. Doğal, meşru ve yasal olan anlayış budur.

Türkiye maalesef böyle bir mutabakattan yoksun kalmıştır. Almanya ve Japonya zannedilmesin ki; sadece çalışkanlıklarıyla bir büyük büyümeyi gerçekleştirmişlerdir. Bu ülkelerin büyük kalkınmayı gerçekleştirebilmiş olmalarının altında yatan temel sebep ve sihirli güç toplumları ile devletleri arasındaki hedef ve ideal beraberliği ve mutabakattır. Akılcılık ile de beslenen bu mutabakat kabul edelim ki; büyük bir dinamizm yaratmış ve bu ülkeler milletler camiasında güçlü bir yer edinmişlerdir.

Türk halkı daha az çalışkan değildir. Bir büyük medeniyet tecrübesi yaşayarak ve bir büyük devlet geleneğinden geliyoruz. Ancak, itiraf edelim ki, devlet ile toplumumuzun arası açıktır.

Devletin ve değer yargıları, hedefleri başka, halkımızın mukaddesleri ve hedefleri başkadır. Bu tezat ortadan kalkmadan, so-

Devlet gücünün baskın olduğu, teknolojik gelişme anaforunun toplumlara göz açtırmadığı içinde bulunduğumuz yüzyılda, kendi medeniyet ve kültür ikliminden ve mirasından tamamen kopan, batı değerleri ve batılı yaşama biçiminin tartışılmaz üstünlüğü vehmine kapılan Türk devleti ve dolayısıyla Türk milleti üzerinde daha da sancılı sonuçlar ürettiği kuşkusuzdur.

KİT'ler Frankeştayn'a dönüşmüştür. Sivil ve asker bürokraside aşırı şişme dolayısıyla, kamu görevlilerine ödenen maaşlar adeta işsizlik sigortası haline gelmiştir. Kamu görevlilerinin yüzde 80'i üretim ve hizmet dışıdır.

runlarımızı çözemeyiz. Ülke birliğini tehdit eden tehlikeleri bertaraf edemeyiz.

İtirafa mecburuz ki, 1980 öncesi yurdu alev alev saran tedhişin, 1990 sonrası gelişen Güneydoğu olayları ve benzeri sorunlar, toplumun bilinçaltında yatan böylesi bir tezadın yarattığı rahatsızlığın tezahürleridir.

Devlet temelde, toplumsal sorumların aşılmasında, bireyin ve toplumun kendini varedebilmesinin önündeki engelleri gidermek bakımından en önemli imkan ve gücü simgeler.

Oysa, bugün görüyoruz ki, toplumu besleyen, destekleyen ve geliştiren bir imkan ve gücü simgeleyen devlet, bu işlevini yerine getirmek şöyle dursun kendisi bir sorunlar yumağına dönüşmüş haldedir.

Hemen her ortamda ülkemiz insanları, bir araya geldiklerinde yoğun olarak devletin yapısı ve işleyişi tek gündemdedir. Çünkü, devletin bu yapısı, başlı başına bir sorundur. Devletin insanımızın ve toplumumuzun gelişmesini olumsuz etkileyen karar ve tasarruflardan yoğun yakınmalar işitirsiniz.

Bu sebeple, devletin yönetim yapısı, yönetim anlayışı ve yönetim politikalarının yeniden yorumlanması ve devletin işlevlerinin yeniden ve köklü bir biçinde yeni baştan tanımlanması gerektiği açıktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bugünkü yönetim yapısı ile toplumsal üretim kaynakları ve faaliyet alanlarının pek çoğunu büyük oranda denetlemektedir.

Devlet salt ekonomik kaynakları ve iktisadi üretim süreçlerini büyük oranda denetlemek ve elinde tutmakla kalmıyor.

Aynı zamanda özü itibariyle bireysel bir çaba ve üretim olan; insani, toplumsal, hatta evrensel tecrübelerden hem etkilenen hem de etkileyen ve temelde bir hayat yorumu demek olan sanat ve kültür olaylarını da yönlendiriyor ve dahası denetliyor.

Bu yapı, insan, toplum ve hayat gerçeğine aykırılık oluşturmaktadır.

Türk devletinin maalesef sınırlayıcı ve her alana egemen yapısı insani ve toplumsal gerçeklerimizi olduğu gibi; çağa özgü gelişmeleri de yeterince anlamamızı ve kavramamızı güçleştirmektedir.

Devlet toplumun iktisadi faaliyet alanlarından olduğu gibi; sanat ve kültür imkan, kaynak ve kabiliyetlerini de kurumlaştırıp, denetlemekten vazgeçsin. Bırakalım toplum kendini gerçekleştirsin.

Devlet, vergiler suretiyle toplum kaynaklarını sünger gibi emmektedir. Oluşan kaynakların hizmetler olarak topluma geri dönüşü gerçekleşmemektedir. Milletimiz buna rağmen kendini geliştirmenin imkan ve tasarımlarını üretmek için canla-başla çalışmakta, ve gerçekten de önemli mesafeler katetmektedir.

Devlete düşen milletin önünü açmaktır.

KİT'LER FRANKEŞTAYN'A DÖNDÜ

KİT'ler Frankeştayn'a dönüşmüştür. Sivil ve asker bürokraside aşırı şişme dolayısıyla, kamu görevlilerine ödenen maaşlar adeta işsizlik sigortası haline gelmiştir. Kamu görevlilerinin yüzde 80'i üretim ve hizmet dışıdır. Topluma ciddi katkılar sağlaması beklenen bu eğitilmiş ve yetişmiş büyük işgücü, kamuda kendisini tüketmektedir.

Bütçe; KİT zararlarını, memur maaşlarını, iç ve dış borç faiz ödemelerini karşılayamaz durumdadır. Devletin bu kadar ağırlaşmış yapısı, bozulmuş dengeleri ile hizmet üretmesi gerçekten zorlaşmıştır.

Toplum devletin külfetlerinden bizar hale gelmiştir. Bu yanlış gidişe, mutlaka dur denilmeli, köklü ve gerçekçi çözümler ertelenmeden uygulanmalıdır.

Koalisyon hükümetinin de ülke sorunları karşısında acz içinde olduğu aşikardır.

Toplum hükümetten yapay sorunlar için değil:

-Adaletsizlik için

-Haksızlık için

-İşsizlik ve

-Üretimsizlik için,

-Sömürü ve yozlaşma için

Bay-Pas bekliyor, çözüm istiyor.

Enflasyon toplumu bunaltmaya devam etmektedir.

Sayın Başbakanımızın vermiş olduğu 500 günlük süre iktisadi ortamın canlanmasında ve sanayileşmede toplumun asıl dinamiğini oluşturan küçük ve orta boy işletmeler ayakta kalma mücadelesi vermektedir.

Eğitimden iktisada, sosyal yapıdan dış siyasete kadar tüm alanlarda, kendini gerçekleştirmeye olan ihtiyaç gün geçtikçe şiddetini artırmaktadır.

MÜSİAD, başta ekonomi olmak üzere tüm sorun alanlarında toplumsal ihtiyaçlara tekabül edecek düşünce, program, strateji ve politikalar geliştirilmesinde üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeyi Türk milletine karşı büyük bir vecibe ve tarihi bir vazife saymaktadır."

Batı Ülkeleri'nin BOSNA Politikası

Ramazan Yaşar

Sırplar ve Miloseviç "Büyük Sırbistan" hayaline öylesine bağlanmışlar ki, dünyayı ateşe vermekten, yeni bir Balkan savaşı yada dünya savaşına sebebiyet vermekten çekinmiyorlar

Bosna-Hersek'te devam etmekte olan Sırpsaldırıları hakkında bugüne kadar çok şey yazıldı. ancak görülen o ki, bazı önemli noktalar bilerek yada bilinmeyerek teğet geçildi. Mesela, Sırp kasabı Miloseviç'ten çok bahsedildi, lakin görüşleri hakkında kamuoyunu ikna edici ve bilgilendirici ciddi açıklamalar yapılmadı. Oysa Miloseviç 17 Aralık 92'de Belgrad'daki Taş Meydanı'nda yaptığı bir basıntoplantısında kendisi ve Bosna'daki Sırp saldırıları hakkında da ilginç bilgiler veriyor. Miloseviç şu açıklamayı yapıyor: "Büyük Sırbistan ve Sırp İmparatorluğu'nun kurulmasına kısadan daha kısa zaman kaldı. tam 1389 Kosova Meydan Miharebesi'nden bu yana Büyük Sırbistan kurulamadı. O gün artık gelmiştir. Dünya basınına bakmayız. Batılılar toparlanıp üzerimize gelmezler. Aldıkları kararlar ve uyguladıkları ambargo dünya kamuoyunu oyalamak içindir. Gizlice bizi destekliyorlar. ABD, AT ve Güvenlik Konseyi Balkan savaşı çıkmasından korkar. O halde biz, büyük Sırbistan'ın doğması için en kısa yoldan, hareketimizi sürdürmeliyiz..."

Bosna'daki katliam ve savaşın başmimarı Miloseviç'in halkına gösterdiği hedef Büyük Sırbistandır? Peki buna engel olmak isteyenler kim ve bunlara karşı sırpların tavrı ne olacaktır? Miloseviç buna da cevap veriyor;" Tek çare Büyük Sırbistan'ın doğmasını bugüne kadar önleyenlerin tasfiye edilmeleri ve suçluların faturasını kanları, malları, mabedleri ve ırzları ile ödemeleridir. Faturayı biz ödeyecek değiliz. Yugoslavya'nın tarihi birliğine ve Büyük Sırbistan'ın kurulmasına varlıkları ile engel olan bazı Hırvatlar ve Müslümanlar ve Kosova ve Mekedonya'daki Arnavut ve Türkler ödeyeceklerdir." Ona göre yapılan savaş da bir kurtuluş savaşıdır. "Ve buna engel olanlar da cinsi ve yaşı ne olursa olsun etnik temizliğe tabi tutulacaklardır." Büyük Sırbistan'a engel olanlara bir tek kurtuluş yolu gösteriyor Miloseviç; "Geçmişe bağlılık hayallerini bırakıp bizden, Sırp ve ortodoks olurlar. Ya da yok edilirler..."

Sırplar ve Miloseviç "Büyük Sırbistan" hayaline öylesine bağlanmışlar ki, dünyayı ateşe vermekten, yeni bir Balkan savaşı yada dünya savaşına sebebiyet vermekten çekinmiyorlar. Halkına barış vaad eden Milan Paniç'in Miloseviç karşısındaki mağlubiyeti de halkın 'barış' değil, 'Büyük Sırbistan' için 'savaş' istediğini ortaya çıkardı. Miloseviç savaş istiyordu. Çünkü: "Bu tarihi fırsatı kaçırırsak 500 sene daha parcalanmış olarak yaşarız. Bu engellerin her türlü silahla, topla, kişisel gayretle kaldırılmaları faaliyeti sürecektir. Acımak yok. Büyük Sırbistan'a mani olan kim olursa olsun faturasını ödeyecektir. *Bana gülmeyen başkan diyorlar. Son müslüman engel de ortadan kaldırıldıktan sonra ben de güleceğim....*"

Şimdi 200.000 insanın (müslümanın) neden sırplarca katledildiği daha iyi anlaşılmalıdır. Sırpların bu katliamlarına dünyanın, başta da islam ülkelerinin ve BM, AT ve ABD'nin seyirci kalması da ayrı bir katliam doğrusu.

İslam Ülkelerinin Sessizliği:

Dünya Sessiz kalsa da İslam Ülkeleri Bosna Katliamına sessiz kalamaz. Tarihimiz ve dinizim bizi ve islam ülkelerini Bosna'ya sahip çıkmaya mecbur etmiştir. Oysa Osmanlı Devletinin yıkılışı ile müslümanlar arasında ümmet şuuru unutulmuş veya unutturulmuş, böylece müslümanlarla ilgili meselelerde islam ülkeleri tek bir ses olarak ortaya çıkamamışlardır. Bosna-Hersek'te bu acı gerçek bir kez daha ortaya çıkmıştır. İslam ülkelerinin bölünmütşlüğü, parçalanmışlığı, yöneticilerinin batıya olan bağlılıkları bir kez daha önümüzde duruyor.

Bosnalı müslümanların silah taleplerine hiçbir islam ülkesi ciddi bir cevap verememiştir. Batının uyguladığı silah ambargosunu aşmanın yolları aranmaması ve batıya silah ambargosonunun

kaldırılması gerektiği kabul ettirilememiştir. İslam ülkelerinin Senegal'de yaptığı zirveden de bir sonuç alınamadı. Doğrusu hiçkimse bu zirveden Bosna'daki müslümanları olumlu etkileyerek, batıyı müdahaleye zorlayacak bir karar beklemiyordu. Zor olan böyle bir kararın alınması değil, böyle bir kararın BM'yi ve batıyı harekete geçirmesi olacaktı. Ki öylede oldu.

BM ve Batılı ülkeler bildiklerini yapmaya devam ettiler. 16 Aralık'ta Cidde'de yapılan İslam Konferansı Örgütü toplantısında Bosna ile ilgi alınan silah ambargosonunun kaldırılması, Sırbistan ve Karadağ'a BM tarafından askeri müdahale yapılması kararları da işlerlik kazanmadı.

BM'nin Tavrı:

Bosna'ya olan duyarsızlığı, bu birliğin meşruiyetini tartışılır hale getirdi. Hele Başbakan yardımcısı Hakkı Turaliç'in Sırplarca BM askerlerinin gözü önünde şehid edilmesi BM'in çalışmalarını ve tarafsızlığını daha ciddi eleştirilir hale getirdi. Ama Kıpti Genel Sekreter Butros Gali bu badireyi de atlattı ve Türkiye'yi böygeye yaptığı resmi ziyaretleri dolayısıyla eleştirildi. Almanya Federal Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Hans Strecken, Gali'nin Bosna-Hersek'e müdahale ile ilgili görüşleri hakkında yaptığı açıklamada; " bir kaç hafta önce, Gali ile bir görüşmemizde, 'Neden Bosna-Hersek'e değil Irak'a müdahale ediliyor?' sorusunu yönelttim. Bana, maalesef, 'Bosna-Hersek'te petrol yok' yanıtını vererek olaya daha trajik bir boyut kazandırdı. Demekki BM petrol için müdahale yapabilirdi, ama yüzbinlerce insanın öldürülmesi müdahale sebebi olamazdı.

Belçika eski Başbakanı Tindemans kendisiyle yapılan bir röportajda, BM'niñ Bosna'ya olan duyarsızlığını başka bir örnekle açıklıyordu; "BM'nin Bosna-Hersek'te askeri gözlemcileri var ve BM'ni bununla ilgili bürosu New York'da bulunuyor. Belçikalı bir albay bana, bu büronun sabah dokuzda açılıp, akşam altıda kapandığını söyledi. Altıyı çeyrek geçe Bosna'da çok vahim şeyler olsa, BM'nin New York'taki bürosu kapalı olduğ için hiçbirşey yapılamayacak ve ertesi sabah saat dokuzda büronun tekrar açılmasını beklemek gerekecek. Böyle bir bürokrasi karşısında bilmem ne düşünürsünüz. Görüyormusunuz dünya, Bosna-Hersek konusunda niye harekete geçmiyor?"

Saraybosna'yı ziyareti sırasında kendisine Bosna'ya neden müdahele edilmediği soran Bosnalı müslümana BM Genel Sekreteri Kıpti Gali'nin; "sizden daha kötü durumda olan o yer sayabilirim" cevabı BM'nin Bosna'ya verdiği önemi gösteriyordu.

ABD'nin tavrı:

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile dünyanın tek Jandarması durumuna gelen ABD, Bosna'ya müdahale etmek istemediğini eski başkan Bush'la ortaya koydukları gibi yeni başkanları Clinton'la bunu tescil etmişlerdir. Bosna'da petrolün olmayışı ABD'yi Irak'a saldırırken dünya kamuoyu bundan ilk kez rahasızlanmaya başladı. Bosna için "feda edecek askerim yok" diyen Bush, petrol için masum insanlara saldırmayı ihmal etimyordu.

ABD, Bosna sessizliğini haklı göstermek için topu sürekli BM'ye atıyordu. Tabi BM'ni ABD'nin tasvip etmediği bir karar alması mümkün değildi. ABD bölgesel çıkarlarını elden bırakmamak ve istemediği kararların alınmasına engel olmak için, Crus Vance'yi BM'nin barış temsilcisi olarak, Clinton'da Büyükelçi Reginald Bartholomev'i görevlendirmiştir.

ABD'nin Bosna'ya sessiz kalışı savaşın doğrudan menfaatlerine zarar vermiyor olması bir tarafa Rusya'dan çekiniyor olmasından da kaynaklanıyor.

Rusya'nın Tavrı:

Belçika eski Başbakanı Tundemans, Rusya'nın Bosna-Hersek olayına bakışını batılı bir devlet adamı olarak yoruma mahal bırakmayacak şekilde açıklıyor "Rusya'nın Bosna-Hersek olayına bakışını batılı bir devlet adamı olarak yoruma mahal bırakmayacak şekilde açıklıyor; "Rusya bir davranış ortaya koyuyor ve diyor ki; Biz sırpların tarafındayız. Slav milliyetçiliği yeniden bir siyasi güç olarak ortaya çıkıyor. Bu da bizi çok tehlikeli bir ortama götürüyor. Varılan mdurum çok tehlikelidir. Çatışmanın genişlemesi ihtimali büyüktür. Rusya nükleer güç bakımından hala çok tehlikelidir ve Sırbistan tarafına sempati duymaktadır."

Rusya'da kominístlerin önde gelen isimleri Sergei Baburin, Vlademir İsakov ve Nikolay Pavlov'un da bulunduğu 40 parlementer tarafından yapılan açıklamada Slobadan Miloseviç'ten "Yugoslavya'nın parçalanmasını engellemeye çalışan dürüst bir kişi" olarak sözedildi.

Rusya devlet başkanı Yeltsin

Kiliselerde Ortodoks din kardeşliğini konu olarak işliyor ve gönüllü asker çağrısında bulunuyor. Sırpların safında müslümanlara karşı savaşmanın dini bir vazife olduğu vurgulanıyor ve "Din kardeşlerin için savaşa hazır ol" çağrısı yapılıyor

ve yardımcısı Aleksandr Rustkoy, Avrupa'nın Bosna'ya askeri bir müdahaleye sessiz kalmayacağı düşünmesi gerektiğini, ülkesinin bu müdehaleye sessiz kalmayacağı tehditini savurdu. BM'nin böyle bir karar alması durumunda da veto haklarını kullanacaklarını belirtiyorlar. ABD'de BM'nin meşrutiyetini yeni bir veto krizi ile tartışılır hale getirmemek için kanuyuz BM'nin gündemine getirmekten çekiniyor.

Bu arada Rus askerleri Sırpların safında savaşmaya gidiyorlar. Rusya askerleri, Rus Milliyetçileri Hareketi aracılığı ile gönderiyor. Moskova'da yayınlanan MN Moskova Nevus gazetesinde Rusya'nın Petersburg KGB Şefi Juri Beljajevle yapılan bir röportajda Beljajev, Rusya'nın milliyetçi kurtları adını taşıyan 2 bin kişilik özel eğitilmiş askerin Bosna'ya gönderildiğini söylüyor. Beljajev, "Mücahitleri temizleyecek özel eğitilmiş Ramboları gönderdik. Bosna-Hersek büyük Sırbistan'ın bir parçasıdır. Bosna Sırbistan'ın oluncaya kadar asker göndermeye devam edeceğiz. Buna ortadoks olarak mecburuz" diyor.

Kiliselerde Ortodoks din kardeşliğini konu olarak işliyor ve gönüllü asker çağrısında bulunuyor. Sırpların safında müslümanlara karşı savaşmanın dini bir vazife olduğu vurgulanıyor ve "Din kardeşlerin için savaşa hazır ol" çağrısı yapılıyor.

İngiltere'nin Tavrı:

İngiltere, Bosna'ya askeri müdahale yapılmasına karşı çıkıyor. Gerek BM'de gerekse AT içinde bunu savunuyor ve tüm ağırlığını koyuyor. Lord Owen ile de görüşme yolunu ön plana çıkarıyor. İngiltere askeri müdehaleye karşı çıkma gerekçesi olarak şunu ileri sürüyor: "Amerikalılar gün boyunca sırpların üslerini bombalayacaklar, bu kez de Sırplar gece bizim birliklere saldıracaklar." Tabi bu inandırıcı değil. Washington Post'un muhabiri; İngilizlerin "Askerlerimiz Bosna'da bir tür rehin" yakınmalarını incelemek için Sırp topunu derhal imha edebileceklerini ateş edeni ateş eden topun ısısından onun yerini tespit edebilecklerini, çok gelişmiş radarları olduğunu söylüyorlar. Ve bu askerlerin Körfez savaşına katılmış deneyimli birlikler olduğunu da tespit etmiş. Bu durumda İngiliz askerlerinin hiç de rehine durumunda olmadıkları görülmüştür.

Fransa'nın Tavrı:

Miterand'ın bölgeyi ziyareti Fransa'nın Bosna'ya verdiği önemi gösteriyordu. Ancak Fransa da diğer batılı ülkeler gibi askeri bir müdehaleyi kabul etmiyor. Fransa Genel Kurmay Başkanı Oramiral Jacgues Lanxade Bosna konusunda Türkiye ile aynı görüşleri paylaştıklarını, ancak askeri müdehaye sıcak bakmadıklarını Ankara'da söyledi. Fransa eski başbakanı Michel Rocard televizyonda yaptığı konuşmada; "Sırplar bizim geleneksel müttefiklerimizdir" diye bahsedince Fransa'nın da Bosna'da Sırpların aleyhine olabilecek bir harekatı desteklemeyeceğini göstermiştir.

Almanya'nın Tavrı:

Almanya ekonomik gelişmişliği ölçüsünde bir dış politika sergiliyememektedir. Bosna-Hersek konusunda da böyle oldu. Posta Bakanları hükümetlerinin sessizliğine dayanamayıp istifa etti, ama Almanya Bosna için ağırlığını koymuş değil. Hırvatlara olan yakınlığı Almanya'yı Sırplar'dan uzak tutuyor. Ama Sırplara olan uzaklığı, Bosna'ya ciddi bir yakınlaşmayı getirmedi. Buna rağmen Avrupa'da Bosna'ya en müsbet yaklaşan ülkedir.

Yunanistan'ın Tavrı:

Yunanistan'ın Surbistan'a uygulanan ambargoyu baştan beri deldiği tesbit edildiği halde hiçbir önlem alınmadı. Ortodoks Yunanistan din kardeşleri ortodoks Sırpları ekonomik ve silah olarak destekliyor ve aralarında yaptıkları anlaşmalarla Makedonya'yı paylaşıyorlar. Sırp lider Dobrica Cosiç Yunanistan'a yaptığı ziyareti sonrası yaptığı açıklamada "Yunanlılar ile din kadeşiyiz, dostuz aynı mücadeyeyi veriyoruz." ifadesini kullanıyor ve Bosna'daki savaşın bir "din savaşı olduğunu ileri sürüyordu. Cosiç "Gerek Karamanlis, gerekse Miçhotakis bize büyük anlayış gösterdiler, desteklerinin devam edeceğini vaad ettiler" diyerek Yunanistan'ın kendilerine verdiği desteği tescil ediyordu.

Evet Batı dünyasının Bosna politikaları bu gerçekler ışığında yön kazandırıyor ve uygulanıyor Batı tarihte gururuna yediremediği ve unutmadığı Osmanlı yönetiminin acısını Osmanlı'nın mirası Bosnalı Müslümanlardan çıkarıyor. Oysa tarih bunları yazacak ve bir gün hesap soracaktır.

"Para, Akıl ve Tarih"

Şerafeddin Özkan
Islamıc Takafol Company
Köln

"Hiç bir şey insan aklını aşk ve para kadar çabuk öldürmez." Başka bir deyimle; hiç bir şey insanı aşk ve para kadar çabuk aklından edemez

"Hiç bir şey insan aklını aşk ve para kadar çabuk öldürmez." Başka bir deyimle; hiç bir şey insanı aşk ve para kadar çabuk aklından edemez.

Para hem çok soyut hem de çok somut bir madde, hem sabit ve hem de sürekli değişken, hem ölçü aleti ve hem de ölçülgen bir madde. Paranın büyüleyici müessiri ve aynı zamanda fani dünyaya yansıtıcılık gibi özellikleri var. Ona hem hararetle kahredilir ve aynı zamanda ihtirasla ilahlaştırılır. Para bir yanda çok pratik, öbür yandan, anlaşılmayacak kadar, karmakarışıktır.

Para, hizmet vasıtası rolünü, müzik sesi gibi cazibeli olarak, kendini tanıtma takdim etme özelliklerini, talep veya selahiyetvericililiğini, her şeye tavassut veya aracı olarak ve yahutta hazırlanmış sembol (mecessem limsal) kılığına girme hususiyetini (paradoks) tezat teşkil eden düşünce olarak yürütür.

Ekonomistler paraya ödeme aracı, tarihciler onu zamanın aynası, Sosyologlar (içtimaiyatcılar) sosyal ayırım yapabilmek veya yapmak için vasıta, ahlakcılar (ilahi ahlakı öğretenler) bu dünyanın tecessümü (Allah'ın insan şeklinde görünmesi) hukukçular için kanuni hak, ethnologen (ırkıyatcı veya irabilim) için kültür mevzuu, tüccarlar için alış verişin kanı, istikbalciler için tekamül ve inkişafın motoru edebiyatçılar için hırs'ın şifresidir. Günümüzde

ekonomi ders kitapları parayı tanımlarken onun verdiği hizmetleri şöyle tarif ediyorlar; Ödeme aracı, değiş tokuş (takas) aracı, hesap birimi, kıymetli maddeleri koruma metağı ve kıymet ölçü birimi.

Mamafih para bugünkü işlevsel görünümüne tesadüfen gelmedi, zira para tarihi süreç içinde peyderpey maddeden soyutlandı ve görünmez bir güç haline geldi. Eskinin süslenen Midye kabukları, parlayan Sikkeleri hışırdıyan kağıt paraları yani Üçüncü Meta günümüzün sadece hesap ölçüsü olmuştur, artık para sikkelerini şıngırdatmaktansa para çekleri asrımızda tüm mali işlerimizi sessizce havale usulüyle halledilıyor. Madde yerine işaret, somut şeyleri yerine mücerrat şeyler, kıymet yerine işgörlük geçmiştir.

Günümüzün bilgisayarlı borsasına veya modern banka işlemlerine şöyle bir göz atılacak olursa, soyut değer akımı menkule (maddeye) bağlı alış verişi bir kenara itmiş olduğu görülür.

Klasik Milli ekonomistleri hala paranın bir perde gibi madde dünyasının üzerinde durduğuna ve "sadece maddeyi temsil ettiğine onun değerini ölçebilmek için bir değer" Davit Hume olduğuna inanırlar.

Adam Smith için para ne de olsa (ekonomide bir düzen teker ve ticaret için harika bir alet)

Aslında 19. yüzyıla kadar mala karşılık mal verilir, para nötürdür düşüncesi geçerliydi. Birinci dünya savaşından sonra enflasyonla yaşanan acı tecrübeler para kadar kendine ait etken kuvvet olduğunu gösterdi. Ekonomicilere Para gitgide madde haline dönüşerek kredi sistemleri ortaya koymaya başladı, bu da tahmin edilmiyecek yeni açıklar meydana getirdi. Parayla mal arasında bağlantılar kurulup ince bir mekanizma haline sokuldu.

Ayrıca para (hukuki varlık) olarak (GEORG Friedrich Knap) tanındı. Çağımızda parayı para eden -ne onun maddesi ne de onun özelliği- sadece devletin topluma parayı kabullenme zorunluluğu keyfiyetinden gelmektedir. Sırf bir mübadele aracı olan para her şeye müsavi bir metağ oldu, aynı zamanda maddesi alındı ve yabancılaştırıldı.

Ekonomi felsefecisi Günter Schmölders'in sözüyle şöyle ifade edilebilir; Geçerli olan her şey paradır.

Paranın nefes kesici kariyeri tahrik edici Kuş tüyünden süper ortama dönüşmesinin tek sebebi; paranın korkunç pratik bir nesne olmasıdır. Tedarik ve ticaret işlerini oldukça kolaylaştıran para aynı zamanda her tür iletişimi makulleştiriyor, zaman ve mekan ötesi değişkenliklere müsade ediyor, hem malları ve hem de iş değerlerini karşılaştırma imkanı veriyor. Her tür biriktirmeleri kolaylaştırıyor ve tüm depolara mobiletilik imkanı veriyor, kısacası; komple işler ekonomiyi gerçekleştiriyor.

Çağımızdaki piyasa topluluğunda sistemleşmiş nizamnamelerde tüm hedefler cisimlendirilebildiği için, para mutlak araç olabilme gücüne ulaşabildi. Tüm menkuller ve diğer bütün çalışma göçleri insanların ulaşabileceği hemen hemen her şey kaşılaştırılabilecek cisim haline geldiler ve nicelik kavramını kazandılar (tüm insan hayat alanını tekelleşmesi) sloganı, her şeyin fiyatlandırılmasından başka bir maksad gütmez: Ekmek, toprak, ağaç, su bilim ve eşyalar, çalışma saati, asillik ünvanı, haklar, fikirler, bilgiler ve adalar. Sosyal ve ailevi işler de, örneğin yaşlıların veya hastaların bakımı yüzyıllardır çift anlamda ödenmez şeyler olduğu halde, şimdi parayla ölçülür duruma geldi, hatta hediyeleşmenin asıl nüvesi olan hamilelik bile, modern dünyada kiralık anneler, hatta parayla eş alınabilir hale geldiler. Paranın hayatımızın her alana girmesi, cisimleri işleri ve tabiki insanları isole hallerinden hayat deveranına getiriyor. Binaenaleyh paranın inanılmaz, birleştirici toplumlaştırıcı gücü inkar edilemeycek kadar barizdir.

Öyleki; ticarette ekonomi birimleri arasında para eşitlik sağlayan saha ortaya koyuyor, ekonomi birimlerinin piyasa hareketine ferdi hedeflerden farklı bile olsa herkesin faydalanabileceği şekilde uyum sağlattırıyor. Paranın nereden geldiği görünmediği için sınıf farklılığını geçiştirebiliyor. Para Demokrasi ve eşitlik havarisi olarak dünyamızda hüküm sürüyor.

Para hakimiyeti olan yerlerde dini, siyasi milli müessiriyet gücü ile tezata düşer.

Paranın terakkisi onun dinamik varlığını beyan eder. Her şeyden önce para, paradır. Şayet tedavül eder, veya devru devaren ederse para aynen organlarımızdaki yani vucuttaki damarlarda dolaşan kan gibidir. Para, ekonominin seyrine hız verir, menkul gayri menkul malların sevkini kolaylaştırır ve onun kullanımıyla ekonomiyi mekan ve zaman hudutuna getirip seyru seferi mümkün kılar, keza "içtimai dinanizmde" Feudal toplumculuktan (Asilzadelerin hakimiyeti altında bulunan devletler veya milletler) modern ekonomiksel birliğe geçişte para mümtaz bir rol oynamıştır. Binaenaleyh toplumun sosyal katmanlarının ilerlemesine etken bir alet olmuştur.

İnsanlar arasındaki para münasebeti, insanlar arası güç ilişkilerinin yerini alır. Zenginlerin yanında karın tokluğuna çalışan insanlar hürriyetlerini para ile satın almaya başladılar, asilzadeler sınıfına para gücüyle çıkılmaya başlandı, kadınlar para gücüyle beraber sosyal gücünü göstermeyi öğrendi. Böylesi durumda kapitalizm kelimesi yerinde bir tabirdir ve modern para ilişkilerini ve ekonomiyi kapsar.

Her ne kadar para ile ilişti insani münasebetlerde yararlı olsa da çeşitli zamanlarda bunun karşısında görüşler de ileri sürüldü. Mesela Dostiyevski paranın hürriyeti getireceğini ileri sürerken, Tolstoy paranın bir başka esirlik aracı olduğunu ileri sürdü. Başkaları da mesela Marx'sisler paranın insanı kendi kendinden yabancılaştıracağını ileri sürdüler. Bürüt toplumlarda avam parayı, egoizmin, hırsın, materyalizmin sahip olma hırsının sembolü olarak görürler. Bu öyle hale gelmiştirki; bazı toplumlar para ve faiz alış verişini yasaklamışlardır.

Ahlaki olarak bazı toplumların paraya böyle olumsuz bakışı kültürleriyle ilişkili idi. Mesela para alış verişi orta çağ Avrupa'sında daha çok yabancı tacirler vasıtasıyla, bazı dini azınlıklar tarafından ya da sadece para alış verişi yapan banker nevi kişilerce yapıldı. Hristiyan Avrupa kültürü parayı ve para ticareti yapanları ortaçağ'ın ilk yıllarında dünyevi gücü çoğaltmak ve ahireti düşünmemekle suçladı. Ortaçağ'ın ortalarına kadar kilisilerde bazı önemli ailelere para ticareti yapanları kilise kabul etmedi. İstemeden Avrupa paranın gücünü kabul etti ve şeytani yükselişine yardım etti.

Paranın kendisi kadar paranın nezaman kullanılmaya başladığı tartışması eskilere dayanmaktadır.

Gerçekte paranın ne zaman ve nasıl ve niçin dünyaya geldiği bilinmemektedir. Ancak paranın tarih öncesinde çok yüzü olduğu bilinmektedir. Sığır ve Peynir, cevher ve kürkler, Midye ve metaller, Silahlar ve Kadınlar, Tuz ve köleler paranın basit metağ şeklinden metal paraya dönüşmesi yüz yıllarca süren bir hadisedir. Yavaş yavaş ama kesin olmak şartıyla metaller altının, gümüşün bakırın geçerliliğini kaldırmaya başladılar. Bunun altı se-

1700 Milyon "Kağıt" para olarak kıskançlıktan benzi solardı, ama yakın Bank-not tarihi sonunda erişmek üzeredir. Çünkü Çekler, havaleler, makbuzlar, kredi kartları ve elektronik ödeme sistemleri kağıt paranın tekel ana kronizmlere dönüşmesine sebep teşkil ediyor. Tahminlere göre Federal-Almanya'da Yüzde beş ödeme aracı karşılaştırımında ancak eşik konumunda bir ülke durumundadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde günümüzde artık günlük ihtiyaçların bile yüzde doksanı "plastik" para veya çeklerle karşılanmaktadır. "Cash" ödeme denen yani peşin ödemeler Amerikan kasalarında istinaya dönüştü. Burada ise halen alışverişlerde nakit ödeme yoğun ve ağırlıktadır. Almanların kredi kartını red edişleri, nakit paraya olan tutkuları, bundan iki yüz sene önceki Banko-Pfund'a karşı olan tutumlarını hatırlatıyor.

bebi vardı; Birincisi metaller diğer para türlerinden daha fazla dayanıklı olması idi. İkincisi metaller eşdeğer cisimlerle karşılaştırılması daha kolaydı. Üçüncüsü metaller daha kolay elde edilebilen ve daha kolay şekil verilebilinen şeyler oluşu idi. Dördüncüsü dünyanın her yerinde metal kaynakların bulunması idi. Beşincisi metal pırıltısının büyüleyici etkisi oluşu idi. Altıncısı hem o kadar az ki kıymete değer kullanılabilir durumda oluşu idi. Metal para çağı yani işlenmiş Sikke Milattan önce Yedinci yüz yılda Lidyalılarca başlatılır ve günümüze kadar ulaşır. Tabi madenlerin süreciyle karşılaştırılacak olunursa kısa bir süre, kağıt para süreciyle karşılaştırılırsa çok uzun bir süre devam etmiştir.

Para gelişiminin zaman açısından en dikkati çeken unusuru gayri maddi para türünün artması çağı olan yirminci yüzyıl büyük bir ihtimalle kağıt para devri olarak tarihe geçecektir. Bu yüz yılda kağıt para inanılmaz gelişmeler gösterdi, şu son zaman ki değişiklikler dışında ödeme aracı tekniğine göre kağıt para devrinin bitimine doğru bir gidiş içindeyiz.

Friedrich der Grosse ingiliz zenginliğinin Bank of England'ın uyguladığı Bank-Not basımından kaynaklandığı kanaatindeydi. Bu düşünceden hareketle Kral Preussen'de kendi memleketinin banknot banka vasıtasıyla aynı imkanı elde etmeye çalıştı. Yalnız Kraliyetin tacirleri bu konuda farklı düşündükleri için yıllarca sessizden krallığın bu planına karşı çıktılar. 17 Haziran 1765'de Friedrich bıktı ve: "kraliyet, ciro ve feodalite bankası basım ve talimatname çıkartarak (Regemend der Königliche Giro und Leh-Bank) ı açtırdı. Bununla Alman tarihinde ilk defa Bank-not ve aynı zamanda Kraliyet ve ittifak Bankasının (Reich-Bundensbank) temeli atılmış oldu. Bildirisinde Kral Schlabrendorf bakanlarına şöyle diyordu. "Şunu bilmiş olunki sizin tarafınızdan gelebilecek itirazlardan veya karşı fikirlerden hatta zorluklardan hiç birini bilmek istemiyorum."

Kralın gizli bütçe bakanı olan (memuru) Graf von Reuss'u bir süpriz olarak yeni bankanın direktörlüğüne tayin etti. Buna çok şaşıran Graf yardım ararcasına Schlabendorf'daki arkadaşlarına "sanki bir tokatla" mevkisine geldiğinden yakınır. Hatta başında olduğu Müessesenin ne olduğunu ve nasıl işlediği hakkında hiç bir şey bilmediğinden bahseder ve şöyle der" Anlaşılan bana verilen emirleri olduğu gibi yerine getirmeliyim, çünkü Kral bilavasıta bildiri ve emir verecektir" Kralın bu ani harekatına karşın yine de Berlin ve olduğu kanısında sabit kaldılar. Bilhassa tamamen yeni olan "BankoFund" isimli kağıt parayı bu müessesenin bir yıl içinde tümden değişerek değersiz banknotların toplandığı depo bank olmasına sebep oldu.

Bu ilk hareket Alman Kağıt para tarihinde belirli bir olaydır. Tarihi tekamülde "Kağıt para" yukarda da belirtildiği gibi, rolanti hızıyla Alman halkının ceplerine girmeye ve pazarlarına taşınmanın yolunu bulabildi. 19. yüzyılın ortalarına kadar Bank-notlar tek tek elle imzalanırdı.

Daha sonra Kağıt para yirminci yüzyılın eşiğinde toplu ödeme vasıtası olarak gelişti. (Preuss) Banko-Pfund'lar o günkü kağıt para emisyonu (miktarı) bir tutamkem bugün Alman Bankalarında yılda hemen hemen 700 ton kağıt tüketilmek suretiyle

Konu paraya gelince modernleşmeye karşı bir direnç harekete geçiyor, bunun Almanya'da geleneği var. Gelişmekte olan 18. yüzyılın burjuvası da yeni moda Bank-not devlet giderlerinin karşılanması için kullanılan kredi aracı olarak iskonto edildi. "Jan Wellemin" kötü örneği yeni kağıtlara karşı gelmek için gerekçe olarak yetiyordu. Kurfürst Johan Wilhelm von der Platz 1706 yılında şehir yöneticilerini Kağıt bankası "Banco di gyro D'afrancation" u Köln'e kurmaları için zorladı ki, devletin ve ihtişam düşkünlüğünün mali kaynağına teyit edilir ve maliye vergileri için belge olarak da kabul edilirdi, ciro aracıyla başkasına da aktarılabilinirdi ve dolayısıyla esas Kağıt para değildi. Buna rağmen enflasyona yönelik Jan Wellemin "Uçan Parası" kağıdın kötülüğünü temsil ediyordu.

Çin'de Tang-Hanedanı 618 907 süresinde Bank-Not kullanılması Orta-Avrupa'lının tepkisini azaltmaktan daha çok artırıyordu.

Marco-Polo Avrupalılar için çok erken ve anlaşılması güç olan para şeklinin yapım ve kullanımından bahsetmiştir.

Avrupa'da Venezu'anlı maceraperest birinin "Çin'de paranın pamukdan elde edilen kağıtlardan elde ediliyor" haberine inanmak istemediler. Avrupa'lılar Kağıt parayı yakın çağlara kadar erotik bir garabet olarak kabul ediyorlardı. Binaenaleyh belirgin bir değeri olmayan, başka bir tabirle nominal değerdeki bir şeyi para olarak kabul etmek zorlanına gidiyordu.

Kendisine inanmayacaklarını önceden tahmin eden Marco-Polo Kağıt paranın tarifinden evvel, moğolların Kralı Kubilay-Han'ın (Alchimie)(Simya ilmi, Kimya; bilcümle eşyayı altına çevirme ilmi) ilmini çok iyi bildiğini izah etmekle başladı.

Bazı bölgelerde halk dolaylı da olsa kağıt paralarıyla sihir, ahchimie ve cadılığın bir bağlantısı olduğu kanatini taşıyorlardı. Hatta Göthe Faust II"de paranın sihirli bir şekilde çoğalmasını iblisimsi düşüncenin doğuşu olarak dile getiriyordu. Bu haykırışın harap olmasına 1661'de isveç "Crediyf-Zedlars" avrupanın ilk kağıt parası ve Fransa'da Jons-Laws'ın yazdığı borç senedi sebep oldu. Bu iki para emisyonu da enflasyon ve skandalla sonuçlandı. O'çağın insanları için Friedrich der Grosse'nin Banco-Pfund'u diğerlerinden farklı olamazdı ama çeşitli Avrupa devletlerinin kağıt para tecrübeleri de vardı.

İngiltere'de Goldsmith Notes Londra'lı sarrafların yatırım kağıdını olarak, 17. yüzyılda da, İngiliz Bankası kurulmadan önce, 1694'de sistemli olmak kaydıyla banknot olarak kullanıyorlardı. Daha Almanya'da kağıtlar moral bozarken Fransa, İtalya, Norveç ve hatta Kuzey-Amerika müstemlekelerinde insanlar kağıt para kullanıyorlardı. Almanya'da yeni kağıt paranın piyasaya çıkması da şaşkınlık fırtınasına sebep oluyor tartışma yazılarında "şeytan parası" gibi tabirlerle alay ediliyordu.

1822 de isim verilmeden yayınlanan bir kitaba "Avrupa'da ki kağıt banka ve Bavyera Devlet Bankası'na bakış" adı veriliyor. Yazar eserini şu sözlerle bitiriyor. "Allah Kralımızı ve kraliyet evini esirgesin! Ülkemizi harb'den ve salgın hastalıktan ve kötülüklerden saklasın, harp ve pahalı yılların bize bırakdığı, kullanışlı tutumlu Altın ve Gümüş Sikkelerimizi korusun. Henüz kağıt vebasına tutulmamış mutlu ülkemize yüz yıllardır süren yaban otunu düşürmesin" Bu duanın tesiri Almanya'da pek fazla sürmedi. Kağıt para vebası kağıt para kullanmaya cesaret edildi. Aynı tarihlerde Fransa ve İngiltere'de kağıt para çoktan yer etmişti. Almanya sırf ekonomi ve mangır açısından Avrupa'da gelişmesi gereken ülke konumunda, gelişmiş ülke durumunda değildi, her şeyden önce paramparça politikası vardı. Viyana kongresi 35 beylik ülkesine ve dört bağımsız devlete tüm hükümranlık yetkisini vermişti. Bu mali - ve para kuru sorunları neticesinde de felaket ve karışık para kuru'nun zemin bulmasına sebep oldu. 1822'de Marburg'lu Profesör Aleksander Lips bu konuyla ilgili olarak şöyle şikayette bulunuyor:

"Almanya para hususunda karmakarışık ve paramparça, parasının gerekçe ve içeriği bakımından bütün bir topluma benzemiyor, öyle bir değişiklik ve farklılıkki bu sebebinin tutarlığı yok ama tabiki aksettiği acılar elbetteki az değil"

Para kurunu birleştirmeyi ancak Utopisten: Hayali muhalciler düşünebilirlerdi. Hatta 1836'da yapılan genel kongredeki, Preus devletinin parası Taler ve güney Almanya'nın Gülde parasıyla gümrüklendirme kararı bile mukavelede kaldı. Çeşitli Sikke mübadelesi anlaşmaları bulunmasına rağmen Almanya'nın para birliği bütünlüğü olmadığı için parabirimi bütünlüğü uğraşıları akamete uğradı: Gümrük anlaşmalarında kağıt-para konusu tam bir susgunluğa sebep oluyordu.

1822 de Almanya'da isim verilmeden yayınlanan bir kitabın Yazarı eserini şu sözlerle bitiriyor. "Allah Kralımızı ve kraliyet evini esirgesin! Ülkemizi harb'den ve salgın hastalıktan ve kötülüklerden saklasın, harp ve pahalı yılların bize bırakdığı, kullanışlı tutumlu Altın ve Gümüş Sikkelerimizi korusun. Henüz kağıt vebasına tutulmamış mutlu ülkemize yüz yıllardır süren yaban otunu düşürmesin"

Ancak yüzyılın ortalarında kağıt para dönemi doğrudan başlamış oluyor. Almanya'da 1851 de dokuz 1856 da ise 19 ve 1857 de de 27 Bank-not bankası sayılabiliyor. Endüstri devriminin özellikle de trenlerin sermaye ihtiyacı yeni paranın öngördüğü formun tahakkuku kolaylaştı. Çok çeşitli olan ve bunun içinde kullanımda zorluk olan bilakis nakit ödeme hiç de uygun olamayan Sikkeler Kağıt paranın zorunluğunu daha da arttırdı. Hatta Emisyon bankaları Kağıt parayı o kadar faydalı buluyorlardıki zaman zaman prim farkı ile bozuyorlardı.

Kraliyet kurulana kadar küçük küçük eyaletlerden oluşan Almanya birden bire biribirine muhalefet eden binlerce kağıt para bankası ortaya çıktı ve bununla da Almanya sahte para basanların cenneti durumuna düştü.

Almanya'nın şehir (site) devletlerinde, kraliyet kuruluncaya kadar biribirine rekabet eden Noten-bank'ların kağıt paraları renkli birer yelpaze gibi yayılıyordu.

Bazı küçük Kent Devletleri nakit parayı ihraç malı olarak export eder oldular.

Örneğin bir "Taler" nakit parası küçük kent devletlerindeki para bozdurma ve saklama mahalli zorluklar çıkaracağı zannıyla yurt dışına ihraç ettiler.

Sachsen-Coburg ve Sachsen Meinigen gibi Gulden kullanan devletler Taler nakit parasının geçerli olduğu devletciklerde kullanılması için nakit Taler basar duruma geldiler.

Özellikle Thüringen devletciklerinden gelen nakit paraları "Vahşi" ve "Renkli nakit para" adı ile anılır oldu ve komşu krallık Sashsen'in para politikası için problem peydahladı. Bunun gibi zarara uğrayan devletler nakit parayı yasaklayıcı kanunlar ile konuyu çözme yoluna gittiler.

1855 yılında Peussen devleti 10 Taler'in altında değeri olan tüm yabancı nakit paraları yasakladı. Bayern 1857 de Sachsen, Österreich Frankfurter Bank, Preussen dışında tüm nakit paraları yasakladır. Ama bu yasakların pek yararı olmadı.

1866 da 59 tane nakit para çıkaran yer ve imal edilen tüm paranın üçte ikisi 5 Taler'den daha az bir değerde idi. Aşağı yukarı 150 çeşit kağıt para biribiriyle ekonomik savaş ederken Fransa'da Fransa Bankası para basma konusunda Monopol olmuştu. Yine İngiltere'de daha 1826 da bir Bank of England'ın görevlerine verilmişti. 1875 de bile Reichsbank Nakit para basma durumunda olmasına rağmen Almanya'da 33 Autonome muhtar Kağıt-para basan banka kendilerine

ait para basıyorlardı.

Kraliyet kurulduktan sonra banknot basma kısıtlama tartışma hastalığı kendini göstermeye devam etti ve ilk defa devlet Merkez bankası ağır ağır etkisini göstermeye başladı. Buna rağmen 1900 yılında 7 müessese Bavyera ve Sachsen'a kadar kendi paralarını basıyorlardı. Kraliyet Kağıt parayı resmi ödeme aracı olarak tedavüle soktu, ama hep sahtelik keyfiyetinde kaldı, zira yönetimin verdiği talimata göre her an gidilip altınla değiştiriliyordu. Dolayısıyla bu kağıt paralar altın sikke yerine kullanılan sertifika'dan başka birşey değillerdi veya altına kaim keyfiyetini beyan ediyorlardı. Değiştirme hakkının 31.07.1914'de kaldırılmasına esas kağıt parna ortaya çıktı. Bu da birinci dünya savaşına kadar kağıt paranın tedavüldeki değeri daima metal sikkelerin değerinden daha aşağı işlem görmesiyle sürdürüldü.

Dolayısıyla 1871 ile 1914 arası kağıt para ve sertifikaların tümü emisyonun 1/3'den ileri gitmedi.

Yüz yılın sonlarında kağıt para işçi ücretleri ödemesinde kullanıldı ve dolayısıyla halkın geniş bir kesimi tarafından kullanılır duruma geldi. Henüz tenezzül edilmeyen Kağıtlar alman halkının cebine bol bol girmeye başlamışken yine başkaları bundan ellerini çekmeye başlamışlardır. 1876 da Kraliyet bankası Ciro işlemlerini ortaya koydu ve 1895 de ciro ile işlem gören meblağ tedavüldeki nakit miktar kadar yükseldi.

Havaleler, Çekler ve borç senetleri ödeme işlemlerinin geleceğini oluşturdular. Kağıt para'dan daha çabuk ciro poliçelerinin hacmi daha da artdı. Hatta günümüzde de bu durum değişmedi.

Kadim tarihte Babil'liler parayı muhasebeyle ve defter tutmanın muhafazası nakit paradan daha masrafsız olduğunu, sevkiyata ve mubadeleye daha uygun olduğunun farkına varmışlardı. Gelişmiş bir devlet olan Mezapotamya'da bu köylülere bile talimat olarak devletin memurları tarafından empoze ediliyordu.

Almanya'da Nakit-para sevkiyatının tüm ödemelerde çok alt seviyede olması şaşılacak bir husus değildir. Almanya'nın tedavüldeki para miktarı daima düşmüştür. Almanya'da Devlet Bankasının verilerine göre tedavüldeki nakit para oranı genel emisyona kıyasla 1960'da % 16.6 iken 1977 de % 14.9 a düşdüğünü görürüz, hatta 1987 de bu rakam daha inerek % 12.4 seviyesine iner. Modern bir düzeyde tekamül etmiş olan, havale sistemi, çek ve borç senetleri, kredi kartları ve elektronik ödeme usulleri renkli baskı kağıt paraları ortadan kaldırırken bu tarihin bırakdığı tesir intibaını vermektedir.

Özellikle kredi kartları Alman milletinin sol ceplerine yuva kurmaya başladı. Almanya'da ilk kredi kartı 30 yıl önce çıkartıldı. 1980 de federal Almanya'da 580 bin kart dağıtılan mutlu vatandaş var idi.

1985 de bu rakam hemen hemen iki katına ulaşdı. Yani 1.140 Milyona. Bir beş sene sonra Almanya'da beş milyon plastik kredi kartı sahiplerine verilmiştir.

Genel olarak Kredi Kart ticareti bütün olarak ekonomidekii mali ticaretin en yaygını durumuna geldi. Öyleki paralı kişilerin prestij hususu olan kart artık toplumun takasda ödeme aracı olarak kullanılmaya başladı ve bu uygulama da giderek kağıt paranın yerine geçeceği intibaini vermektedir.

Bu kadarı da yetmiyor: Şimdi de elektronik ödeme sistemleri kapı önünde yani günümüzde gündeme gelmiş durumda, bu da tüm takıt ödeme vasıtası olan paranın ortadan kalkması anlamına gelebilir. Bunun için kredi kartı yerine "mesleki argo" tabiri denilebilen Cash Card olarak isimlendirilen "Para" ödeme kartları yürülüğe girmektedir. Hemen hemen 30 milyon Alman'ın cebinde bu "Cash Card"dan var: eora çek "Eurechegue-Kart" Bu da müstehliklere özel kasa vasıtasıyla elektronik ödeme imkanı veriyor. Gerek olan sadece euro çek kartıyla kod numarası ve miktarını belirlemek, daha sonra bu meblağ hemen hesapdan yerine aktarılıyor. Bu sistemden toptancılar, benzin istasyonları, büyük alış veriş merkezleri ödeme aracı olarak faydalanıyorlar.

Bu açıdan bazı yerlerde genel olarak "paranın soyutlaştırılması" söz konusu ve elektronik paranın devrinin geleceği söylenebilir. Bu sistem, elde etmede, taşımada, değişmede alış verişte aynı zamanda defter tutmada bireylere vakit kazandırıyor. Bu elektronik kartın geleceğine inanılmasına rağmen Federal Almanya'da halen 150 Milyar tedavülde para dolaşmaktadır. Brüt milli gelirle karşılaştırılınca son yıllarda tedavüldeki dolaşan nakit para miktarı arttı bile 1980 de harcanan nakit para dolaşımı "kağıt para ve madeni para" brüt milli hasılanın % 6..125'i mesafesindeyken 1990'da bu rakam % 7.16'ya yükseldi. Tedavüldeki nakit para miktarının bu şaşırtıcı yükselişi tam olarak açıklığa kavuşmuş değildir. Bilinen şudur ki, sürekli artan sigortalamalar tedavüldeki nakit paranın artmasına sebep olmuştur. Ayrıyetten "Gölge-Ekonomi" satışları da nakit para ile yapıldığından bu artışa bir sebep teşkil ettiği intibaını vermektedir. Bundan başka Alman Merkez bankasının kanaatine göre Alman markının dış ülkelere de örneğin doğu bloklarda kullanılmasının da büyük etkisi olduğudur. DM'ın güçlülüğü nedeniyle dış ülkelerde mark biriktirildiği de tahmin edilmektedir. İki Almanya'nın birleşmesinin de tedavüldeki nakit para miktarının artmasına sebep olduğu bir gerçektir, çünkü Elbe nehrinin öteki yüzünde D-Mark kullanımı kaçınılmazdı. Para birimi birliğinin gerçekleşmemiş olması halinde de nakit paranın sonu daha çok beklenecekti. Çünkü nakit paranın kendi değeri var. Nakit para bundesbank tarafından çok ucuza mal edilebiliyor.

Kartlı ve havale sisteminde yatırım masrafından hariç iletişim ve işletme masrafları var. Yani nakit paradan daha pahalıya mal olmaktadır. Benzin istasyonlarını kiralayanlar, maden sanayicileri ve kredi kart müesseseleri arasındaki süre gelen anlaşmazlık fiyat sorunu sebebiyle nakit para ödeme durumunu muhafaza etmek istemekten ileri gelmektedir. Alman Merkez bankasının görüşüne göre kredi ve kredi kartı müesseselerinin uyguladıkları bu ücret politikası nakit parayı daha bir süre tedavülde tutacaktır. Aslında onlarda Bank-not'u "Yardımcı para" olarak kabul edip eleştiriyorlar.

Mevcut kağıt parayı savunanlar bir çok gerekçelerle tedavülde bulunan ödeme araçlarına karşı çıktılar. Örneğin elektronik para kağıt paraya karşın eklenebilmiş, bu da hem kriminel hem de para politikası açısından Merkez bankasının bank-not muhtariyetinin yüzünden iş bankalarının müşterilerinin nakit para ihtiyaçlarını karşılayabilmek gayesiyle özel faizli kıymet değer sermaye nakletmeleri gerekiyor. Elektronik ödeme usulünde daha da nakit paraya ihtiyaç olacak olursa bu bağımlılıkta eksilecektir. Zamanla Merkez bankasından yapılan ödentilere ihtiyaç azalıyor, dolayısıyla para politikasının nakliyat mekanizması önemini kaybediyor.

Kredi politikasında önemli olan para hacmi de nakit para hususuna tesir edeceği ihtimali var, çünkü kart para genelde ödemelerin azda olsa gecikmesi

ertelenmesi veyahutta istihlak finansmanı anlamına geliyor.

Süre gelen kağıt-para ve sikke (Demirparça) mahzuru sanılan yani onun zaruri oluşu konusu ki aslında bu öyle değil, teknoloji bağlılığı sırf makinalarla onun elde edilişi hususundan dolayı kısıtlanmasına gidilmek istenmemekteki sebep, dolaşımın seyri bunu gerektirdiğinden dolayı düşünülmektedir. Üstelik parayla ilgili düşüncelerimizi onun zaruretini atamamamızdan ileri gelmektedir. Çünkü güvence ancak muşahhas olan madde de mümkün olduğu düşünülmektedir. Aslında somut olan elekronik paraya itimatları da bu para psikolojisinden kaynaklanmaktadır. Biriktirme ve takas ihtiyacınının süsü durumunda olan nakit para durumu ve bunun kutsallık algılanmasını güvenç isteğini plastik para belki de karşılayamaz. Hatta para psikolojisiti Günter Schmölders paranın fiziğine bakışın Schmöders'e göre niteliğiyle değilde daha çok fertlerin niteliğiyle alakalı olduğu kanısındadır. İşte bu hususu ileri sürerek kart paraya karşı çıkanlar, cismani olmayan paranın borca sebep olacağı ihtarını ileri sürüyorlardı.

Yeni ödeme araçları tartışmasında metal para ile yapma hayali önemli rol oynadı.

Alışkanlık haline gelen kağıt parayı algılanış şekli günlük kültür değerlerinde veciz bir yer alırdı. Kağıt para ile tütün için zengin, yuvarlanan Rubel, yüzü benzi uçmuş iflas etmiş biri Dukat eşeği şişman para çuvalı Dogebert Duk'un para banyosu ve para cüzdanı gibi veciz görüntüler paranın muşahhas cismanı olgusunda hayatıyet buluyor. Kağıt paranın biri birine sürtününce çıkardığı hışırtısı, madeni para çıngırtısızı artık bir başka ödeme aracı olan Plastik kağıt paraya yükselişini özletmiyor.

O zaman 1483'de Maur'lenin İspanyol şehri olan Alhamrayı işgal ettiklerindeki karton kuruşların Avrupa'da en eski kağıt para olduğunu hatırlamak ve bunun da bugünkü kredi kartlarının büyüklüğüne benzediğini düşünmek de artık faydasız. Bu karton kuruş paralar kilise kitaplarından kesilmişti ve bununla yine kağıtla tedavül edilen paranın kültürel zaviyesini belli ediyordu.

Tüm bunlara rağmen renkli basılmış kağıt paralar günün birinde ortadan kalkacaklar ve Merkez bankasının 1990 ve 1992'de tedavüle sürülen yeni kağıt paralar son Alman kuşağının kullandığı bank-not olarak tarihe karışacağa benzer. Nakit parasız bir topluma giden yol tam kelime anlamıyla önceden programlanmıştır.

Buraya kadar olan kısım;

Wolfram Weimer'in 1992'de yazdığı "Geschichte des Geldes" kitabından tercüme edilmiştir.

Tütün'ün Para Gibi Kullanımı

Prensip olarak paranın gördüğü vazife her hangi bir mahsülün diğer bir mahsülle değiştirilmesi olayıdır ve para bu takasda tarafsız bir emsaldir. Tütün de bu sahada uzunca bir rol oynamıştır. Bilhassa Amerika'da.

Tütün Amerika'nın sadece bir bölgesinde bulunmasına rağmen piyasada o günün takas ürünü olan midye'den çok daha önemli idi.

Tütün para olarak kullanılmaya Amerika'nın ilk sabit Şehri olan Jamestown'un kuruluşundan 12 sene sonra başlamıştır. 35 sene sonra, o zamanki şehir idare heyeti tarafından tütün yasal para olarak tanındı. Tütün Maryland'da 150 sene ve Virginya eyaletinde tam ikiyüz sene cari para olarak işlem gördü.

Bir kıyaslama yapılacak olursa, altının para gibi geçerlilik, yani altına atfeten yapıla gelen para basımı ancak 100 sene devam etmiştir. 1879'dan 1971'e kadar.

Günümüzde kullanılan kağıt para gibi tütün de elden ele devrediliyordu. Kuru tütün yaprakları kolayca ufanmasından ötürü iki ilginç özelliğe sahipti.

1-)Tütün buğday gibi ekilebiliyor, ama cari para olarak da piyasaya sürülüyordu. Kağıt para gibi matbaada basılmıyor ve altın, gümüş sikkeler gibi de dölümüyor aynı zamanda da tütün'ün tedavül'ü devlete veya Merkez bankalarına bağlı değildi ancak fertlerin insiyatifinde idi. Yani arasizi olan onu yetiştirecek kadar emek sarfeden herkez bu para birimine sahip olabiliyordu.

2-) Olumsuz yanı ise çok çabuk kalite kaybına uğruyordu.

Tütünün bu iki özelliği nazari itibare alınarak bazı tedbirlere gidilmek istendi. Tütün yetiştiricilerinin çoğunlukda olduğu Virginya ve Maryland'da idare mercileri tütünün hasılasını sınırlamaya çalışıyorlardı ki, tütünün tedavül

Hristiyan orta çağı için faiz karşılığında borç vermek ahlaki ve dini açıdan günah ve dürüstüzlükle eş anlamda sayılıyordu. Bu yasağı ise Hz. İsa'nın Dağ-Vaizlarına istinaden veriyorlardı

gücü düşmesin diye...

1666 Virginya, Maryland ve Carolina arasında yapılan antlaşmada tütünün bir sene kadar ekitilip biçilmesinin durdurulması kararı yer alıyordu.

1683'de buna benzer bin antlaşmayı toplumun bazı kesimleri iyi karşılamadı ve bunlardan bazı gruplar bütün eyaletlerdeki tütün tarlalarındaki mahsülü yok etme çabasına girdiler. Eyaletlerin İcra hey'eti bu olaylar karşısında bir karar alarak 8 kişiden fazla bir grupla yapılan böylesi tahkıbatı cezalandırmayı öngördü, hatta ölüm cezası verileceğini de karara bağladı.

Giderek artan tütün yetişimi korkunç enflasyona sebep olmasınarağmen tütün çiftçiler için kazançlı bir işti.

Tütün fiyatı aynı zamanda bir kambiyo kuru idi, yani Amerika'ya giden bir İngiliz Sterling ile belli bir miktar tütün alıyordu.

Yarım kilo tütün 10 pence yaparsa para olarak yarım kilo tütün de aynı değerde idi. Tütün fiyatı 10'dan 5'e düşerse, kambiyo kuru da bir o kadar düşüyordu.

Düşük kaliteli tütün bile kilosuna göre işlem görüyordu. Öncelikle düşük kaliteli tütün işlem görüyordu, zira masrafı az oluyordu...

Hal böyle olunca da piyasaya öncelikle kalitesiz tütün sürülmüş oluyordu.

Gerçekte tütün Amsterdam'da kullanılan demir para ile eş değerde idi. Binaenaleyh sorunları da aynı idi.

Enflasyonu frenlemek için Amsterdam'da bankalar kurulmaya başlandı. Amerika'da ise tütün depoları yaptırıldı. Bu depolarda tütün tartılıp, tasnif ediliyordu. Daha sonra ağırlığı ve kalitesini ihtiva eden sertifikalar basılarak üzerlerine yapıştırılıyordu.

1727'de bu Sertifikalar veya notlar geçerli para olarak kabu edildi. O asrın sonuna kadar geçerliliğini korudu.

Para ve tütün arasındaki bağlantı o kadar sıkıydı ki, tütün yetiştirmeyen New-Jersey'ın bastırdığı kağıt parasının üzerinde bile bir tütün yaprağı bulunuyordu.

Müstemleke'lik döneminin son yıllarında South Carolina eyaletinde prinç de para olarak kullanılmıştır.

Hatta Amerika'nın diğer eyaletlerinde buna benzer uygulamalar vardı, örneğin buğday, hayvanlar, wiski ve brandy gibi mallar da para gibi kullanılmıştır.

Dünya'da ilk kağıt para 1690 Masachusetts Bay Colony tarafından tedavüle çıkarıldı. Bu kağıt para evvel emirde çetecilere verilen senetler mesabesinde idi.

O zamanlarda Masachusetts de altın para mevcut değildi dolayısıyla istilacılara gerçek manada para veremiyor ve kendi memleketinde cari senetlerle gereken ödentiyi yapıyor ve zamanı gelince de bunları altına çevireceği sözünü veriyordu.

Dolar Kelimesi Nereden Geldi;

1471'de Schneeberg'de gümüş madeni çıkarılmaya başlandıktan sonra, 1515'de Joachim Vadisinde büyük gümüş maden ocaklarına rastlandı.

Bölgenin sahibi Graf von Schlick, 1520'de ilk "Büyük Kuruluşları" (Güldiner altın gibi parlayan) yeni elde edilen gümüşten döktürdü. Sikkelerin üzerinde Aziz Joachim'in resmi vardı. (Joachim, maden ocağına bölgesine adı verilen ruhani lider) Maden temini o kadar yüksek olduki sekiz yılda 2 milyondan fazla Sikke bastırıldı. Halk tarafından bu Sikkelere bölgenin ismi olan Joachimstaler adı verildi.

Daha sonra yalnızca "Taler" olarak kısaltılıp söylenmeye başlandı. Bu isimlendirme sonunda beynelminel olma başarısını gösterdi ve bir çok devletlerde para biriminin isim hamisi durumuna geldi. Taler, Talar, Tallero, Dallder ve nihayet Amerika'nın "Dolar" ı durumuna geldi.(1516)

Ruslarda ise bütün yabancı gümüşden yapılmış Sikkelere Joachim (Jefimki) adı verildi.

Bu Joachim Vadisi Çekoslavakya'dadır. Joachim ise rusça kökenli bir kelimedir. 1520-1528 arası Gulden Kuruluşlarını basan adamdır.

Günümüzde Dolar; Amerika birleşik devletleri para birimidir, Aynı zamanda Kanada, Avustuаralya, Etyopya, Guayana, Jamеika, Liberya, Malaysia, Yeni Zelanda, Trinidad ve Tobago, Batı Samoa, Honkong ve Singapur köken olarak 1517 de basılan (Almanya'da) ve adına Joachimstaler denilen yukarda bahsedildiği gibi, gümüş Sikkelerden gelmektedir.

İspanyolcanın etkisiyle de bu, thaler olarak kısaltılmış ve daha sonra "Dolar" olarak söylenmeye başlanmıştır.

Dolar'ın günümüzdeki işareti olan "$" nasıl oluştu;

İspanya Müstemlekelerinin yöneticileri Meksika'ya 1521 yılında Lortes tarafından ele geçirdikten sonra Amerika topraklarında ilk defa para basma yeri açtılar.

Zengin Maden yatakları olan orta ve kuzey Amerika'dan gelen madenler dünyanın bu önemli madeni parası için hammadde oluşturdu. Peso veya Piaster (Kuruş) denen bu paralar daha sonra "Dolar"ın ilk örneğini oluşturdular.

Uzun süre üzerinde Herkul'un yıkdığı sütunlarının desen olarak basılmış olmasından da "Pilares", "Columnarias" veyahutta "Sütun-piaster"i olarak adlandırıldı.

Şimdiki Dolar'ın sembolu olan $ işaret de bu Piaster'in deseninden esinlenerek bu hale gelmiştir. Ayrıca "Peso" bugünkü çoğu para biriminin isimlenmesinde ad babası olmuştur.(1525)

Peso; pensum'dan gelmektedir, taksim edilmiş vazife demektir.

Bugün Amerika'nın kağıt parasını üzerinde "Allah'a güveniyoruz" veya "Allah'a inanıyor tevekkül ediyoruz" yazısı vardır.

306'da Kilisede Faiz asaklandı

Elvira (İspanya) Konsülü, din adamı olan veya olmayan herkese faiz almalarını yasaklamıştır.

Aksi davranışlar aforoz edilerek cezalandırılıyordu.

325 tarihli İznik Konsülünün bu yasaklığı delmesine rağmen batı dünyasında faiz yasağı uygulamasının başlangıcıdır. Hristiyan orta çağı için faiz karşılığında borç vermek ahlaki ve dini açıdan günah ve dürüstüzlükle eş anlamda sayılıyordu. Bu yasağı ise Hz. İsa'nın Dağ-Vaizlarına istinaden veriyorlardı. Kilise daha çok hristiyanlık öğreticilerinden Ambrosius, Hironymus ve Agustinus, borç olarak verilen meblağdan fazla alınan veya borçludan yapılan her talebi "Tefecilik' (Wucher) olarak niteliyor ve kabul ediyordu.

Bu yolla elde edilen kazanç ümidi bile Agustinus'a göre günahtı ve haramdır.

Ruhban sınıfı zamanla ruhban olmayan kesimleride bu faiz yasağına uymaya zorladılar.

Ticari faaliyetlerde emek karşılığı olmayan kazançlar ruhi bozukluklar meydana getiriyor diye tenkit ediyorlardı, zira böylesi bir kazanç manevi değerleri nihai hedefinden uzaklaştırdığı kabul ediliyordu.

Yönetici ve Zaman Kullanımı

Dr. Işıl Pekdemir
İ.Ü. İşletme Fakültesi

Geç vakitlere kadar hatta hafta sonları çalışma, eve iş götürme, ailesi ve çocukları ile birlikte olamama, kendine ve sosyal ilişkilere zaman ayıramama, tatile çıkamama, yöneticiler üzerinde ayrıca bir baskı yaratmaktadır.

GİRİŞ

Günümüzde "zaman" ve "zaman yönetimi" özellikle işletmecilik alanında ençok sözü edilen kavramlar arasındadır. Toplumun her kesiminden birçok kişi, işlerini yetiştirememekten şikayet etmekte ve daha fazla zamana ihtiyaçları olduklarını belirtmektedirler. Gerçekten bu kişilerin daha mı çok zamana ihtiyaçları var yoksa bu kişiler işlerini yaparken zamanı yeterince etkin kullanmıyorlar mı?

Yöneticilerin zamanlarını kullanmalarına ilişkin olarak tarafımızdan iki holdinge bağlı on işletmede 55 yönetiyi kapsayan bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada yöneticilere 30 soruyu kapsayan bir anket uygulanmış, her soruda olumsuz ve olumlu olmak üzere iki ifadeye yer verilmiştir. Olumsuz ifadeye bir puan, olumlu ifadeye beş puan, olumsuz ve olumlu ifadeler arasındaki davranış biçimlerine ise olumsuzdan olumluya doğru, 2,3 ve 4 puan verilmiştir. Yöneticilerden tutum, davranış ve görüşünü en iyi temsil eden numarayı işaretlemeleri istenmiştir. Buna göre bir yöneticinin alabileceği en düşük puan 30 ve en yüksek puan ise 150 olarak hesaplanmıştır. 30 puan alan yöneticinin zamanını çok kötü kullandığı, 150 puan alan yöneticinin ise zamanını çok iyi kullandığı kabul edilmiştir. 90 puan ise zamanın vasat kullanıldığını temsil etmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar oldukça ilginç görünmektedir. En düşük puan 62, en yüksek puan ise 135 olarak belirlenmiştir. 55 yöneticinin ortalama puanı ise 106'dır. Buna göre, çalışma kapsamına giren yöneticilerin zamanlarını etkin olarak kullanmadıkları, dolayısıyla enerji ve kapasitelerinden tam verimli bir şekilde yararlanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Ancak bu yöneticilerin zamanlarını çok kötü kullanmadıklarını da söylemek mümkündür. Yalnız bu çalışmanın en önemli kısıtı, yöneticilerin kendi kendilerine puan vermiş olmalarıdır. Bu durum ise, yöneticilerin zamanlarını nasıl kullandıklarını başkalarının bilmesini istememeleri nedeniyle anket sorularına doğru cevap vermelerine engel olabilir.

ZAMAN YÖNETİMİ KAVRAMI

Zaman yönetiminde sorun, zamanın kısalığı ya da yapılacak iş sayısının fazlalığı nedeniyle kişilerin daha çok zamana ihtiyaçları olmasından kaynaklanmamaktadır. Başka bir ifadeyle, sorun zamanın kendisinde değil, kişilerin mevcut zamanı nasıl kullandıklarında, bu zamanda neler yaptıklarındandır.

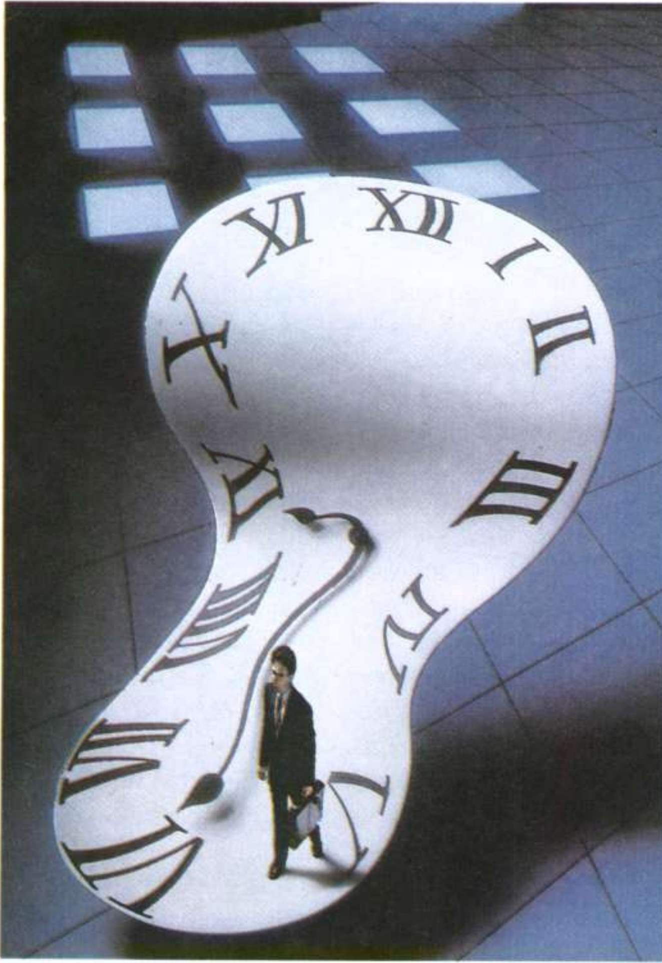
Zaman, diğer kaynaklar gibi kullanılır ve ondan yararlanılır. Ancak diğer kaynaklardan farklı olarak zaman,

-biriktirilmez,
-depolanamaz,
-üretilemez,
-çoğaltılamaz,
-değiştirilemez,
-yenilenemez,
-geri getirilemez,
-uzatılamaz,
-durdurulup istendiğinde yeniden başlatılamaz,
-kullanılmasa da tükenmeye devam eder,
-herkes için eşittir,
-ondan sadece yararlanılır.

Zaman taşıdığı bu özelliklerden dolayı oldukça değerli ve kullanımında titizlik gösterilmesi gereken eşsiz bir kaynaktır. Zamanı gösteren belirli zaman aralıkları ile ifade edilen tek bir saat vardır. Zamanın kullanımı herkes için eşittir. Gün 24 saattir ve hafta 7 gündür.

Kişiler özellikle yöneticiler, yoğun bir zaman baskısı altında olduklarını belirtmekte çok çalışmalarına rağmen işlerini bitirememekten yakınmaktadırlar.

Geç vakitlere kadar hatta hafta sonları çalışma, eve iş götürme, ailesi ve çocukları ile birlikte olamama, kendine ve sosyal ilişkilere zaman ayıramama, tatile çıkamama, yöneticiler üzerinde ayrıca bir baskı yaratmaktadır. Bu zaman baskısı üst kademe yönetimine çıkıldıkça artmakta yöneticilerin daha fazla sorumluluk taşıması onların saat ve gün olarak daha fazla çalışmasını gerektirir düşüncesi yaratmaktadır. Örneğin bir araştırma sonucuna göre bir satış personeli haftada 36.6 saat çalışırken bir yönetici 47 saat çalışmaktadır. Bir başka araştırma sonucuna göre ise ortalama olarak bir yönetici haftada 43 saatini ofisinde geçirmektedir. En azından haftada 7 saat bazı raporları okumak veya hazırlamak için evinde çalışmaktadır. Yönetici haftada 5 saat işle ilgili yemek, toplantı ve eğlencelerde bulunmakta, haftada yaklaşık 5 saat işiyle ilgili yasal mevzuatı incelemek ve rakipler hakkında bilgi toplamakta geçirmektedir.

Böylece bir yönetici toplam olarak haftada 60 saat işine ve işi ile ilgili konulara zaman harcamaktadır. Bu durum ise, yöneticilerin işteki verimliliğini, başarısını ve sağlığını etkileyebilmektedir.

Yöneticinin çok fazla çalışma ihtiyacı hissetmesinde ve daha çok zamana ihtiyaç duymasında, yoğun rekabet ortamında çalışması faaliyetlerin ve koşulların sürekli farklılaşması ve bu koşullar altında plan yapma ve karar alma gerekliliği gibi faktörler zamanın kullanımında etkin olmakla birlikte, yöneticinin zamanını kullanma şeklinde de önemli bir faktör olmaktadır

Zamanını etkin bir şekilde kullanamayan yöneticiler, genellikle zamansızlıktan şikayet ederler, sürekli çalışırlar ve doğru dürüst tatil yapamazlar

ZAMANI KÖTÜ KULLANAN YÖNETİCİ TİPLERİ

Zamanını etkin bir şekilde kullanamayan yöneticiler, genellikle zamansızlıktan şikayet ederler, sürekli çalışırlar ve doğru dürüst tatil yapamazlar.

Zamanını iyi yönetemeyen yöneticilerin görünüşte;

-yapması gerekenleri yapamayan

-yaratıcı işlerden çok rutin işlerle uğraşan

-herşeyi yapmaya çalışan

-masasının üzeri dağınık veya yapılması gereken işlerle dolu olan,

-geç vakitlere kadar çalışan

-eve iş götüren

-zaman zaman kararlarında geciken

-telefonu sık sık çalan

-her an ziyaretçisi olan

-astları sürekli kendisine danışan

-ailesine, dostlarına ve kendisine zaman ayıramayan

-tatile çıkamayan

kişiler oldukları söylenebilir. Bu koşulları taşıyan yönetciler yorgun ve sinirli olabilecek bu durum ise işteki verimliliklerini, başarılarını, sağlık durumlarını, aile ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkiyeyebilcektir.

ZAMANIN KULLANILMASINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Yöneticinin zamanını iyi yönetememesi ve bunun sonucu olarak verimsiz çalışması, zamanın kısa ya da yapılacak iş sayısının fazla olması ya da zamanın gereksiz yerlere mi harcanmasından kaynaklanmaktadır?

Yöneticinin zamanını iyi değerlendirebilmesi için, ilk etapta kendisine zaman kaybettiren, sorumluluğu altındaki faaliyetleri yapmasına engel olan faktörleri tespit edip. bunlara göre zamanını, işlerini ve işlerin yapılma şeklini organize etmesi gerekir.

Zamanın etkin bir şekilde kullanılmamasında rol oynayan faktörler genel olarak dört grupta toplanabilir

-Kişisel özellikler

-Sosyal ilişkiler ve kültürel özellikler

-organizasyon

-İşdışı yaşam.

KİŞİSEL ÖZELLİKLER

Yöneticinin çalışma alışkanlığı ile kişiliği zamanını etkin kullanmasını etkilemektedir. Yönetici başkaları astları aracılığı ile iş yapan (amaçlara ulaşan) kişidir. Bu tanım itibariyle, yöneticilerden işleri bizzat değil, astları aracılığı ile yapmaları beklenmektedir. Yöneticinin planlama yapması, politikaları belirlemesi, bunların amaçlara uygun olarak yürütülmesini sağlaması ve konrol etmesi gerekir.

Ancak bazı yöneticiler, işleri organize edip astlarına yaptırmaktansa çeşitli nedenlerle bizzat kendileri yapmaya çalışmaktadır. Hatta bazı yöneticiler, astları olmadan daha hızlı çalışabildiklerine inanmaktadırlar.Yöneticilerin astlarına yetki devretmekten kaçınıp birçok işi kendilerinin üstlenmesinin nedenleri arasında "astlarına güvenmemesi", "yeni fikirlere açık olması"."astlar üzerinde kontrolü kaybetme duygusu", "ben daha iyi yaparım düşüncesi" gelebilmektedir.

Ancak unutmamak gerekir ki, yetki devri zamandan tasarruftur ve daha az iş yapma demektir. Aynı zamanda yetki devri,. yeni ve farklı fikirlerin doğmasına olanak sağlamak demektir. Sonuçta yetki devri ile ortaya çıkan daha çok zaman ve daha çok iştir. Ancak bazı yöneticiler, astlarına yetki devrinde hasis davranarak, dolayısıyla detaylarla fazla uğraşarak, zamanlarını etkin kullanamamaktadırlar. Yöneticinin plansız çalışması, yapılacak işleri sıraya koymaması, bir işi bitirmeden diğerine geçmesi, dağınık çalışması, bir işi yaparken oyalanması da zamanını etkin kullanmasını olumsuz olarak etkilemektedir. Bunun yanında, "daha gün bitmedi akşama da çalışırım" düşüncesi ile hareket etmesi, ertesi güne iş bırakması ve bunun sonucunda ise, büyüyen işlerin içine gömülmesi yöneticinin verimliliğini etkilemektedir.

Ayrıca, yöneticinin kararsız bir kişiliğinin olması, olaylar karşısında çabuk karar verememesi

zaman kaybettiren diğer faktörler arasındadır.

Kolay hayır diyememesi, telefon konuşmalarını ve ziyaretleri kısa kesememesi ya da önleyememesi, herkesi kabul etmesi, arayanların hepsiyle görüşmesi, yöneticinin sürekli "zaman bana yetmiyor" şeklinde yakınmasına neden olabilmektedir.

SOSYAL İLİŞKİLER VE KÜLTÜREL ÖZELLİKLER

Çay-kahve molaları, uzayan öğle yemekleri, dost telefon ziyaretleri özel kişiler ve onlara gösterilen özel ilgiler, gereksiz mektuplar, her an yakınan sorunlu astlar, yöneticinin zamanını alan, onu etkin bir çalışma ortamından uzaklaştıran faktörler arasındadır. Zamanın verimli kullanılması, bazı kültürel özelliklerimizden de kaynaklanmaktadır. Örneğin Türk kültüründe telefon konuşmasının bitmesi arayan kişiye bağlıdır. Aranan kişinin telofon konuşmasını sona erdirmesi karşı tarafa saygısızlık olarak nitelendirilir. Yine aynı kültür alışkanlıklarına göre ziyaretçinin gitmek istemesiyle ziyaret saati sona erer. Bu durum iş hayatında da geçerlidir ve yöneticinin etkin olabilecek çalışma saatlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca dost ve yakınların ricaları ve bu ricaları kıramama yöneticinin oldukça zamanını alabilmektedir.

ORGANİZASYON

Yöneticinin organizasyondan kaynaklanan zaman kaybı; işletmenin planlama, karar alma, yetki dağılımı(merkezi ya da merkez kaç yönetim şekli, faaliyetlerin yürütülme şekli, haberleşme sistemi, grup yönetimi, personelin nitelik ve sayısı, kontrol mekanizması ve fiziki çalışma koşulları gibi faktörlere bağlı olabilmektedir.

İşletmenin amaçlarının yeterince açık olmaması, yapılacak işlerin belirli bir sıra takip etmemesi, bitirilme zamanlarının konulmaması, gelecekle ilgili bazı tahmini hesaplamaların yapılmaması, kısaca işletmede planlama faaliyetine gereken önemin verilmemesi sonucu yöneticinin, böylesi bir ortamda çalışırken oldukça zaman kaybı olabilecektir.

Ayrıca, bir üstünün ya da belirli bir organın kararlarını bekleme zorunluluğu, problemin belirsizliği, karar almak için gerekli bilgilerin istenilen anda gelmemesi ya da gerekli ayrıntıda olmaması veya aşırı bilgi ile yüklenmesi, diğer karar organlarının aldıkları hatalı kararların sonuçları, kullanılan karar alma tekniklerindeki yetersizlikler, yöneticinin zamanında karar almasını engelleyici faktörler arasındadır.

Haberleşme sistemindeki bozukluklar, alıcı ve vericilerin farklı değer yargıları kullanılan terminoloji farklılıkları yöneticinin zamanda ve etkili karar almasını ve faaliyetlerini yerine getirmesini etkilemektedir

İşletmedeki görev, yetki ve sorumlulukların karmaşıklığı, yetki verilmeden verilen sorumluluklar ya da genel olarak yetki devrinin sözkonusu olmaması, yöneticinin faaliyetlerini etkileyebilmekte ve onu sürekli uğraşır duruma getirebilmektedir.

Gerekli nitelik ve sayıda personelin omayışı, personel arasındaki işbirliğinin zayıflığı, birden fazla üste bağlılık, organizasyon içinde çeşitli gruplaşmalar ve çatışmaların varlığı, yöneticinin zamanını etkin kullanmasını etkileyebilmektedir.

Yöneticinin verimli bir çalışma ortamından uzaklaştıran diğer faktörler arasında; bürokrasi, kırtasiyecilik, sürüncemede bırakılan işler, sık sık yapılan gündemli ve gündemsiz toplatılar, faaliyetler arasındaki koordinasyonsuzluk, etkin bir emir komuta zincirinin olmayışı yetersiz yada aşırı kontrol sistemi ile uygun olmayan fiziki çalışma ortamı sayılabilir.

Sese karşı yalıtımı olmayan bir oda, karışık masa ve çekmeceler, düzensiz bir dosyalama sistemi veya sekretirn olmaması gibi, fiziki çalışma ortamındaki olumsuzluklar yöneticinin çalışırken zaman kaybetmesine neden olabilmektedir

Sese karşı yalıtımı olmayan bir oda, karışık masa ve çekmeceler, düzensiz bir dosyalama sistemi veya sekretirn olmaması gibi, fiziki çalışma ortamındaki olumsuzluklar yöneticinin çalışırken zaman kaybetmesine neden olabilmektedir.

Ayrıca, patronu ya da bir üst yöneticiyi memnun etme, onun isteklerini yerine getirmek üzere çalışmak ve yaptığı işle patronu memnun edememe korkusu da yöneticinin zamanını etkin kullanmasına olumsuz etki yapabilmektedir.

İŞ DIŞI YAŞAM

Yönetici sadece işletmede çalışan, tüm zamanını işine ayıran kişi değildir. Yöneticinin iş dışında bir yaşamı ve soyal çevresi vardır. Bu nedenle, yöneticinin bu alanlara da zamanını ayırması, ailesi ve dostları ile birlikte olması ve onlara karşı sorumluluklarını yerine getirmesi gerekmektedir. Ayrıca, yönetici kendi özel zevklerine zaman ayırabilmeli spor yapabilmeli ve dinlenebilmelidir.

Ancak, spor yapma, eğlenme, aile bireylerine ve yakınlarına zaman ayırma zaman kaybı gibi düşünülmesine rağmen, kişiyi iş problemlerinden uzaklaştırması nedeniyle dinlendirmesi ve tekrar işinin başına döndüğünde kendini çok daha zinde ve verimli hissetmesine neden olması açısından önemlidir. Yöneticinin iş hayatına zaman ayırması kadar özel hayatına ve sosyal ilişkilerine de zaman ayırması gerekir. Ancak, önemli olan yöneticinin bunları yaparken zamanını planlı olarak bölebilmesi ve kontrol edebilmesidir.

İş ve iş dünyasındaki yaşamına dengeli olarak zaman ayırabilmesi, diğer bir ifade ile zamanını işine, kendine, evine ve sosyal ilişkilerine dengeli olarak bölebilmesi, yöneticinin çalışma hayatında daha başarılı olmasını sağlayacaktır.

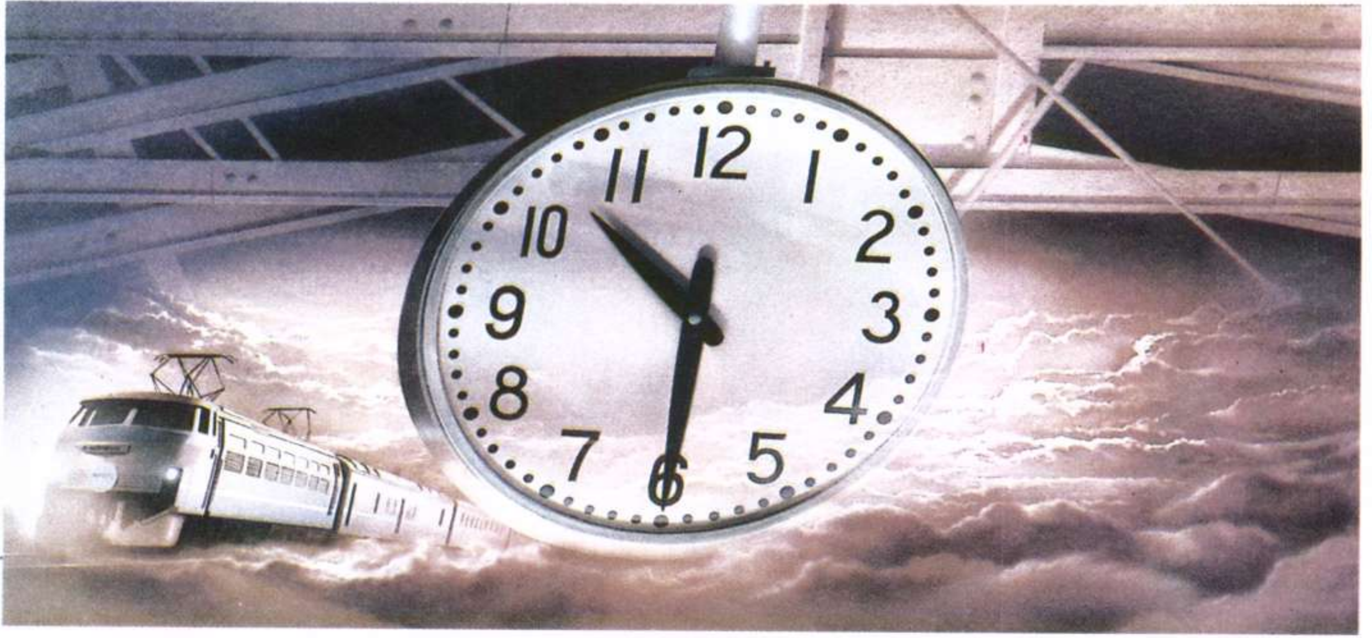
ZAMAN KULLANIMINDA BAZI ÖNERİLER

Yöneticinin işini yaparken yapacağı işin ne olduğunu bilmesi, buna göre kendini programlanması, her işi kendi yapmaya çalışmaması, kendisinin iş yapan değil iş yaptıran olduğunu sık sık hatırlaması, zaman ve enerjisini günlük rutin işlerden çok işletmenin uzun vadeli çıkarlarına ilişkin faaliyetlere, kararlara ve yaratıcı fikirlere yöneltmesi gerekir.

Bunun için, yöneticinin planlama karar alma, yürütme ve kontrol faaliyetleri ile yetki devri, çalışma alışkanlığı, mektup, ziyaretçi, telefon konuşmaları ve çalışma koşulları ile ilgili olarak yapması, düzenlenmesi ve kontrol etmesi gereken bazı hususlar aşağıda açıklanmıştır.

PLANLAMA FAALİYETİ İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-Planlama için ayrılacak zamanı zaman kaybı olarak düşünmeme,

-amaçları belirleme,

-plan ve program yapma ve uyma

-yapılacak işleri önem sırasına göre sıralama ve o sıraya göre yapma.

-günlük hedeflerden ne kadarının gelecekteki amaçlara yararlı olduğunu saptama ve günlük amaçlarını ona göre belirleme

-yapılacak işlerle ilgili olarak zaman sınırları koyma

-gerçekleşmeyecek zaman tahminlerinden kaçınma

-akşam işten ayrılmadan, ertesi gün yapılması gereken işleri önemlerine göre sıralama ve zaman sınırları koyma

KARAR ALMA FAALİYETİ İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-karar alma tekniklerinden yararlanma

-bugün alınması gereken bir kararı (veri eksikliği gibi önemli bir neden yoksa) ertelememe

-karar alabilmek için gerekli zamanda ayrıntıda bilgi akışını sağlama

-ani ve düşünmeden karar almama

-problemi tanıma

-alternatif çözümler getirme

-alternatifleri analiz etme ve karşılaştırma

-uygun alternatifi seçme

YÜRÜTME FAALİYETİ İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-zor olandan kolay olana doğru işleri yapma

-o gün yapılacak işleri planlanan saatle yapma, daha sonraya bırakmama

-işleri sürüncemede bırakmama

-eldeki iş bitmeden diğerine geçmeme

-yaratıcılıkla ilgili faaliyetler için düşünmeye zaman ayırma

-rutin işlerden kaçınma

-gereksiz ayrıntılardan uzak durma

-gereksiz bilgilerden uzak durma

-birine görev verirken mutlaka zaman sınırı koyma

-gereksiz toplantılardan kaçınma

-toplantılarda gündem kullanma,

-toplantıları zamanla sınırlama

-engellemeden çalışalabilecek saatleri belirleme

-çalışmayı engelleyen faktörleri saptama ve bunları ortadan kaldırmak için önlemler alma

-iyi bir yardımcı ve sekreter seçme

-astları yetiştirme

KONTROL FAALİYETİ İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-iyi bir kayıt ve raporlama sistemi oluşturma

-standartları belirleme

-fiili durumla standartları karşılaştırma

-standartlardan sapmalar varsa nedenleri araştırma

-düzeltici önlemler alma

YETKİ DEVRİ İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-her işi bizzat yerine getirmeye çalışmama

-ben yaparım düşüncesinden uzaklaşma

-işi ilgili astlara yaptırma

-işi yapmaktan çok yaptırma

-astlara güvenme ve hata yapmalarından korkmama

-yetki devretme

-sorumlulukta orantılı yetki verme

-astlara belirli görev vermeme

-astlara zamanın planlanması ve kullanılmasında yardımcı olma

-astları iş yapmaları için cesaretlendirme

ÇALIŞMA ALIŞKANLIĞI İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-zamanı nasıl kullanacağını önceden düşünme

-günün hangi saatlerinde verimli olduğunu tesbit etme, önemli konuların çözümünü bu zamana ayırma

-kendini tanıma, zayıf ve kuvvetli yönlerini değerleme ve ona göre programlama

-çok değil planlı çalışma

-Planlama ile çalışılan her saatin zaman kazandırdığını kabul etme

-iyice düşünmeden işleri sıralamadan hiçbir işe bulaşmama

-kendim daha iyi yaparım düşüncesinden kurtulma

-"bırakın astlarınız yapsın" görüşünü benimseme

-İş yapan değil iş yaptıran olduğunu sık sık hatırlama

-nasıl yaparım değil, nasıl yaptırırım nasıl yönetirim diye düşünme

-mükemmellik arayışına girmeme

-hayır diyebilme

-amaçsız olanlar daha çok çalışır sözüne inanma

-Herşey ertelenirse hiçbirşey başarılamaz sözünü unutmamış

-çalışırken konsantre olma

-hafızayı geliştirme

-hızlı ve etkili okuma alışkanlığı elde etme

-başkaları kadar kendini yönetmeyi ve kontrol etmeyi öğrenme

-işini severek yapma

-kendisine düşünmek için sakin bir ortam hazırlama

MEKTUP ZİYARETCİ VE TELEFON KONUŞMALARI İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

-mektupları sekretere inceletme

-mektuplara kısa cevap verme

-sekreterin gereksiz ziyaretçi ve telefonları önlemesini sağlama

-ziyaret ve telefon görüşmelerini kısa ve yararlı tutma

-sekreterin randevuları düzenlemesini sağlama

-randevusuz ziyaretçi kabul etmeme

-sekreterin, ziyaretin gerçek nedenini öğrenmeden ziyaretçiyi içeriye almasını önleme

-belirli kabul gün ve saatleri koyma

-ziyaretçilerinizle ayakta konuşma

Ziyaret uzadığında sekreterinizin size önemli bir görevini bildirmesini sağlama

-kapıyı kapalı tutma

-astınızla görüşmek istediğinizde onun odasına gitme

-işe erken gelerek akşam üzeri sohbetlerinin zamanı olumsuz etkilemesini bertaraf etme

ÇALIŞMA KOŞULLARI İLE İLGİLİ OLARAK YÖNETİCİNİN YAPMASI GEREKENLER

- sekreterin iyi bir dosyalama sistemi kurmasını sağlama

-masa ve çekmeceleri düzenli tutma, dolayısıyla aranılan evrağı kolayca bulma

-omuz destekli bir telefon kullanma, bu şekilde telefonda konuşurken imza dosya inceleme gibi rutin işleri yapma

-sık sık görüşülen astların yakında olmasını sağlama

-geliş gidişlerin çalışılan bölümlerin, dosya dolaplarıyla masaların zaman kaybını en aza indirecek şekilde düzenlenmesini sağlama

-çalışma odasına ses yalıtımı kazandırma

KENDİSİNE, AİLESİNE VE SOSYAL İLİŞKİLERE ZAMAN AYIRMA VE KONTROL ETME

Bir çok yöneticinin kendisini, eşini, çocuklarını ihmal ettiği ve sosyal ilişkilerini aksattığı bilinmektedir. Aşırı çalışma ve yorgunluk, kişinin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Yöneticinin işi ile iş dışındaki zamanını düzenlemesi, dinlenmeye, aile ve dostlarına zaman ayırması, onun belirli bir enerji ile işinin başına dönmesini sağlayabilecektir.

Bunun için yöneticinin,

-iş bittikten sonra spor yapması,

-dinlenme ve eğlenceye zaman ayırması,

-yorgun olunan durumlarda yıllık izin kullanılması tatile çıkması

-eğlenceyi, enerjinin tekrar kazanıldığı bir yol olarak düşünmesi

-düşünme cimnastiği yapması

-çeşitli hobilerle uğraşması

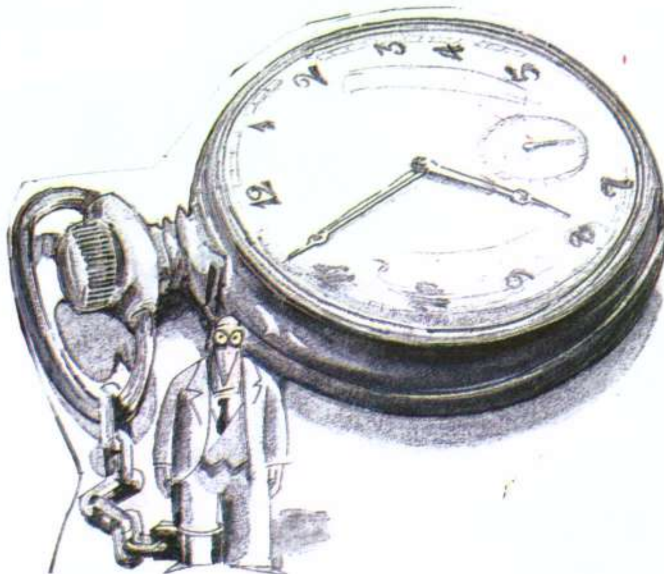
-stresten ve yorgunluktan kaçınması

-iş dışında diğer yapmak istediği şeylere zaman ayırması

-günün belirli saatlerinde ailesi ile birlikte olması,

-zaman zaman dostlarına vakit ayırması

- verdiği öneme göre diğer kişilere zaman ayırması gerekir. Böylece kişinhin iş dışında geçirdiği zaman onun dinlenmesine, sosyal bir tatmin duymasına ve işinin başına döndüğünde ise daha verimli olmasına katkıda bulunacaktır

SONUÇ

Yönetici başkaları vasıtasıyla iş yapan kişidir. Bu tanım itibariyle yöneticinin işleri bizzat değil ancak astları vastasıyla yapması beklenmektedir. Kendisinin planlamada yapması, işletme politikalarını belirlemesi, bunların amaçlara uygun olarak yürütülmesini sağlaması ve kontrol etmesi gerekmektedir. Ancak zaman zaman yöneticiler günlük işlere dalmakta, işleri organize edip astlara yaptırmaktansa kendileri yapmaya çalışmaktadırlar. Bu durumda ise yönetici iş yaptırma niteliğini kaybetmekte, işten işe koşan, herşeyi yapmaya çalışan kişi durumuna düşmektedir. Ve asıl yapması gereken faaliyetlere zaman ayıramamaktadır

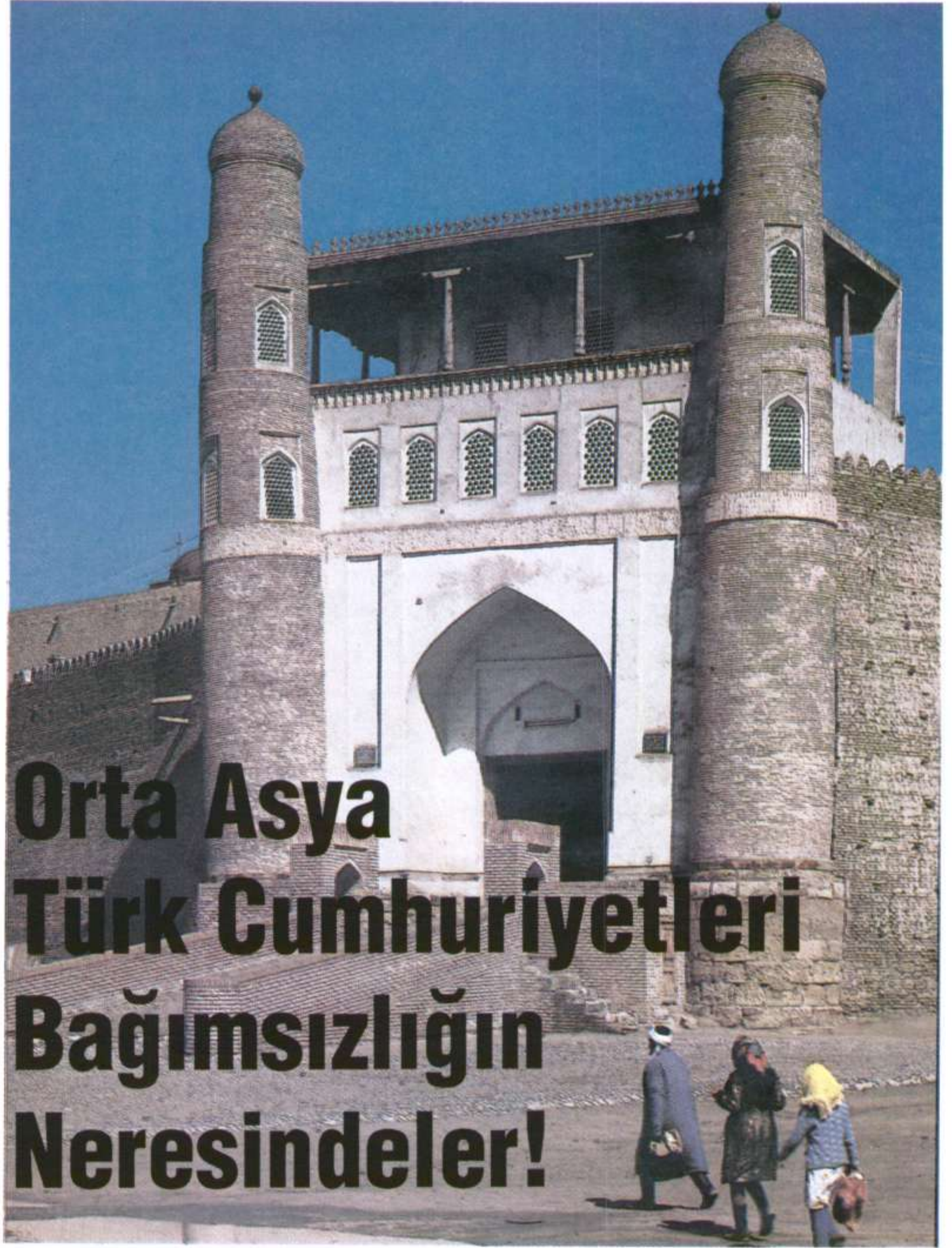
Yöneticinin bu durumdan kurtulması için işleri bizzat yapmaktansa nasıl yaptırırım diye düşünmesi ve planlama yapması gerekmektedir. Planlama başlangıçta zaman kaybı gibi görünmesine rağmen, sonunda zaman kazandırır ve etkinliği artırır. Ayrıca, yöneticinin etkin bir şekilde faaliyetlerini yerine getirebilmesi için, astlarına yetki devretmesi, iyi bir haberleşme ve kontrol sistemi kurması, çalışmasına engel olan telefon ziyaretçi gibi faktörlerin denetimini sekreterine bırakması, kendi zamanını etkin olarak kullanabileceği ortamı kendisi hazırlaması gerekmektedir.

Ayrıca, yöneticinin iş dışındaki zamanını da planlanması, kendisine, ailesine ve dostlarına zaman ayırması, iş dışındaki vakitlerini iyi değerlendirmesi, işindeki etkinliğini, başarısını artırabilecek ve zaman kullanımını da olumlu yönde etkiyebilecektir.

Ancak, bunu yaparken iş ile iş dışında geçireceği zamanı iyi dengeleyebilmesi, kendi mutluluğu, verimliliği ve başarısı için önemli bir unsurdur.

Doç. Dr.
Kahraman Emmioğlu

Yalnız başına siyasi bir coğrafyaya sahib olmak yetmiyor. Ekonomik bağımsızlığın, bağımızlıkta esas olduğunu söyleyenler çoğunluktadır. Ancak hangi ekonomiyi bağımsız sayabiliriz? Cevap olarak dışardan yardım almaksızın devam eden Ekonomiler diyebiliriz. Eski bir söz vardır. "Bugün yardım alanlar yarın emir alırlar."

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Bağımsızlığın Neresindeler!

Devletlerin bağımsızlığ denince şimdiye kada algılanan husus; siya: bir coğrafyaya sah olmak ve aldığı kararları başk: nın dahli olmaksızın uygulama eski anlaşılmakta, sembol olar: ta bayrağına sahib olması (mekti. Bugün bu hususların ik kere iki dört eder hali yok gib görünüyor. Zira yalnız başına : yasi bir coğrafyaya sahib olm gerek, ama yetmiyor. Ekonomil bağımsızlığını, bağımızlıkta es: olduğunu söyleyenler çoğunluktadır. Ancak hangi ekonomiyi b: ğımsız sayabiliriz? Cevap olar: dışardan yardım olmaksızın d vam eden Ekonomiler diyebiliriz Eski bir söz vardır. "Bugün yaı dım alanlar yarın emir alırlar."

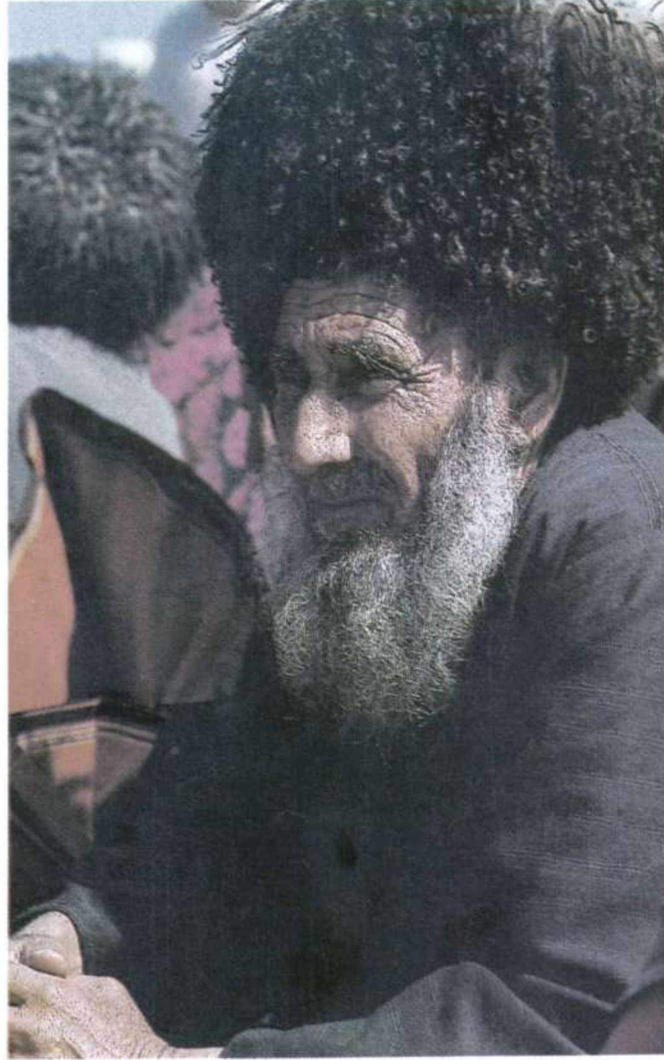
Bağımsızlığına kavuşan Or asya Türk Cumhuriyetlerinin bu günkü durumlarını incelerker görülen manzara şu: Eski Sovye ler Birliği dağılmış ve birliktek cumhuriyetlerinin herbiri kendilerine sovyetlerin verdiği coğraf sahaları kabullenerek, bağım devletler haline gelmiştir. Başta idarelerin çoğu eski idareleri devamıdır. Devleti Devlet yapa Ordu, gizli istihbarat Servisi, Ekc nomiyi idare edenlerin hepsi ka mış, para değişmemiştir. Değişe başlangıçta bayraklar olmuş, derek müstakil bir devletin sahi olması gereken diğer organla sahib olmaya ve estilerin izini s meye çalışmaktadırlar. En mül mi ekonomilerini ayakta tutma çalışmalarıdır. Sovyetler zaman

da teşkil edilen Ekonomi makinasının her parçası ayrı bir Sovyet Cumhuriyetinde idi ve halen bu durum devam etmektedir. Şu arada bu makina parçalanmış gibi bu makinanın parçaları görünüyor. Her ne kadar bu makinanın parçaları Bağımsız Devletler Topluluğu içinde ise de bunları bir araya getirecek organizasyonun Moskovada kalışı makinanın sağlıklı çalışmasını engellemektedir. Özbekistan'daki Uçak fabrikasının bir parçası Ukrayna'dan, bir parçası Kazakistan'dan gelmektedir. Çeşitli sebeplerle bunları bir araya getirilmesi organize edilemiyor. Zira Organize eden beyin Moskova'dadır ve artık bu işlere karışamamaktadır, karışması da artık mümkün değildir.

Planlı ekonomide her kuruluşa yapacağı işleri net olarak bildiren üst kuruluş cumhuriyetlerin ayrılmasıyla tarihe karışmıştır.

Şimdi ne yapılacaktır! Bir taraftan demode olmuş, rantabilitesini serbest piyasa ekonomisinide kaybetmiş, eski bir yığın kuruluşlar fabrikaları diğer taraftan bu eskilerin diğer tamamlayıcı kuruluşlarla olan ilginin kesilişi, Cumhuriyetleri üretimsiz bırakmaktadır. Bunun çaresi Serbest Piyasa Ekonomisi içinde ayakta duracak yeni kuruluşların süratle tesisi.

Tabiattiyle durum yukarıdaki kadar kötü değildir. Ve yavaş yavaş yeni duruma uyum sağlanmaktadır. Uyum süresinin tahmin edilenden fazla süreceğe benzemektedir. Sebeb, insanlardaki zihniyet değişikliğinin zamana olan ihtiyacıdır. Moskovada emir haline getirilenleri ifa etmenin ötesinde bir üretkenlikleri olmayan insanların hemen insiyatif sahibi olacaklarını, verimli çalışmalar yapabileceklerini düşünmek elbette doğru değildir. Üstüne üstlük bir de geçmişten gelen itimatsızlık ferosmenini? insanlar üzerindeki koku etikisi iş yapmayı kösteklemektedir.

Gerek eskiyen tesislerin yerine yenilerini koyabilmek bazı tesislerin entegrasyonunu tamamlayabilmek, gerekse tabii kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmek için çalışmalar yoğun şeklide devam etmektedir. Bunlar için gereken finansman Know-how için de yardıma ihtiyaçları vardır. Cumhuriyet idarecileri bu yardımları ileride bağımsızlıklarının zedelenmesine sebeb olacak biçimlerde olmamasına oldukça itina gösteriyorlar. Yeni ağabeyler istemiyorlar ama halen ekominin en büyük aracı olan para müşterekliğinin aşıyalarına da eğilememektedirler.

Bilindiği gibi Ruble (Rus Parası) BDTnun ortak parasıdır ve Moskovada basılmakta, kontroll tamamen Rusların elinde bulunmaktadır. Cumhuriyetlerin bazısı bundan kurtulmanın yolunu kendi parasını çıkartmakta görüyor. Hatta bazılarının (Mesela Ermenistan'nın) paralarını bastırdığını tedavüle çıkarmak için Rusyanın kendi parasını(!) basmasını beklemektedir. Azerbaycan Manat'ını Milli para olarak çıkarmış Rubleye bağlı olarak Rubleyle birlikte tedavüldedir.

Her Cumhuriyetin kendi mili paralarını tedavüle koyması mı?

Gördüğümüz kadarıyla her Cumhuriyetin gönlünde yatan, Bağımsızlık Sembollerinden biri olan Milli paraya sahip olunması ancak ekonomik zaruretler bunun biraz daha ertelenmesi gerektiğini gösteriyor.

Yoksa Ruble'yi BDT'nun adil ölçüler içerisinde kontrol etmesi mi daha uygundur? Sorusu müzakere ediliyorsada şartlar bir türlü net cevap vermiye mani olmaktadır.

Gördüğümüz kadarıyla her Cumhuriyetin gönlünde yatan, Bağımsızlık Sembollerinden biri olan Milli paraya sahip olunması ancak ekonomik zaruretler bunun biraz daha ertelenmesi gerektiğini gösteriyor.

Bazıları, Avrupa ülkelerini milli parayı bırakıp Avrupa Topluluğu parasına geçme kararı almışken, bizim hazır bulduğumuz müşterek parayı neden bırakıyorsunuz? Şeklinde düşünmektedirler. Her ikisi de Müşterek Para ama geliş ve mahiyetleri farklı bir para.

Ekonomik bağımlılık , Cumhuriyet Ordusunun henüz yeteri kuvvette olmayışı, kızılordunun en büyük imkanlarının Rusyanın elinde bulunuşu, Ortaasya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının mükemmeliyetini azaltan sebeblerdir.

Bu senenin başında Beş Cumhuriyetin Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan'ın bir ortak pazar kurmak kararları bağımsızlık için ciddi bir karardır.

Ortak pazar toplantılarında alınan kararlar ve görüşülen hususlar başlıklar halinde şöyle olmuştur:

-BDT'nun korunması

-Vergi gümrük, fiyat yatırım ve ihracat alanlarında birlikte hareket etmesi

-Ruble bölgesinin korunması

-Para politikalarının belirlenmesi amacıyla bankacılık birliğinin kurulması

-Tacikistan'daki iç savaşın önlenmesi için girişimlerde bulunulması ve bu cumhuriyete insani yardım yapılması

-Bölge ülkelerinin ekonomik bütünleşmesini sağlamak amacıyla tüm bölge ülkelerinden uzmanların katılacağı sektör bazında koordinasyon komiteleri oluşturulacak.

-Ortak bir enformasyon ağı kurulması için derhal çalışmalara başlanacak

-Bölge ülkelerinin ortak bir televizyon kanalı olacak, bu kanalın merkezi Taşkent'te yer alacak.

-Tüm bölge ülkelerinin okurlarına ulaşmak üzere merkezi Alma-Ata'da bulunacak bir gazete yayınlanacak

-Bölgesel Ekonomik entegrasyonun ilk adımı olarak Kazakistan'ın Hazar denizi kıyısındaki zengin petrol alanlarından çıkarılan ham petrol, Özbekistan ve Türkmenistan'ın rafinelerinde işlenecek.

Bu ortak pazar konusuna Rus basını çok geniş yer vermişler ve hepsi bunu Türk konfedarasyonuna ilk adım olarak nitelendirmişlerdir. Rus gazetelerinin bu toplantıyla görüşleri de aşağıda özetlenmiştir.

Nezavisimaya gazetesi: BDT nin geleceğinden kuşkuyu açıkça ifade edilmiştir. Birliğin en hararetli tarafları Nursultan Nazarbayev bile BDT kararlarına uyulmasından şikayet etmektedir. Kerimov ise BDT içinde yeni bir ağabey istememektedir. Türkistan konfederasyonu oluşturuluyor.

Pravda : Ortak Pazarın gerçekleşme sonu fayda ve yakın gelecekte Askeri Siyasi bir ittifaka dönüşebilir.

Komsomolskaya: SSCB'nin çöküşünden önce bir birlik başlamıştı. Coğrafi ve tarihsel yakınlık ülkeleri bugünkü bütünleşme noktalarına getirmiştir.

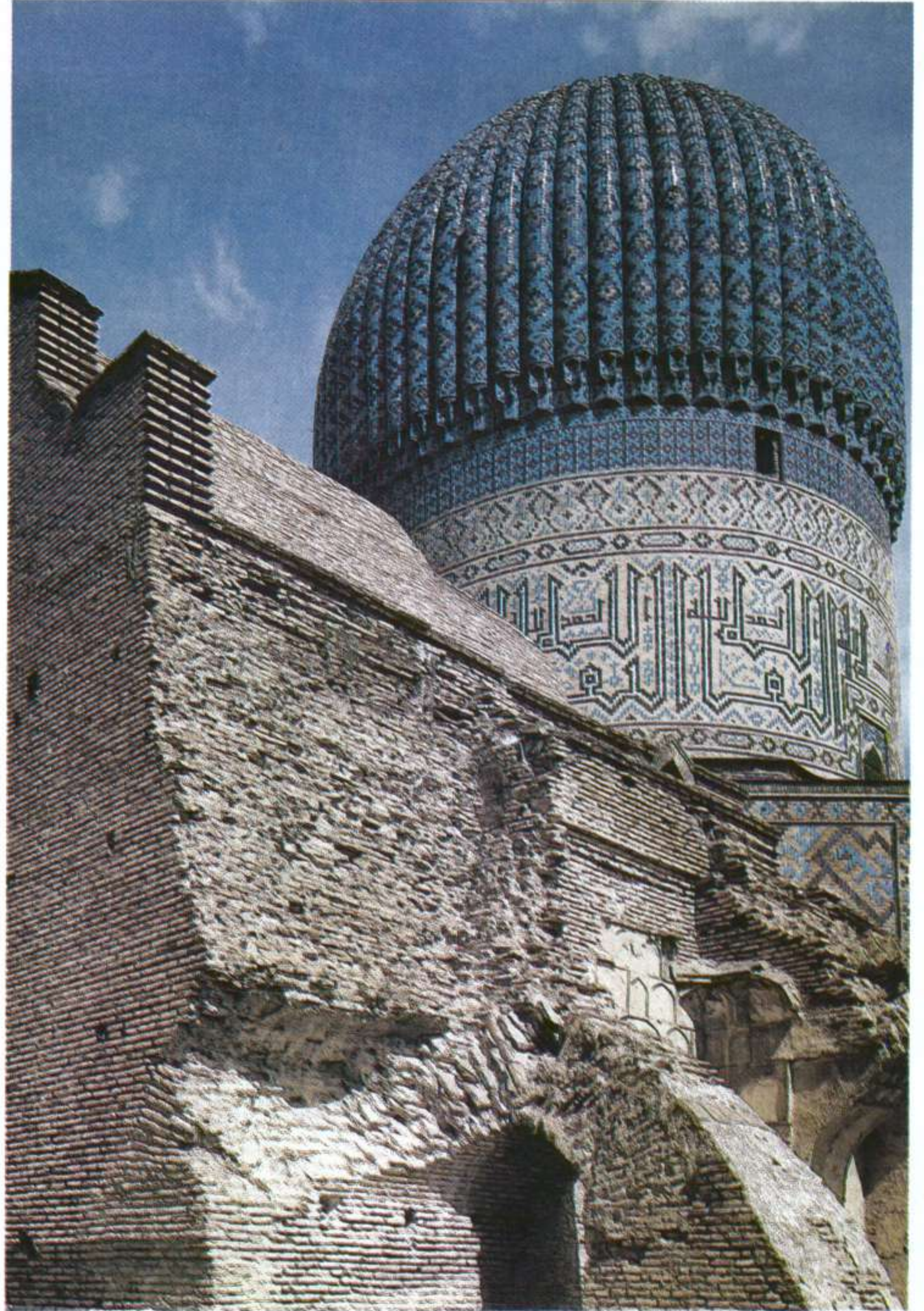

Ortaasya Cumhuriyetleri halen arzu ettikleri bağımsızlığa kavuşmuşlarsa da ciddi çalışmaları , engelleri aşmalarını sağlayacak ve kendilerini hedefe ulaştıracaktır.

Netice:

Ortaasya Cumhuriyetleri halen arzu ettikleri bağımsızlığa her ne kadar kavuşmuşlarsa da ciddi çalışmaları , engelleri aşmalarını sağlayacak ve kendilerini hedefe ulaştıracaktır.

Yrd. Doç. Dr.
Muhittin Şimşek

Türki Cumhuriyetlerde Model Arayışı

Bin yıldır Türkler, Anadolu (Küçük Asya)'da yaşıyorlar. Ata-baba yurdundan ayrılıp, birçok devletler kurdular. Türkler, anayurtlarından sonra ilk defa yeni yurtlarında böylesine uzunca kalıyorlar. Burası Küçük Asya, küçültülmüş ata-baba yurdu. Dağı ile çölü ile, deresi ile ovası ile, gölü ile,ağacı ile meyvesi ile Küçük Asya, Büyük Asya'nın yavrusu.

Burası Anadolu. Bin yıldır yavru büyüdü, gelişti atalarınınbayrağını taşıyor, taşıyacak. O artık bir kahraman! O artık yeni reis! Adı da sembol TÜRKİYE. . Türklerin Anadoluya girişi, insanlık tarihinin dönüm noktalarından biridir. Doğunur

kültürünü, sanatını, ekonomisini ve doğal kaynaklarını sömüren Batı, Küçük Asya'da dikilen kalelere takıldı. Uzun yıllar Anadolu köprüsünü geçmeğe çalıştı. Her çabası boşa, müslüman Türk'ten dünyanın yuvarlaklığını öğrendi. Zenginliklere, Anadolu'dan değil, tersten dolaşarak, denizden gitmek istkedi. Okyanusa açılangemileri, Doğu Hindistan diye Amerika'ya çarptı. Yeni bir kıta keşfedildi. Doğu'nun servetini, Amerika Cennetine tercih eden Batı, ilgisini Batı'ya kaydırdı.

Türkler tek lider, tek süper güç durumuna ulaştılar. Fatihler tek kalıpta 60 ton bronz döktüler. İspanya'dan sürülen Yahudilere, kapılarını açtılar. Yirmiyedi ayrı etnik grubu adalet ve eşitlik ilkesi ile yönettiler, halen yönetmeye de devam ediyorlar.

Bir yandan, Basra, İsfahan ve Urallar'a, güneyde Yemen çöllerinden, Batı Afrika'da Fas'a kadar, diğer yandan İtalya'nın ucundan Viyana ve Polonya'ya, Romanya ve Ukrayna'ya kadar, geniş bir alana yerleşen, Osmanoğlu Türk Devleti, doğal sınırlarına ulaştı. Kıtaları birleştiren Anadolu, kuzeyden-güneye, doğudan-batıya geçişi kontrol ederek, Akdeniz'i bir Türk gölü haline getirdi. Batı, Türklerin üstünlüğünü keşfetti. Araştırma geliştirmeyibaşlattı. Rönesans'ı yaşadı. Biriken bilgiler, demir yığınlarını hareketlendirdi. Lokomotif keşfedildi. Birkaç beygirle ve binbir güçlükle yapılan işler, binlerce beygirlik lokomotif ve buhar makinaları ile yapılır oldu. Sanayi devrimi doğdu. Batı, daima yeniyi araştırırken, doğu eskileri satın aldı. Zamanla da satın aldığı eskileri taklit etti.

Yeni bir yarış başladı; Endüstrileşme, zenginleşme yarışı.

. . . Ve bu yarış , batı daima yenisini geliştirerek, gelişmekteolanlar da eskisini taklit ederek devam ediyor.

Osmanlı Türk Devleti 1923'den itibaren yerini, TürkiyeCumhuriyetine bıraktı. Osmanlı dönemindeki ekonomik sistem, büyük ölçüde 1934,e kadar sürdürüldü. 1934' de karma-ekonomi modeline dönüşen sistem, halen ağır aksak devam etmektedir.

1934'den itibaren artmaya başlayan üretimdeki devlet payı, birçok yan etki ile kontrolden çıkmış, ekonomiyi tehdit eder hale gelmiştir. Yakın tarihlere kadar; Kapitalizm, Sosyalizm ve Kominizm'den oluşan üç "izm", dünya ekonomisini paylaşırken ; günümüze Kapitalizm egemen olmuştur. Eski üç "izm"in yerini yeni üç "izm" almıştır. Globalizm; dünya ekonomileri ile bütünleşme, Protektionizm; korumacılık ve Liberalizm (serbestlik) artık dünyamıza hakim üç yeni ekonomik kavramdır. Globalleşme, aynı zamanda rekabet etme veya edebilme demektir.

Dünya'da sonyıllarda bloklaşma(ekonomik, politik, askeri) gözle görülen bir gerçektir. AT, BAB, KEİ bunların yanında özellikle Türkiye,yi doğrudan ilgilendiren, Asya Topluluğuda muhtemel bloklarındandır. SSCB'nin dağılmasıyla Bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri kendilerine bir model aramaktadırlar. Kalkınmış ülkelerle komşu olan, aynı ekonomik forumları paylaşan ve her bakımdan tam bir iletişim entegrasyonu içinde bulunan Türkiye'nin ekonomik deneyimleri örnek alınabilir. Türk ekonomisindeki aksaklıklar bilinmektedir. Aksaklıkların giderilmesi halinde Türkiye Modeli, gelişmekte olan Cumhuriyetler için önemli ve mükemmel fırsatlar sayılmalıdır.

Geçiş sürecini henüz tamamlayamayan Türkiye'nin katkıları elbette sınırlı olacaktır. Ancak, deneyimlerinden yararlanılması halinde, yeni Cumhuriyetlerin geçiş süreci çok daha kısaltılabilecektir.

17. ci yüzyılda, doğal sınırlarına ulaşan Osmanlı Türk Devleti, zamanla kaynaklarını tüketerek, yardım ettiklerine muhtaç duruma düşmüştür. Ancak imparatorluğun dağılması, SSCB nin dağılmasına benzememektedir. İmparatorluk, uzun bir duraklama ve çöküş dönemi yaşamıştır. Halk iyice fakirleşmiş ticaret, milli olmayan unsurların kontrolu ile, yurtta para birikmemiştir. Batılı tüccarlar, kendi dilini ve dinin bilenini tercih etmiş, bunları köprübaşı olarak kullanmıştır.

Sovyetler Birliği; kısa bir duraklama döneminden sonra, aniden dağılmıştır. Gelir düzeyi tamamen bozulmadan, ayrılmalar gerçekleşmiştir. Yollar, limanlar, havaalanları, askeri birimler, haberleşme ve taşıt araçları halen ortak kullanılmaktadır. Cumhuriyetler, ırklar melez oluşturmuş toplum eski homojenliğini kaybetmiştir. Farklı özelliklere sahip etnik gruplar zorla birleştirilmiştir. Halbuki zorla güzellik olmaz Nitekim, güzellik de olmamış her grup kendi özünü aramıştır.

Para, işgücü ve doğal kaynakları en iyi birleştirenler, hızla zenginleşmektedir. Bazı ülkeler, ihracata yönelik kalkınma modelini benimserken, bazıları; bilgi, para, işgücü ve doğal kaynakları birleştirerek üretimi ve ihracatı dengede tutarak zenginleşmektedir. Bazı ülkeler ise yüksek katma değerle ve bazıları da ithal ikamesi modelini uygulayarak zenginlik aramaktadırlar. Önemli olan stratejik önceliklerin belirlenmesi ve bu önceliklerin karar mekanizması ile kilitlenerek, refahı dövizi, ve yeni iş imkanlarını sağlamasıdır.

Cumhuriyetlerin; sermaye, doğal kaynaklar, işgücü ve bilgi birikiminin yönetimi; ekonomide, temel ilke olarak alınmalıdır. Tüm ekonomik faaliyetlerin sınırsız bir ortamda dünya çapında örgütlenmesi; globalleşme, sektörel öncelikler ve beceri modelleri ile ekonomik faaliyetlerin yönlendirilmesi zorunludur Devlet, istikrarlı bir ortam sağlanmalı, gevşek ve sıkı kontrol mekanizması, özendirici, koordine edici ve yönlendirici davranışlara girmelidir. Her şeyin bir anda düzelmesi ancak rüyada olur!

Dünya'da ve Türkiye'de Teşvik

Türkiye'de yabancı sermaye de Türk müteşebbisler gibi teşviklerden yararlanabiliyor

Türkiye'de hemen hemen her bölgeye teşvik verilmesine karşılık, dünyada daha çok yörelere göre ayrı teşvik sistemleri uygulanıyor. Gelişmiş ülkelerde daha çok yaygın olan teşvikler ise nakit teşvikleri içeriyor. Açık açık nakit para yardımı şeklinde gösterilmesi de dünya ülkelerindeki teşvikler genelde üstü örtülü nakit para şeklinde yapılıyor

Dünyada ve Türkiye'de uygulanan teşvik politikaları büyük benzerlikler gösteriyor. çünkü Türkiye'deki teşvik sistemi de Batı ülkelerinden adaptasyon yoluyla alındı. Ancak, Türkiye'de hemen hemen her bölgeye teşvik verilmesine karşılık, dünyada daha çok yörelere göre ayrı teşvik sistemleri uygulanıyor. Gelişmiş ülkelerde daha çok yaygın olan teşvikler ise nakit teşvikleri içeriyor. Açık açık nakit para yardımı şeklinde gösterilmesi de dünya ülkelerindeki teşvikler genelde üstü örtülü nakit para şeklinde yapılıyor.

Dünya ülkeleri önceden elektronik ve teknoloji yenilenmesi yolunda teşvikleri koyarken, son zamanlarda artan nüfus ve nüfusun ihtiyacı olan tarımsal ürünler bakımından tarım ürünlerini koruma kapsamına almaya başladılar. Her ülke açıktan açığa yapmasa da, kendi ürünlerini diğer ülkelere karşı koruyabilmek amacıyla çeşitli sistemler geliştirdi. AT ülkelerindeki koruyucu oranları Türkiye'deki gibi direk tarımı sübvanse etme şeklinde gerçekleştirilmiyor.

Geşilme yolunda adımlar atan ülkeler ise yabancı sermayenin ülkelerine gelerek yatırım yapmak için büyük çabalar harcıyorlar. Türkiye'de yabancı sermaye de Türk müteşebbisler gibi teşviklerden yararlanabiliyor. Yabancılar için özel teşvik tedbirleri konulmasa da özellikle turizm yatırımcılığı alanında yabancı yatırımcılar davet ediliyor. Yatırımda öncelikli yörelerde de yabancıların büyük yatırımlarda bulunmaları konusunda hükümetler hep bir gayret içinde oldular.

Türkiye'de teşvik politikaları, hedef, amaç ve başarı oranları...

Türkiye'de teşvik politikaları tam kesinlik kazanmasa da cumhuriyet dönemi ve öncesine kadar uzanıyor. Cumhuriyet döneminde daha çok arsa tahsisi bazında yapılan teşvikler daha sonra ürün bazında devam etti. Özellikle ithalatın önlenmesini ve yerli üretimin teşvik edilmesini amaçlayan bu sistem ile 1970'e yani teşvik uygulama biriminin kuruluşuna kadar gelindi. 1970'den sonra ise teşvikler bir kapsam içinde ele alınarak sistemi belirlendi.

Teşvik uygulama birimi daha sonra genel müdürlük yapısına dönüştürüldü. Bu arada yayınlanan kararnameler ile teşvik sisteminin esasları belirlendi. 1986 yılına kadar devam eden sürede fazla bir değişiklik göze çarpmadı. Teşvikler daha çok ithal ikamesi sağlayan mallar, sanayi ürünleri ve pozitif liste olarak adlandırılan ve çeşitli ürünleri içeren listelerden oluştu.

24 Ocak kararlarına kadar istikrarlı bir şekilde yürüyen teşvik sistemi 24 Ocak kararlarının ardından ekonomisini gösterdiği değişim yüzünden sık sık değiştirilmeye başlandı. Önce İhracat teşvik edildi. Ancak bir süre sonra bundan vazgeçildi. Bir teşvik dönemi içinde birden fazla kararname yayınlanarak teşvik sistemi de istikrarını kaybetti. Önce yatırım indimi, gümrük muafiyeti, gümrüklerin taksitlendirilmesi işlemlerini içeren teşvikler, birden bire farklılık gösterdi. Yatırımın indirimine devam edildi. Bunun yanında gümrüklerin taksitlendirilmesine son verildi. Kaynak kullanım destekleme primi olarak başlayan sistem ise bir yıl içinde üç değişik isim altına alındı. Kaynak kullanım destekleme fonu olarak son şeklini alan teşviklerin bir şekli olan kaynak kullanım destekleme fonu yatırımcıya kaynak bulma da yardımcı olmak amacıyla elde tutuldu.

1991 yılında teşvik sistemi yeniden değiştirildi ve sistem teşvik belgeli ve teşvik belgesiz yatırımlar olmak üzere ikiye ayrıldı. Halen de öyle devam ediyor. Teşvik belgeli yatırımlar her yılın ocak ayında yayınlanan teşvik tebliğlerinde belirtilen tüm teşviklerden yararlanma hakkına sahip oluyorlar. Bunlar fon kaynaklı kredi kullanma imkanı yanında yatırım indimi, ihracata yönelik ise gümrük indimi veya gümrük muafi-

yeti, KDV ertelenmesi gibi imkanlardan yararlanabiliyorlar. Bunun yanındaki gümrük harç ve vergi istisnası, arsa tahsisi, SSK primi ve ilave istihdam teşvikleri hakkını kullanabiliyorlar.

Öte yandan, teşvik belgesiz yatırımlar ise teşvik tebliğleri içinde yer alamayan sektörlerdeki yatırımları içeriyor ve bu yatırımlara sadece düşük faizli kredi kullanımı izni veriliyor. Başka tedbirler onlar için geçerli sayılmıyor.

Nerede Yanlış Yapılıyor.

Türkiye'deki teşvik sistemi, düşünce bazında çok olumlu sonuçlar verebilecek bir yapıda olmasına ve devletin tüm iyi niyetiyle doğu ve güneydoğu illerindeki yatırımların artması için çok iyi tedbirleri içeren bir teşvik sistemi uygulamasına rağmen, yöredeki yatırımcıların bilgisizliği, devlet kapısından korkmaları ve gerçek yatırımcı zihniyeti ile hareket etmemeleri nedeniyle yerini bulmadı.

Hükümet özellikle 1990 yılında başlattığı kampanya ile doğu ve güneydoğu yörelerinde yapılacak yatırımların başlatılması halinde masraflarının yüzde 60 oranında karşılayacağını ve bunu prim olarak hibe edeceğini ilan etti. Bunun üzerine doğu bölgesinde irili ufaklı yatırımlar başlatıldı. İnşaatlar yapılmaya başlandı. Devlet, gerçek yatırımcıların işletmelerini kurma aşamasında onlara destek vermek amacıyla giriştiği bu sistemde yatırımcının masraflarını karşılayarak doğuya daha çok yatırım yapılması ve sermayenin doğuya akmasını hedeflerken, masrafının yüzde 60'ını geri alan işletmelerin bazıları inşaatları yarım bıraktılar. "Kaça kaç yatırımlar olarak adlandırılan bu yatırımların sayısı bir yıl içinde büyük boyutlara ulaşınca hükümet de durumu anlayıp teşvik primlerini düşük faizli kredi haline dönüştürünce, birdenbire doğuya yatırım için alınan teşvik belgesi sayısında bir düşme görüldü.

1991 yılında teşvik primleri iki yıl faiz ödemesiz şeklinde krediye dönüştürülürken, 1922'de bu yüzde 10-30 faizleri içeren kredi haline getirildi, fakat doğuya da kimse yatırım yapmaz oldu.

Hükümetin diğer yörelere verdiği teşviklerde bir sorun olmadı. Bir çok yatırımcı teşviklerden yararlanarak, hatta gereğinden fazla teşvik alarak işletmesini yi bir konuma getirebildi. Ancak son iki yılda teşvik kredilerinin ödemesinde görülen güçlükler yatırımcıyı bezdirdi. Yatırımların azalmasında ve yavaşlamasında etkili oldu.

1993 yılında da teşvikler öncelikli sektörler belirlenerek verilmeye başlandı. Henüz bankalardan kredi olarak alınamasa da, teşvikler ihracat başta olmak üzere yaş sebze, meyve, kurumuş gıda, kesme çiçek, hazır gıda maddeleri ile hayvancılık üzerinde yoğunlaştırıldı. Daha önceki yıllardan farklı olarak teşviklerde nakit ödemeye son verlidi Doğu bölgelerinde hayvancılık üretiminin teşvik edilmesi esas alınırken burada hayvan alınmak üzere nakit para ödemesinde son veriliyor ve hayvan verilmesi sistemi getiriliyor. İsteyen vatandaşlar EBK kombinalarından bu hayvanları temin edebilecekler.

Öte yandan öncelikli sektörler olarak belirlenen yaş sebze ve meyve yanında, tekstil, makina teçhizatı yenilenmesi ve işletmenin genişletilmesini de içeren teşviklerde düşük faizli kredi imkanı getirildi.

Hükümet özellikle 1990 yılında başlattığı kampanya ile doğu ve güneydoğu yörelerinde yapılacak yatırımların başlatılması halinde masraflarının yüzde 60 oranında karşılayacağını ve bunu prim olarak hibe edeceğini ilan etti

Türkiye'de ise daha çok doğu ve güneydoğu bölgeleri teşvik kapsamında tutuldu. Geri kalmış yöreler olarak adlandırılan bu yöreler kalkınmada birinci derecede ve ikinci derecede öncelikli yörelerde yatırım yapacaklara ise en büyük imkanlar tanındı.

Teşvik politikaları her yılın ocak ayı içerisinde belirlenerek bir tebliğ olarak yayınlanıyor. Resmi gazetede yayımlanan ve c yıl içinde teşvik edilecek alanların, teşvik miktarları ve yöntemlerinin yer aldığı bu tebliğlerden sonra teşvik almak isteyen müteşebbisle, hazine ve dış ticaret müsteşarlığı teşvik uygulama genel müdürlüğüne baş vurarak gerekli şartları öğreniyorlar. Tebliğde belirtilen şartları taşıyanlar genel müdürlükten alacakları teşvik belgeleri ile gerekli bankalara giderek kredilerini alabiliyorlar. .

22 TRİLYON LİRALIK TEŞVİKTEN HERKESİN PAY KAPMASI MÜMKÜN

Teşvikler Büyük Küçük Herkese Açık

Nurhan Yönezer
(Ekonomist 7 Şubat'93)

Bir girişimci elindeki milyonlarca lirayı neye güvenip yeni bir işe yatıracak? Parayı işletip, geliriyle keyif sürmek varken, insanları riske girmeye nasıl ikna edeceksiniz?

Yatırımlar, ekonominin geleceği. Başlanan bir büyük yatırım, inşaat sırasında da tamlanma aşamasından sonra da yüzlerce kişiye iş demek. Yatırım, kapasitenin, üretimin ve ihracatın artışı demek.

Ekonominin büyümesi ve ailelerin gelirlerinin artması da yatırımlara bağlı. Teknolojinin gelişmesi, yeni ürünlerin piyasaya sürülmesi ancak yeni yatırımlarla mümkün.

Peki, işleri iyi giden, halinden memnun bir sanayiciyi yatırıma nasıl yönlendireceksiniz?

Bir girişimci elindeki milyonlarca lirayı neye güvenip yeni bir işe yatıracak? Parayı işletip, geliriyle keyif sürmek varken, insanları riske girmeye nasıl ikna edeceksiniz?

Geri kalmış bölgeleri hangi yöntemlerle canlandırıp, büyük kentlere göçü önleyeceksiniz? Bugünün sanayileşmiş ülkeleri, geçmiş yıllarda bu sorunun cevabını teşvik önlemleri ile bulmuş. Bu ülkeler, riskten ve sermayeyi kediye yüklemekten korkan işadamlarını, belirli hükümet kararları ile cesaretlendirmiş, özendirmiş.

İngiltere'de teşvik önlemlerinin geçmişi 300 yıl öncesine dayanıyor. Amerika'da ise sanayi politikasının 200 yıllık bir tarihi var.

Teşvik-i sanayi

Türkiye'de de geçen yüzyılın sonlarından başalayarak teşvik-i sanayi tedbirleri alınmış. Cumhuriyet döneminde ilk teşvik-i sanayi kanununun yılı ise 1927.

1967'de çıkarılan teşvik kanunu, sonradan iptal edilse de bugünkü sanayinin çekirdeğini oluşturmuş. Tofaş, Oyak-Renault gibi büyük tesislerin temeli o yıllar da atılmış. Teşvikler, 30 binlerdeki turistik yatak sayısını 7 yıl içinde 200 bine dayandırmış.

Peki, teşvikleri hiç kötüye kullanan olmamış mı? Evet, olmuş. Kimisi teşviklerden yararlanarak kurduğu tesislerde taahhütlerini yerine getirmemiş. Bazı bölgelerde teşvikler sayesinde kolayca kurulan fabrikalar işletilemediği için sermaye mezarlığına dönmüş.

İşsizlere iş

Ama teşvikler hala, ekonominin büyümesi ve yönlendirilmesi için en önemli araçlardan biri. Büyük holding sahiplerinin, bugünkü durumlarına teşvikleri çok iyi değerlendirerek geldikleri de herkesçe biliniyor. İşadamları hatırı sayılır teşvikler verilmedikçe, geri kalmış bölgelere yatırım yapmaya gönüllü değil. Büyüme oranının yükselmesi, işsizlerin iş bulması yine devletin teşvik ettiği işadamlarının kuracakları tesislerle mümkün olacak.

Gerçi teşvikler hala şeffaf değil. Küçük ve orta büyüklükteki işyeri sahipleri teşviklerden yararlanacak cesareti kendilerinde bulamıyor. Karmaşık mevzuatı takip etmek, büyük işyerleri için bile kolay değil.

Ancak, eğer 1993 yılında işler biraz daha açılacaksa, yatırım atağı ile ekonomi bir değişim süreci içine girecekse, bunlar ancak iyi bir teşvik paketi ve tutarlı bir uygulama için mümkün olacak. Küçük ve orta büyüklükteki işyerlerinin, uygun teşvikler olmadan büyümesi ise günümüzde neredeyse imkansız.

Eğer yeterli kaynak tahsis edilir ve başvurular geciktirilmeden değerlendirilirse 1993 teşvik paketinde her boy işadamını yatırıma özendirecek kolaylıklar var.

22 Trilyon liralık destek

Piyasada yıllık kredi maliyeti yüzde 100'leri aşarken, yüzde 30 gibi çok düşük faizli kredilerin çekiciliğine kapılmamak imkansız.

Kalkınmada öncelikli yörelerde bu oran yüzde 10-15'e, kırsal bölgelerde ve orman köylerinde ise sıfıra kadar düşüyor.

Yatırım indirimi, finansman fonu gibi klasik teşviklerin yanında, elektrik faturasının ödenmesinde, kesintilerdeki işveren payının karşılanmasında da önemli destekler var.

Orman köyünde besicilik yapmak isteyenlerden, makine parkını yenilemek isteyenlere kadar her kesim bu paketin bir bölümünden yararlanmak imkanı bulabilecek.

Siz de yararlanın!

Araştırmalarımız, teşviklerden belirli bir özkaynağa sahip küçük sanayicilerin ve genç girişimcilerin de yararlanabileceğini ortaya koydu. Çünkü 50 milyarlık yatırım içinde, trilyonluk projeler için de teşvik var.

Yaptığımız araştırmaların sonucunu aşağıda bulacaksınız.

Bunlar içinde teşvik belgesiz olsa da kredi desteğinden yararlanacak olanlar bile yer alıyor.

Her kesime, her keseye...

1993 paketinin dikkatli bir şekilde incelenmesi, ekonominin çeşitli kesimlerine şu desteklerin sağlandığını gösteriyor:

Besicilere sıfır faizli kredi: Teşvik belgesiz yatırımlardan besicilik işletme kredisi ile orman köylülerine yönelik besicilik kredisi faizsiz olacak.

Yatırımın tamamlanmış ancak işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle hayvan alamayan besicilere Et ve Balık Kurumu ve Ziraat Bankası aracılığıyla işletme kredisi verilecek.

Piyasa faiz haddinin krediler için asgari yüzde 90 olduğu dikkate alındığında, 800 milyar liralık kredi tutarı ile besiciler 720 milyar liralık faiz ödemekten kurtulacaklar. Geçen yıl kaynak yetersizliği nedeniyle uygulanamayan bu krediler ile ilgili tebliğin önümüzdeki günlerde yayınlanması bekleniyor. Yayınlanacak tebliğin ayrıntılarını da ilerideki sayılarımızda vermeye çalışacağız.

Köylüye destek: Orman köylüsüne verilecek 200 milyar liralık besicilik kredisinin içerdiği teşvik ise 180 milyar lirayı buluyor. Orman köylülerine yönelik besicilik kredisinde asgari yatırım tutarı ve özkaynak oranı gibi koşullar da aranmayacak.

Temel'e teşvik: Karadeniz'de son yıllara kadar kaçak olarak üretim yapan silah yapımcılarına da yüzde 10 faizle toplam 75 milyar lira kredi tahsis edilecek. Yatırımcı bu krediden, makine alımı ve yatırımın üretime geçmesi için yararlanabilecek.

Üreticiye prim de var: Teşvik belgesiz yatırımlar kapsamında prim uygulaması da var. Projeye dayalı hayvancılık, su ürünleri, asılı asma çubuğu, seracılık, plantasyon ve meyve fidanı üretimine yönelik fidanlık yatırımlara Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu'ndan prim ödenecek. Uygulama Ziraat Bankası tarafından yürütülecek.

10 milyonluk sermayeye bile teşvik: Teşvik belgesiz yatırımlar kapsamında kredi kullanabilmek için asgari yatırım tutarının 50 milyon lira, asgari özkaynak oranının ise yüzde 20 olması gerekiyor. Böylece kırsal kesimde 10 milyonluk sermayesi bulunan bir girişimci bile desteklenmiş olacak.

Yüzde 10 faizle kredi: Teşvik belgesiz yatırımlarda kredi faiz oranları yüzde 10 ile yüzde 30 arasında değişiyor. Yatırımlara göre faiz oranları şöyle:

Organize sanayi bölgeleri: Yüzde 10. İstanbul-Tuzla'daki deri işletme yatırımları: Yüzde 30 Küçük ve Orta boy işletmeler: Yüzde 10

Kültüre öncelik, çocuklara kreş: Özel sektöre ait kültür ve sanat projeleri, ilkokul öncesi kreş yatırımları da kredi ile desteklenecek sektörler arasında yer alıyor. Toplam 150 milyar lira olan kültür yatırımlarında faiz oranı ise yüzde 10 gibi çok düşük düzeyde. Kreş yapımı da aynı kalemden sağlanacak kredilerle özendirilecek. Bu kredilerin faiz oranı yüzde 30 olacak.

Kadın girişimcilere: Henüz uygulamada esasları belli olmasa da teşvik paketinden kadınlara da iyi haberler çıkacak. İyi bir projeye sahip olan kadın girişimcilere ve ev ekonomisi çerçevesinde üretim yapacaklara düşük faizle kredi sağlanacak. Kadın girişimcilere verilecek teşviğin toplamı 25 milyar lira.

Çevre için dericilere kolaylık: İstanbul-Tuzla Organize Sanayi Bölgesine taşınan deri işleme tesislerinin işletme kredisi talepleri sonucu, bu konu da teşvik belgesiz yatırımlar kapsamında değerlendirilmiş durumda. Bunlara müsteşarlığın uygun göreceği koşullar çerçevesinde fon kaynaklı kredi verileceği kararnamede yer alıyor. Geçen yıl ertelenen bu teşviğin bu yıl verilmesi bekleniyor. İzmir'de mevcut deri işletme tesislerinin Menemen Deri Organize Sanayi Bölgesine taşınması için taşınma kredisi verilecek.

Seyahat acentelerine kredi: A veya A Grubu seyahat acentesi belgesine sahip ve ödenmiş sermayesi en az 1 milyar lira olan seyahat acentelerine yurt dışı turizm pazarlanmasına yönelik projeleri kapsamında kredi verilecek. Bunlar için de ayrı bir tebliğ düzenleniyor.

Kış sporu için arazi tahsisi: Kars, Erzurum, Çankırı, Kastamonu ve Bayburt yörelerinde yapılacak kış sporları yatırımlarına 1993'te ilgili kamu kuruluşları tarafından öncelikle arsa tahsisi yapılacak.

Küçükler yaşadı

Yeni işçi alanlara kesinti kolaylığı; Asgari 10 işçi çalıştıran işletmelerin 29 Ocak 1993 tarihinden sonra ilave olarak istihdam edecekleri işçiler için, tasarrufu teşvik kesintisi işveren hissesi ve konut edindirme yardımı, fon kaynaklarından karşılanacak.

Turizmcilere tamamlama: Yarım kalmış turizm yatırımlarına yüzde 10 faize fon kaynaklı kredi sağlanacak.

Ev ekonomisi: Evinde üretim yapacaklar için bu yıl 300 milyar liralık kaynak ayrılacak.

Mega teşvikler

750 milyar liranın üstündeki büyük proje yatırımlarında, yatırım indirimi, teşvik primi, gümrük muafiyeti ve finansman fonu gibi klasik teşviklerin yanında aşağıdaki imkanlardan da yararlanılacak:

İlk üç işletme yılındaki elekt-

rik tüketiminin yüzde 30'u, SSK primlerinin işveren hissesinin yüzde 50'si, konut edindirme yardımı ve tasarrufu teşvik kesintilerinin işveren hissesinin tamamı devletçe karşılanacak.

Bu teşvikler, Yatırımları ve Döviz kazandırıcı Hizmetleri Teşvik Fonu'ndan karşılanacak.

Bunlara verilecek teşviğin toplamı 2 trilyon lira.

Aracıya gerek yok

Bazı konular, uzmanla, girişimcinin karşılıklı görüşmesi sonrasında ortaya çıkabiliyor. En ufak başvuruda bile çeşitli yanlışlar yapılabiliyor. Bunun sonucunda Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü'nün koridorları hep dolup taşıyor.

Bunun için genel müdürlük yetkilileri, görüşmelerde iş takipçilerinin değil de gerçek girişimcilerin muhatapları olmasını istiyorlar. Böylece daha açıkseçik konuşulabileceğine ve anlaşılabileğine inanıyorlar.

Yeni sistem

1992 ile karşılaştırıldığında 1993'ün Yatırım Teşvik Esasları sektörler dışında çok köklü bir değişiklik taşımıyor. Sektörler, en belirgin değişiklik.

Çünkü 1983'ten bu yana uygulanan bir sisteme bu yıl son verildi. Yani artık her sektörün desteklenmesi söz konusu değil. Sadece ve sadece, kararnamedeki listeye ait sektör ve alt sektörler teşvik belgesiyle desteklenecek.

Teşvik belgesiz destekler arasında ise kadın girişimcilerden, küçük ve orta ölçekli işletmelere kadar bir çok konu ele alınmış durumda.

Ancak... Evet, ancak para bulunursa.

En köklü değişikliğin sektörlerde yapılması ise şöyle yorumlanıyor:

"1993'te 1983'ten önceki döneme dönüldü ve sektörel tercihlerde bulunuldu. İyice incelenirse, birçok alt sektörün bu yıl teşviklerden yararlanamayacağı görülür.

Böylece kaynakların odaklaştırılmasına yönelik bir hareket başlatıldı. Teşvikler etkili hale getirilmeye çalışılıyor.

"Teşvikler hazırlanırken, seçim yatırımı ise hiçbir zaman gözetilmedi. Sadece ve sadece teknik konular göz önüne alındı."

Kaynak tablosu hazır

HDTM tarafından hazırlanan gelir-gider tablosunun ayrıntıları şu şekildi. 1993 toplam teşvikleri için Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan 7.9 trilyon. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'ndan 1.8 trilyon, Teşvik Fonu'ndan 0.7 trilyon lira, Merkez Bankası Reeskont Kaynakları'ndan 2 trilyon lira, döviz kredilerinden 4.6 trilyon lira, muhtemel yedek ödenekten 5 trilyon lira gelir bekleniyor.

Toplam 22 trilyon liralık gelir nelere harcanacak? İhracata 4.5 trilyon, Eximbank'a 5.5 trilyon yatırımlara ise 10.2 trilyon lira para aktarılması planlandı. 10.2 trilyon liralık kaynağın 3.7 trilyonu yarım kalmış yatırımlara, 6.5 trilyonu yeni yatırımlara gidecek.

Sektörlere göre dağılım

-Yarım kalmış yatırımlar arasında hayvancılık, turizm, organize sanayi bölge yatırımları, 1'er trilyon liralık kaynakta desteklenecek.

-Küçük-orta ölçekli işletmelere ise 700 milyarlık kaynak ayrılacak.

-Özel önem taşıyan öncelikli sektörler listesinde belirtilen sektörler 3 trilyon liralık teşvikten yararlanacak.

-Kalkınmada öncelikli yörelere 1 trilyon lira verilecek.

-Tekstil sanayiinin modernizasyonuna 500 milyar lira kaynak aktarılacak. Bütün bunların dışında faiz sübvansiyonuna 1.5 trilyon lira harcanacak.

Küçüklere kolaylık

1993 yılı yatırım teşviklerinin bir yeniliği ise teşvik belgeli ve belgesiz olarak yatırımların ayrılması ve geçen yıl ekstra olarak verilmesi planlanan bazı teşviklerin teşvik belgesiz yatırımlar kapsamında yer alması. Bu yıl, organize sanayi bölgelerindeki tamamlanmamış yatırımlara tamamlama kredisi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin makine alımları için de kredi verilecek.

Kim, nasıl teşvik edilecek?

Besiciler: Sıfır faizli işletme kredisi. Teşvik belgesi gerekmiyor.

Küçük silah atölyeleri: Yüzde 10 faiz kredi. Belge istemiyor.

Turizmciler: Yarım kalmış ama yüzde 50'si tamamlanmış tesis sahiplerine fon kaynaklı kredi.

Kreş kuracak girişimciler: Yüzde 10 faizli kredi

Özel kültür ve sanat yatırımları:Yüzde 10 faizli kredi

Büyük Projeler Toplam 2 trilyon liralık yüzde 30 faizli kredi. İlk üç yıl elektrik tüketiminin yüzde 30'u, SSK primi işveren hissesinin yarısı, Konut yardımının tamamı, zorunlu tasarruf işveren hissesinin tamamı Teşvik Fonu'ndan karşılanacak.

Kadın girişimciler: Düşük faizli kredi.

Orman köylüleri: Besicilik yapacaklara sıfır faizle kredi. Yatırım için asgari sınır da aranmayacak.

Geri yörelerdeki yatırımcılar: Yüzde 10-15 faizle kredi. 1. derecedekiler için yüzde 100, 2. derecedekiler için yüzde 60 yatırım indirimi, yüzde 12 ile 22 arasında teşvik primi, gümrük muafiyeti.

Organize sanayi bölgeleri: Yüzde 15 ile 30 arasında faizle kredi

Serbest bölge: Yüzde 15-30 faizle kredi.

Tezgahlarını yenileyecek tekstilciler: Yüzde 30 faizle kredi.

Büyük projeler: Yapıldığı yöreye göre yüzde 10 ile 30 arasında düşük faizli kredi, kesintilerdeki işveren hissesinin ve 3 yıl süre ile elektrik faturasının ödenmesinde kolaylık ve klasik teşvikler.

Özel önem taşıyan sektörler

Tarım ve Tarımsal sanayi: Seracılık. Su ürünleri ve yetiştiriciliği, avcılığı, işlenmesi, depolanması entegre yatırımları. Sebze-meyve işleme, şoklama, konserve ve entegre yatırımları

Madencilik

imalat: Deri ve tekstil konfeksiyonu. Tekstil terbiye, örme, nakış. Tekstil sanayiinin modernizasyonu ve tevsii. Organize sanayi bölgelerinde deri işleme saraciye. Elektronik. Otomotiv ve otomotiv yan sanayii. 4 bin dwt'un üzerindeki gemi inşa yatırımları. ilaç. Enerji tasarrufu sağlayan yalıtım malzemeleri. Elektrikli makine. Elektriksiz makine. Sınai kalıp.

Büyük Proje yatırımları

Hizmetler: Öncelikli tür turizm. Çevre. Eğitim. Sağlık. Araştırma-geliştirme. Spor. Kültür-sanat. Yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yapılacak altyapı yatırımları. Basın ve yayın yatırımı.

Özelleştirme kapsamında satılan tesisler

Enerji: Kojenerasyon. Jeotermal.

Teşvik edilen yatırım konularında ana, makine modernizasyonuna yönelik yatırımlar

NOT:Özel önem taşıyan sektörlerde yatırım indirimi normallere göre daha yüksek. Bu sektörlerde teşvik primi 10 puan daha fazla. Fon kaynaklı ve düşük faizli kredilerde ancak özel önem taşıyan sektörlerde söz konusu olabilir.

Teşvik tedbirleri nedir, nasıl uygulanır?

Yatırım indirimi: Kurumlar Vergisi istisnası. Yatırımın yöresine ve konusuna göre farklı uygulanıyor Teşvik belgesinde yazılıysa indirim söz konusu, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca yapılıyor.

Örneğin 1 milyar liralık yatırımınız var. Bu yatırım birinci derecede kalkınmada öncelikli yörelerde ise yatırım indirimi yüzde 100 uygulanıyor. Yani 1 milyar lira kar edinceye kadar Kurumlar Vergisi ödenmiyor. Bu oran Gelişmiş Yöreler'de yani İstanbul, Kocaeli illeri ile Ankara, İzmir, Bursa ve Adana Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yüzde 30, İkinci Derecede Kalkınmada Öncelikli Yöreler'de yüzde 40, Özel Önem Taşıyan Sektörler'de yüzde 100.

Teşvik primi: Yurtiçinden alınan ve ithal girdi oranı yüzde 50'nin altında olan makine ve teçhizatın KDV'lerinin tekrar geri ödenmesi. Teşvik primi başvurusu doğrudan valiliklere yapılıyor.

Başvurudan sonra valilik bir komisyon kurarak, yatırımı yerinde inceliyor, değerlendirme olumlu veya olumsuz olarak HDTM'ye bildiriliyor. Olumluysa, Merkez Bankası'na talimat veriliyor ve teşvik primi ödeniyor. Teşvik primi oranı KDV oranı kadar yani yüzde 12. Burada iki istisna uygulanıyor. Eğer gemi ve yat inşa ediliyorsa, bunlar için fatura bedeli üzerinden yüzde 22 oranında teşvik primi ödeniyor. Diğer istisna ise uluslararası ihale sonucu yapılan yatırımlar ile makine teçhizat satışı yapan yerli üreticiler, gümrük muafiyeti ile mal ithal etme yetkisi bulunan kuruluşlar, özel önem taşıyan sektörlerdeki yatırımlar, teşvik belgesi kapsamında yapılacak yerli makine-teçhizat alımlarında KDV oranına 10 puan ilaveyle uygulanıyor.

Gümrük muafiyeti: İthalde alınan Gümrük Vergisi muafiyeti. Teşvik Belgesi kapsamında ithal edilecek yatırım ve işletme mallarına uygulanıyor. Firmalar, bütün yatırım için gerekli makine ve teçhizatın detay bilgilerini gösteren global liste ve teşvik belgesi ile gümrüğe gelmişse o bölüm gümrüksüz çekiliyor.

Gümrük muafiyeti uygulanırken, yüzde 5'ile yüzde 20 arasında fon alınıyor. Bu kapsamda mallara uygulanan fon oranları şöyle:

-Yüzde 20 Fona tabi mallar: Binek araçları, çift katlılar hariç otobüsler, çekici ve treyler, televizyon ve video, mini buzdolabı, mobilya, yat ithali, kamyon.

-Yüzde 18 fona tabi mallar: Otomobil üretim yatırımlarının motor parçaları ithalatı.

-Yüzde 10 fona tabi mallar:Komple yeni yatırımlar kapsamında ithal edicelecek hammaddeler, elektrik süpürgesi, kesintisiz güç kaynağı, beton santrali, forklift, beton pompası, çift katlı otobüs, transmikser.

Ancak kalkınmada öncelik yöre yatırımlarında öze ve önem taşıyan sektörlerde yüzde 5'lik fon alınmıyor. Yüzde 10 ve yüzde 20 oranlarındaki fon ise tüm yöre ve sektörlere uygulanıyor.

20 Milyar liranın üzerindeki komple yeni yatırımlarda eğer yüzde 10 fon yatırılırsa, bir defaya mahsus hammadde ithaline izin veriliyor. İthaline izin verilecek hammadde oranı makine teçhizat bedelinin yüzde 20'si kadar ayrıca 3 aylık işletme ihtiyacı kadar. Böylece yeni işletmeye geçen firmalara destek sağlanıyor.

Firmalar bu tabloyu, mevcut ithalat rejimiyle karşılaştırıyor ve hangisi avantajlıysa onu uyguluyorlar.

Fon kaynaklı kredi:

Yörelerine ve sektörlerine göre yüzde 10, yüzde 15, yüzde 30 gibi düşük faizli kredi uygulanıyor. Kredinin 1993 için miktarı önümüzdeki günlerde tebliğle belirlenecek. 5 yıl vadeli kredinin ilk iki yılı ödemesiz. Krediden özel önem taşıyan sektörler yararlanabiliyor.Teşvik belgesinde yazılı olması halinde uygulanan bu kredinin uygulama mercii Türkiye Kalkınma Bankası. Firma yatırımları yaptıkca bankaya giderek fon kaynaklı kredi talebinde bulunuyor.

Vergi, resim ve harç istisnası: Bu istisnadan yararlanmak için ihracat taahhüdünde bulunmak gerekiyor. Uzun ve orta vadele kredinin alınması ve geri ödenmesi sırasında uygulanan vergi resim ve harçlar alınmıyor. Böylece kredi ucuza geliyor. İhracat şartı gelişmiş yörelerde üretimin yüzde 20'si, normal yörelerde yüzde 10'u, kalkınmada öncelikli yörelerde yüzde 5'i olarak belirlendi.

Finansman fonu:

Genelde anonim şirketler için uygulanıyor. Bir nevi vergi ertelemesi. Eğer kar eden bir şirketseniz 1 yıl içinde yapılacak yatırım belirtiliyor. Bu yatırım üzerinden vergi matrahı belirleniyor ve bu matrahın yüzde 25'ini, yapılan yatırımın baz tutarını geçmemek üzere para, Merkez Bankası'nda bloke ediliyor. Bu blokajın vergisi 1 yıl ödenmiyor.

Adım Adım teşvik prosedürü

A-Teşvik Belgesi alabilmek için ilkönce aşağıdaki bilgi ve belgeler hazırlanıyor.

1-Teşvik Belgesi alabilmek için başvuru mercii Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde bulunan Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü. İlk olarak buradaki evraka başvurularak, 2 nüsha fizibilite raporu alınıp, doldurulacak. 5 milyar liranın üzerindeki yatırımlar için ayrı, 5 milyar liranın altındaki yatırımlar için ayrı fizibilite raporları düzenleniyor.

Fizibilite raporunda yatırımcı firma ile yatırım hakkında mali, teknik ve ekonomik bilgiler yer alıyor.

2- Merkez Bankası'na gidilerek, banka nezdindeki Yatırım ve Döviz Kazandırıcı Hizmetleri Teşvik Fonu'na teminat yatırılacak. Teminat miktarı kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar için 10 milyon, diğer yörelerde yapılacak yatırımlar için 30 milyon lira.

Yatırıldıktan sonra fon makbuzunun ikinci sureti yatırımcı tarafından alınacak.

3- Yatırımda kullanılacak ithal ve yerli makine-teçhizata ait 3'er nüsha global liste, Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü'nden alınacak.

4-Makine ve teçhizatla ilgili proforma yani üretici firmadan alınan ve makinelerin özelliklerini gösterir fatura ve kataloglar.

5-Son 3 yıla ait ilgili vergi dairesince onaylanmış analize elverişli bilanço ve kar-zarar cetvelleri.

6-Şirket ana sözleşmesinin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi.

7-Tevsi, modernizasyon gibi yatırımlar için kapasite raporu.

8-İlgili vergi dairesinin adı ve hesap numarası.

9-Firma ile ilgili imza sirküleri

10-Turizm yatırımlarında, Turizm Bakanlığı'ndan alınan Turizm Yatırım Belgesi

11-Eğitim yatırımlarında Milli Eğitim Bakanlığından alınan kurum açma izin belgesi

12-Madencilik yatırımlarında maden işletme ruhasıtının noter onaylı fotokopisi, görünür rezerv hesabı, yatırım projesi.

B-Bu 12 maddeden oluşan bilgi ve belgelerin toparlanmasından sonra Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü'nün Evrak Dairesi, girişimciye ya da onun adına işi takip eden kişiye numara veriyor.

C-Hazırlanan dosya evraktan sektörle ilgili uzmana gönderiliyor.

D-Uzman dosyayı mevzuata uygunluk ve genel ilkeler çerçe-

vesinde inceliyor. İncelemede gözönüne alınan hususlar şöyle:

1-Yatırımın asgari yatırım ve özkaynak oranlarına sahip olması.

2-Genel Teşvik tablosunda yer alması.

3-Makro ekonomik politikalar çerçevesinde değerlendirmenin olumlu olması.

4-Uluslararası rekabet gücü sağlanması.

5-İleri ve uygun teknoloji getirmesi.

6- Asgari ekonomik kapasitelerde olması.

E-İş yüküne göre uzman dosyayı 1-2 ay içinde sonuçlandırıyor. Sonuç olumlu ise 25 milyar liraya kadar yatırımla ilgili teşvik belgesi Teşvik Uygulama Genel Müdürü tarafından imzalanarak, evraka gönderiliyor. Teşvik belgesi çıkar çıkmaz alınmazsa, yatırımcıların adreslerine postalanıyor.

F-Belge alındıktan sonra 1 ay içinde Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'ne Teşvik Belgesinin 3 adet noter onaylı fotokopisi ile başvuruda bulunuluyor.

G-Bundan sonra hiçbir belgeye gerek kalmadan sadece Teşvik Belgesi ile gümrük muafiyeti için valiliklere, SSK primi için SSK'ya, Konut Edindirme Fonu için Maliye Bakanlığı'na, Enerji Teşviki için TEK'e başvuruluyor.

H-Teşvik belgelerinde gümrük muafiyeti, yatırım indirimi, fon kaynaklı kredi, vergi, resim harç istisnası, teşvik primi gibi teşvikler yazılı olarak yer alıyor. Diğer teşvik tedbirlerinin yazılı olmasına gerek yok.

1993'te teşvik edilecek yatırım konuları

Tarım

Tohum üretimi, orman ürünleri entegre yatırımları, hayvancılık entegre yatırımları

Sanayi

Gıda

Süt ve süt mamulleri, makarna (yüzde 50'si ihraç edilmek kaydıyla)

Tekstil

Özel önem taşıyan sektörler dışında tekstil yatırımları, konfeksiyon yan sanayii

Orman ürünleri

Kaplama, yonga levha, standart ahşap yapı elemanları, mobilya

Kağıt

Artık kağıt işleme, her türlü kağıt ve kağıt hammaddesi

Deri-kösele işleme

Tabakhane, ayakkabı

Lastik-Plastik

Nakil bantları, sınai tesislerin çeşitli yerlerine kuvvet, hareket ve akışkan ileten malzemeler, rejenere kauçuk, soğuk lastik kaplama, yeşil-mavi boru ve fittingleri

Kimya, Petrol, Petro kimya

Çamaşır suyu hariç her türlü kimya yatırımı, her türlü cam yatırımı

Demir çelik

Uzun ürüne yönelik haddehane yatırımları, sıvı çelik üretecek ark ocaklı çelik yatırımları hariç

Demir dışı metaller

Her türlü metal ve alaşım üretimi

Taşıt araçları

Madeni eşya

Bağlantı elemanları, kuvvet nakil elemanları, sınai kaplar, buhar kazanları, conta ve keçe, takım ve aparat, armatürler, el aletleri, her türlü sınai kalıp, rulman

Optik donatım araç ve gereçleri

Çimento

Çimento ve klinker, entegre dökme, çimento ve hazır harç beton

Pişmiş kilden ve çimentodan gereçler

Alümina silikat ve manyezit tuğla ile harç, çimento, pişmiş kil, alçı, perlit ponza vb. malzemeden bina ve altyapı elemanları, prefabrik yapı elemanları, toplu konut, asgari yıllık 300 bin ton kireç üretimi, alçı üretimi, refrakter tuğla

Seramik

Karo fayans, karoseramik, sağlık gereçleri, sofra ve süs eşyası, elektro porselen ve izolatör, sanayi ve labaratuvar malzemesi

Gübre

Potasyum esaslı gübre

Elektrikli ve elektriksiz makine

Meslek bilim ölçü kontrol aletleri

Yat inşa

Turizm

Çanakkale'nin güneyi ile İçel'in doğusu arasında kalan 3 km derinliğindeki kıyı şeridi ve Nevşehir ilinde merkez, Ürgüp ve Avanos ilçe sınırları dışındaki yatırımlar

Turizm altyapısı

Havaalanındaki uçak bakım onarım tesisleri

Enerji

Gemi inşa ve onarım tesisleri, liman inşası

Ulaştırma

Asgari 10 birim çekici treyler, asgari 10 birim otobüs filosu, kiralık otomobil yatırımları, Alt yapı yatırımı, gemi ve yat ithali

Uçak ve helikopter ithali

Ticaret

Tarım ürünlerinin tasnifi ve ambalajlanması

Diğer

Gıda maddelerinin, tarım ürünlerinin normal ve soğuk depolanması, limanlar ve havaalanlarındaki ikram ve yer hizmetleri

Müteahhit hizmetleri

Hipermarket yatırımları, Hastane dışı sağlık yatırımları

Teşvik belegesi almak için asgari yatırım tutarı

1-Yöre farkı gözetilmeksizin

Finansla kiralama şirketlerinin yatırım projelerinde

Çevre kirliliğini önlemeye yönelik yatırımlarda

250 Milyon TL

2-Kalkınmada öncelikli yöre yatırımlarında yöre farkı gözetilmeksizin Bilgisayar yazılım şirketlerinin yatırımlarında

Turizm yatırımlarında

Konfeksiyon yatırımlarında

Tevsi, modernizasyon, tamamlama yatırımlarında 1 Milyar TL

3-Diğer yöre ve yatırımları ile ekonomik ölçeğin üzerindeki tevsi ve entegrasyon yatırımlarında 5 Milyar TL

Kalkınmada Öncelikli İller

1.derecede	2. derecede
Adıyaman	Amasya
Ağrı	Artvin
Bartın	Çankırı
Batman	Çorum
Bayburt	Elazığ
Bingöl	Erzurum
Bitlis	K.Maraş
Diyarbakır	Kastamonu
Erzincan	Malatya
Gümüşhane	Sinop
Hakkari	Sivas
Kars	Şanlıurfa
Mardin	Tokat
Muş	Yozgat
Siirt	Zonguldak (Karabük ve Ereğli ilçeleri)
Şırnak	
Tunceli	
Van	
Zonguldak (Karabük ve Ereğli hariç)	

Teşvik Kredileri ve Faiz

Prof. Dr.
Ali Özek
M.Ü.İlahiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi

Allah faizi bereketsiz kılar; sadaka ve zekatı ise bereketli kılar. Özellikle müslüman, müslüman olduğu halde faiz yemeye devam ederse bu tutum kendisine hayır ve mutluluk getirmez.

El-Bakara Sûresindeki ayetlerin tercemeleri şöyledir.

"Faiz yiyenler (kabirlerinden), elbette şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kurtulup kalkmaları gibi kalkarlar. Çünkü, Allah'ın haram kıldığı faiz hakkında "Alım-satım gibidir." demişlerdir. Halbuki Allah, alım-satımı helâl, faizi haram kılmıştır. Rabbinden gelen bir öğüde uyup da faizi terkeden kimse eskiden aldıklarından sorumlu değildir. Onun işi Allah'a kalmıştır. Her kim yeniden faize dönerse mutlak cehennemliklerden olur. Artık onlar orada devamlı kalırlar.

Allah, faizi bereketsiz kılar (faiz karışan malın bereketini giderir). Sadaka ve zekâtı verilen malı ise çoğaltır. Allah, küfür ve günâhta ısrar eden herkesi sevmez.

Şüphesiz iman edip iyi işler yapan, namaz kılıp zekât veren kimselere gelince rableri katında onların mükâfatları vardır. Onların üzerinde herhangi bir korku yoktur ve onlar üzüntü çekmezler.

Ey iman edenler ! Allah'a sığının. Eğer gerçekten iman ediyorsanız, faiz olarak gerçekleşen miktarı almayın. Eğer böyle yapmaz, faizi alıp yerseniz, Allah ve Rasûlu tarafından size bir harb ilân edilmiş olduğunu bilin. Şayet tevbe ederseniz, başkalarına haksızlık etmemek ve kendinizi de haksızlığa uğratmamak şartıyla sermayeleriniz sizindir.

Eğer borçlu darlık içinde ise, eli genişleyinceye kadar ona mühlet vermek gerekir. Eğer faizdeki gerçek durumu iyice anlıyabilirseniz, alacaklarınızı sadaka veya zekâta saymanız sizin için daha iyi olur.

Allah'a döndürüleceğiniz gündeki sorumluluktan sakının. Zira herkes orada kazandıklarına tam olarak kavuşturulur. Onlara asla haksızlık edilmez."

Bu âyetlerde ribâ (faiz), birkaç yönden ele alınmıştır.

1. Faiz haramdır, alış-veriş yani ticaret helâldir. Faiz haram edilince, tıpkı bugünün insanının dediği gibi o günün insanı da "faiz neden haram olsun? O da tıpkı alış-veriş gibidir. Birisinde para ile mal mübadele edilir, diğerinde para ile para mübadele edilir. Her iki işlem sonunda satan taraf, alan taraftan bir fark elde eder ki adına kâr denir." diyerek itirazda bulunmuştu. Bunun cevabı âyette net ve kesindir: "Alış-veriş yoluyla elde edilen fazla (kâr) helâldir. Ama, parayı vadeli olarak verip de elde edilen fazla (ribâ) haramdır. Buna göre faiz vasfını taşıyan veya faizin tarifine giren her türlü kar ve kazanç müslümana haramdır.

2. Faizin haram oluşu ayette diğer yönden akideye (inanca) bağlanmıştır. İslam bir sistemdir. Bu sistemi benimseyen ona uymak zorundadır. Nitekim ayette, "kendine Allah'tan gelen bir öğüdü kabul edip faizi terkedenin geçmişteki sermayesi kendine aittir. Bu hususda işi Allah'a kalmıştır." denilmiştir. Bunun manası -Allahü a'lem - yasak emri gelinceye kadar insanlar yaptıklarından sorumlu değildir. Ayrıca "verdiği borç paranın yani alacağının faiz olmayan kısmı kendisine helaldir."

3. Faiz yasağı geldikten sonra, tekrar faiz alıp-verenler suçlu sayılmıştır ve bunlara verilecek İlahi cezanın da cehennemde yanmak olduğu beyan ve ilan edilmiştir.

4. Allah faizi bereketsiz kılar; sadaka ve zekatı ise bereketli kılar. Özellikle müslüman, müslüman olduğu halde faiz yemeye devam ederse bu tutum kendisine hayır ve mutluluk getirmez.

5. 278-279. ayetlerde, "Ey iman edenler, Allah'a sığının! gerçekten İslam'a inanmış iseniz faiz olarak tahakkuk eden alacağınızdan artık vazgeçin. Şayet faiz alacaklarınızdan vazgeçmez ve faizciliğe devam ederseniz şunu iyi bilin ki, Allah ve Rasulü'nün ilan ettiği savaşa karşılık vermiş olursunuz. Eğer tevbe edip faizcilikten vazgeçerseniz, haksızlık etmemek ve haksızlığa uğramamak üzere sermayeleriniz sizindir. Yani ana paranızı geri alabilirsiniz. Borçlu darlık içinde ise, alacağınızı uygun bir zamana ertelemeniz veya mümkünse hiç almamanız sizin için daha hayırlıdır." buyurulmuştur.

Burada görüldüğü gibi İslam'ın faiz hakkındaki hükmü kesindir. İslam'ın yasak ettiği faiz vasfını alan her türlü faaliyetten kaçınmak gerekir. Burada önemli olan, yapılan muamelenin faiz vasfını taşıyıp taşımadığını kesin olarak tesbit etmektir. İslam dininde zorluk yoktur. Allah ve Rasulü kolaylığı emretmiştir. Bu sebeple eğer bir muamele faiz şartlarını tam olarak taşımıyorsa, kolaylık açısından onu faize sokmamak gerekir. Bir muamelenin faiz olabilmesi için şu şartların bulunması gerekir:

a-Cinsiyet şartı: Alınıp-satılan maddenin cinsi aynı ise değişiminde veya borç olarak verilip geri alınmasında elde edilecek fark faiz olur. Mesela: altını altınla veya buğdayı buğdayla değiştirerek alınan fazla miktar faizdir. Bunun aksi, yani altını buğdayla değiştirirsek bu ticarete girer. Para ile mal aldığımız zaman yaptığımız muamele alış-veriştir. Zira cinsleri ayrı olan şeyler yekdeğeri ile mübadele edilmiştir. Fakat para verip karşılığında yine para alırsanız bu muameler faizdir. Zi-

ra bu işlem İslam'a göre mübadele değildir. Aslında para, İslam nazarında bizatihi bir değer olmayıp devletlerin garantisi ile bir mübalede vasıtasıdır. Siz bu vasıtayla ancak mal alabilirsiniz. Şayet parayı verir, araya zaman faktörünü de koyarak aynı cinsten fazla para alırsanız işte bu mübadele değildir. İslam'a göre faizdir. Faiz de haramdır. Bazı iktisatçılar paranın da bir değeri olduğunu söylerler ve bu değer onlara göre faizdir. Mesela 10.000 TL. karşılığında aldığımız bir kilo peynir bir değerdir. 10.000. lira da bu değerin mübadelesinde kullanılan itibari bir değerdir. Eğer piyasada peynir yoksa para hiçbir değer ifade etmez. Yani parayı peynire çeviremezsiniz. Çünkü para sadece mübadele vasıtasıdır. Başka bir görev yapamaz. Ama elinizde peynir varsa onu hem paraya çevirebilirsiniz, hem de takas yoluyla mübadele vasıtası olarak kullanırsınız. Hakikatte bizatihi iktisadi bir değer olan altın da, bir mübadele vasıtası olarak bazı hallerde değersiz kalır, çünkü altın insan için temel ihtiyaç maddesi değildir. Ama peynir varsa para olmasa da onu başka yollardan elde etmek mümkündür. İslam meseleye bu açılardan bakar. Ayrıca eline bol miktarda para geçiren kimse faiz yoluyla halkı sömürebilir, ama peynir sahibi peyniri çok olmakla halkı sömüremez.

Vadeli satışlardaki fark faiz değildir. Zira taksitle satışlarda mal ile para mübadele edilmektedir. Vade farkı olarak verilen fazla, mal karşılığıdır. Diğer bir husus da taksitli satışlar her iki tarafa da fayda sağlar. Halbuki faiz tek taraflı fayda sağlamaktadır. Ancak, bugün piyasada cari olan taksitli satışlarda kullanılan deyim ve hesaplama tarzı yanlıştır. Bazı müesseseler bu farkı faiz olarak isimlendirmekte ve taksitli satışlardaki peşin-vade farkını piyasada cari bulunan faiz hadlerine göre hesaplamaktadır. Bu şekilde yürütülen bir muameleyi faiz diye adlandırmak onu faize sokmaktır. Doğru olanı taksitli satışlardaki vade farkının piyasa durumuna göre hesaplanması ve adına da faiz denmemesi gerekir. Onun adı vade farkı veya taksittir. Ama bu Fark paraya karşılık değil, alınan mala karşılıktır.

b-Miktar: Faiz işleminde miktarın önemi, faiz olarak ortaya çıkacak fazlanın belirlenmesinde işe yarar. Mesela: Birisine 100 gram altın vermişseniz, bu altını ister aynı gün, isterse beş gün veya beş ay sonra yine 100 gram olarak geri almanız gerekir. Eğer fazla alırsanız işte bu 100 gramın üzerine alacağınız fazla miktar faizdir. Bugünkü finans kurumları, yaptıkları işlemlerde bu türlü faizden kaçınmak için, borç para vermek yerine, borç isteyen kimsenin ihtiyaç duyduğu maddeyi satın alıp üzerine kâr koyarak borç isteyene satmak yolunu tutmuştur. Bu işlem faiz değildir. Zira, cins ve miktar faktörü ortadan kalkmıştır. Finans kurumu tacir veya sanayicinin nakit ihtiyacını karşılamak için araya girmiş, elindeki nakdi önce mala çevirmiş, sonra da o malı ihtiyaç sahibine belli bir fiyatla satmıştır. Bu tarz bir muamele taksitli veya vadeli satışa girer. Ancak bu işlem sözde değil fiilde olmalıdır.

c-Niyet ve Maksat: Bilindiği gibi son asırda tanzim edilmiş bulunan çok değerli hukuk belgesi Mecelle'de: "Bir işten maksat ne ise hüküm ona göredir." denilmiştir.

Aşağı-yukarı İslam'ın bütün hadis kitaplarında ve fıkıh sahasında yazılmış eserlerin ilgili bölümlerinde nakledilmiş bulunan meşhur "Niyyet Hadisi"nde: "Ameller miyyetlerle değerlenir. Herkes için ancak niyyet edip yaptığı iş vardır." denilmiştir. Gerek ahlak ve gerekse hukuk ilimlerinde, yapılan işim tam sorumluluk taşıması için, onun serbest irade ile yapılması, yani yapanın bir niyyeti ve kastı bulunması şarttır. Aksi takdirde, yapılan iş, suç da olsa, niyyet ve kasıt yoksa tam sorumluluk teşekkül etmez. Bu itibarla faizden kaçınmak niyyet ve maksadı ile yapılan bir muamelede faize benzer durumlar olsa bile ona gerçek manada faiz denmez. Ona, sadece "faize benzeyen işlem" denir. Aslında harama benzemek haram olmayı gerektirmez. Müslüman kişi hem niyet, hem de kasıt olarak faizden kaçınmalıdır. Benzerlikler aslı değiştirmez. Dinde kolay olanı almak esastır. Ruhsatlarla amel etmekte beis yoktur. Kıyası kullanarak, aslında haram olmayan yani dinin vahye dayalı esaslarında haram olduğuna dair hüküm ve beyan bulunmayan iş ve meselelerde benzerliklerden hareketle hüküm vermek, hakikatte dini daraltmak ve Allah'ın istemediği şeyleri kuldan Allah adına istemektir. Bundan şiddetle kaçınmalıyız.

d-Ferdi mülkiyet ve tasarruf hakkı: Haramiyetin teşekkül edebilmesi için faizi alan ve veren tarafların her ikisi de şahıs olmalıdır. Çünkü sorumluluk şahıslara aittir. Bu şarta, bazı fıkıh alimleri itiraz ediyorlar. Çünkü bu gerekçe şimdiye kadar pek kullanılmamıştır. Zira, eski zamanlarda müslim veya gayri müslim devletler faiz ile uğraşmamışlardır. Faiz daha ziyade şahıslar veya sahipleri şahıslar olan müesseseler arasında cereyan etmiştir. İslam faizi yasak ettiği zamanda da faiz muamelesi şahıslar arasında cereyan ediyordu. Daha sonra, bilindiği gibi sosyal hayatta pekçok değişmeler meydana gelmiş ve faiz olayı bir taraftan şahıslar arasında cereyan ederken, diğer taraftan devletler de bu işe karışmışlardır. Sermayesi devlete ait bankalar kurulmuştur. Şimdi bir devlet bankasındaki paranın sahip ve maliki millet adına devlettir. Devlet şahıs değildir. Buna göre, aldığı, verdiği faizden kim sorumludur?

Bu soruya "Devleti idare eden kimseler sorumludur." diye cevap verilecektir. Halbuki bu kişiler hakiki manada malik değillerdir. Zira gerçek manada malikiyet olmayınca sorumluluk da olmaz. Esasen devlete ait malın hakiki malik ve sahibi yoktur. Sarf yeri de amme hizmetidir. Bize göre, faizden kurtulmanın tek yolu ve kesin çaresi, halka kredi veren devlet bankalarının sayısını çoğaltmak ve bu bankalar yoluyla verilecek krediler karşılığında "masraf ve koruma" adı altında bir ücret almaktır; bu ücret faiz olmaz. Devlet, kredi alan şahıs ve kuruluştan:

1-Devletin bu işler için sarfettiği masrafı,

2-Ana parayı korumak için enflasyon miktarını alabilir. Bunlar hiçbir zaman faiz olmaz. Ayrıca taraflardan birisi hükmi şahsiyettir. Bize göre faizsiz sistem ancak bu şekilde kurulabilir. Halk da parasını ortaklıklarda değerlendirir.

ORTA VE UZUN VADELİ TEŞVİK KREDİLERİ

Bugün devletin verdiği orta ve uzun vadeli teşvik kredileri için geri alınan faiz, hakikatte faiz değildir. Devlet buna yanlışlıkla faiz demiştir. Bu ad değiştirilmelidir. Zira devlet verdiği bu kredilerden fiilen zarar etmektedir. Peki o zaman devlet neden zararına kredi veriyor? Çünkü devlet, millet için, halk için gerekli olan faydalı işlerin yapılmasını temin etmekle yükümlüdür. Bunu bizzat kendisi yapamıyorsa, başkalarına teşvik kredisi vererek yaptırabilir. Devletin verdiği teşvik kredilerinden zarar etmesi önemli değil, millet için gerekli hizmetleri vermesi önemlidir.

Al-i İmran Suresindeki ayet meali şöyledir:

"Ey iman edenler! kat kat artı-

rılmış olarak faiz yemeyin Allah'tan korkun. Umurulur ki kurtulaşa erersiniz. Bu hususta kafirler için hazırlanmış olan ateşten sakının. Allah'a ve Rasulüne itaat edin. Umulur ki yargılanasınız."

Bu ayetlerde "Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin." buyrulması, faiz nisbeti az olduğu zaman veya sabit oranda tutulduğu takdirde bunun helal olduğu kanaatini vermez. Olaya bu şekilde işaret edilmesinin sebebi, devrin arap toplumunda böyle bir işlemin yaygın olmasındandır. Esasen burada mürekkeb faize işaret edilmiştir. Müteakip ayetlerde ise, faiz yemenin sonucuna işaret edilecektir.

"Yahudi olduklarını söyleyenlerin zulüm ve haksızlıkları, yani pek çok kimseyi allah yolundan saptırmaları, kendilerine yasaklanmış olan faizi alıp yemeleri, haksız ve gayri meşru yollardan insanların mallarını almaları sebebiyle kendileri için daha önce helal kılınmış olan temiz ve iyi şeyleri onlara haram kıldık ve yahudilerden kafir olanlara acıtıcı bir azab hazırladık."

Bu ayette yahudilerin yapmakta oldukları dört kötülükten söz edilmiştir:

1. Yahudi olmayanlara karşı zulüm ve haksızlık yapmakta beis görmemeleri

2. İnsanları kötülüğe teşvik etmeleri ve Allah'a inananlara türlü entrikalar yapmaları,

3. Yasak olan faizi alıp yemeleri,

4. Gayri meşru yollardan insanların mallarını almaları.

Dikkat edilecek olursa görülecektir ki ayetlerde faiz yeme, zulüm, kötülüğe teşvik ve gayri meşru kazanç gibi davranışlar, eşit seviyede kötülükler olarak değerlendirilmiştir. Çünkü bunların hepsi fertlere zarar veren fiillerdir.

Dün ve bugün bazı kimseler faiz yoluyla fertlere, topluluklara ve milletlere tahakküm etmektedirler. O halde iktisatçılar onu ne kadar müdafaa ederse etsin faiz, elinde kapital bulunduran bir azınlığın özellikle yahudilerin insan yığınlarına çeşitli yollardan haksızlık yapmaları demektir. İşte İslam faizi bunun için haram etmiştir.

"İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz herhangi bir faiz, allah katında artmaz. Allah'ın rızasını isteyerek verdiğiniz zekata gelince işte sevaplarını ve mallarını kat kat artıranlar onlardır."

Bu ayette enteresan bir hususa işaret edilmiştir. Sanki borç alan kimse, para sahibine faiz verirken onu borç verme iyiliğine karşılık olarak ve onun mallarının artmasını düşünerek faiz veriyor. Böyle olmasa bile faiz haramdır. Allah, faiz alanların meşru servetini artırmıyor; görülen artış gayrı meşrudur; onun için değersizdir. Ama, zekat verene gelince, Allah onun servetini artırır. Aslında zekatlar tam olarak verilse halkın krediye ihtiyacı kalmaz. Çünkü zekatın sarf yerlerinden biri de iş adamlarından borçlananlara yardım faslıdır.

Faizle ilgili konular Kur'an-ı Kerim'de sadece dört surede geçer. Bu ayetlerde fazla tafsilat yoktur. Tafsilat daha çok hadislerde geçer. Mesele açıktır: Faiz haramdır. Faiz vasfı taşıyan ve gayesi faiz geliri olan bütün ticari muameleler haramdır.

Namaz ve zakat gibi faiz meselesi de Kur'an-Kerim'e mücmel olarak gelmiştir. Kur'an'da faizin haram olduğuna dair hüküm vardır. Fakat faizin mahiyeti, keyfiyeti, evsafı, cereyan tarzı, mitarı ve kapsamına giren muamelat hakkındaki bilgiler Rasulullah'ın sünnetinden öğrenilmektedir. Buna göre faizle ilgili hadislere baktığımız zaman görürüz ki faiz yasağının kapsamına giren maddeler, o gün insanların aralarında alıp-verdikleri temel ihtiyaç maddeleridir.

Ebû Davud'un "Kitâb'l-Buyû" da naklettiği bir hadis şöyledir:

Ubâde b. Samit (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Basılmış olsun, külçe altını altın ile; basılmış olsun, külçe olsun gümüşü gümüş ile; bir müd verip bir müd almak üzere buğdayı buğya ile; bir müd verip bir müd almak üzere arpayı arpa ile; bir müd verip bir müd almak üzere hurmayı hurma ile; bir müd verip bir müd almak üzere tuzu tuz ile aynı ölçüde alıp-satmak caizdir. Kim ölçüsüne ziyade eder veya ziyade olunmasını isterse gerçekten faiz yapmış olur. Ama altını altın ağırlığında ve biraz da fazla gümüşle peşin alıp satmakta beis yoktur. Fakat veresziye caiz değildir. Buğdayı kendi ağırlığında ve biraz da fazla arpa ile peşin alıp satmakta beis yoktur. ama veresiye olursa caiz değildir."

Ebu Davud dedi ki: Bu hadisi Said b.Ebi Arube ve Hisam Destuvai aynı isnadla Katade'den, o da Müslim b. Yesar'dan rivayet etmiştir.

Bu hadisi ve benzeri diğer rivayetleri gözden geçirdiğimiz zaman görürüz ki, faiz olayında en önemli nokta, mal ve parayı elinde bulunduran bir zümrenin, bunlara ihtiyacı olan başka bir zümreye baskı uygulamasını önlemektir. Şayet bu önlenmez ise iktisadi gücü eline geçiren kişi veya kuruluşlar, insanları sömürmeye devam ederler. Bugün dünyamızda bu olay, devletler ve milletler seviyesinde yaşanmaktadır. Bugün iktisaden geri kalmış hiçbir ülke yoktur ki kalkınmış zengin ülkelere borçlu olmasın. Bu durum fertler arasında da böyledir. Burada önemle üzerinde durulması gereken nokta şudur: Faiz, kişinin ele geçirdiği nakit parayı, cemiyette herhangi bir çaba sarfetmeden çoğaltması demektir. Para sahibi kişi, eğer bu para ile bir malı alıp satsaydı, insana iktisadi bir değer vermiş olurdu. Çünkü elindeki nakit para ile, ya bir malı imal etmiş, ya da onun elden ele naklini sağlamış olurdu. Bunu yapmayıp elindeki parayı başkasına kredi olarak vererek aynı cinsten bir pay alması, hem emek sarfetmeden kendisi için kazanç sağlamasına, hem de kredi alanın emeğine karşılıksız ortak olmasına sebep olmaktadır. Başka nizamlar bir tarafa İslam böyle bir kazancı haram saymıştır. Çünkü para bizzat kendisi bir değer değildir. Sadece bir mübadele vasıtasıdır. Paranın mübadele vasıtası olması da devletin ve toplumun garantisine bağlıdır. Halbuki herhangi bir mal bizatihi bir değerdir. Nitekim yaşadığımız şu günlerde paranı bizatihi bir değer olmadığı Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle kanıtlanmıştır. Kuveyt dinarı 3.60 dolar ederken bir anda değerini kaybetmiş, geçmez hale gelmiştir. Çünkü Kuveyt dinarının değerini garanti eden devlet ve onun garantisi ortadan kalkmıştır. O halde altın hariç hiçbir bizatihi bir değer değildir. Bazı hallerde altın da değer olmaktan çıkabilir. Çünkü altın, insan için temel ihtiyaç maddesi değildir. Ama ekmek, et, süt gibi maddeler hiçbir zaman değerlerini kaybetmezler.

FAİZSİZ SİSTEM

Bize göre, faizsiz sistemler kurmak mükündür. Konunun özünde kredileşmek yatmaktadır. İki kişiden birisinin parası var, onu çalıştırıp daha çok kazanmak istiyor. Bu onun hakkıdır. Diğeri ise, müteşebbistir ve iş yapmak istiyor. Ama, parası yok, borç alması lazım. Bu da onun hakkıdır.

Şimdi biz öyle bir sistem getirelim ki, iki tarafın da hedefi gerçekleşsin. Hem parası olan parasını çoğaltsın, hem de müteşbbis kredi alabilsin, fakat bu ihtiyaçları faiz dışında yollardan karşılansın. İşte konuya bu şekilde bakmak

gerekir. Bize göre faizsiz sistemi kurabilmek için dört yoldan yürümek ancak hedefe varmanızı sağlar:

1. Şirketleşme: İslam tarihinde müslümanların geliştirdikleri faizsiz ortaklıklar incelenerek özellikle mudarabe ortaklığı teşvik edilirse kısa vadeli üretimde faize ihtiyaç kalmaz. Zira geliştirmiş mudarabe şirketleri, kısa vadeli yatırımları yapabilir.

2. Vadeli satışlar, taksitli satışlara dönüştürülmek suretiyle halkın ihtiyacı, araya faiz girmeden karşılanabilir. Bugün finans kurumları kısmen bunu yapıyorlar.

3. Karz-ı Hasen ve Zekat Sandığı kurulursa fakirliğinden dolayı krediye ihtiyacı olanlar da bu yoldan ihtiyaçlarını karşılarlar.

4. Orta ve uzun vadeli teşvik kredileri. Bunu ancak devlet karşılar. Bize göre bunun başka yolu yoktur.

Eğer biz özellikle yatırım kredilerini devlete havale edersek, yani kredi ihtiyacını devlet karşılarsa, mesele kökünden halledilmiş olur. Yalnız devlet, kredi verdiği şahıs veya kuruluştan ana paraya ilave olarak alacağı miktara faiz dememeli, ona masraf demelidir. Şayet meseleyi halkın iştiraki ile halledeceksek, o zaman kısa vadeli borçlar için karşılıksız fonlar oluşturmanız gerekir. Eğer iktisadi ortamda enflasyon varsa, ya o miktar hesaplanır, borçludan geri alınır veya altın esasana göre borç verilir. Burada ekonomistlere sesleniyorum: Son asırda yatırım ve üretim kredilerinin kaynağı kimdir? Devletler mi, yoksa şahıslar mı? Bu konu araştırılmalıdır. Bilindiği gibi devlet teşvik kredisi verirken bunu herzaman para olarak karşılamaz. Vergi indirimi, gümrük muafiyeti ve benzeri yollarla da devlet üretiyciyi ve sanayiciyi teşvik etmektedir. Bunların devlete maliyeti nedir?

Orta ve uzun vadeli yatırımlar için krediyi devlet verir. Halkın elindeki nakit de ticari şirketler yolu ile nemalandırılabilir. Böylece faizden uzaklaşılmış olur. Bu sistemin yürüyüp yürümeyeceği ancak tatbik edildikten sonra anlaşılır.

Buraya kadar Kur'an'a ve hadise göre faizinin durumunu izah ettik. Şimdi ise günümüzde devletin sanayiciye verdiği orta ve uzun vadeli teşvik kredilerinin durumunu ele alalım:

Devletin veya sermayesi devlete ait olan bankaların verdiği orta ve uzun vadeli finansman kredileri İslam'ın yasakladığı faiz veya riba kapsamına girer mi, girmez mi konusunda bir karar veya hükme varabilmek için bu kaynağın ortaya çıkışı, mülkiyeti, ne maksatla biriktirildiği, verilen bu kredilerin devlete maliyeti ile faiz adı altında geri dönen miktar arasındaki müsbet veya menfi farkın miktarı ve bu işlemlerin yapılmasında genel manada hedefin ne olduğu hususlarının hem iktisadi, hem de dini yönden incelenmesi gerekmektedir. Bu soruların cevabını aşağıda vermeye çalışağız:

KAYNAK VE SEBEP

Orta ve uzun vadeli finansman kredileri vermek için ortaya çıkan kaynağın çıkış sebebi, kamu yararıdır. Şöyle ki: Devlet, halktan topladığı vergiden ayırdığı bir miktar para ile yol ve fabrika yaptırmak istiyor. O halde devlet iki şeyi hedef almıştır:

Yolun veya fabrikanın yaptırılması, bunların hizmete açık tutulması. Bu işte devlet mesela yolu, belli bir bedel karşılığında müteahhide yaptırır, sonra da devlet bütçesinden ayıracağı tahsisler karşılığında yolun devamlı hizmet görmesini sağlar. Buna göre devlet, yol yapımı için ya müteahhide kredi verir veya bugün yeni ortaya çıkmış bulunan "yap-işlet-devret" modelini kullanır. Diyelim ki yolu müteahhide verdi. Müteahhid de kendi öz sermayesini ilaveten devletten ayrıca kredi istedi. Devlet sadece yol yapımında kullanılmak üzere müteahhide kredi verir ve faiz alırsa, duruma bakılır. Eğer verilen krediden geri dönen miktar, masraflara ve enflasyona denk ise buna faiz denemez. Adı faiz de olsa hakiki faiz hükmüne girmez. Zira para devletindir ve faizi alan da devlettir. Diğer bir husus da faizi veren şahsın ödediği fazla miktar, aslında ana parayı çoğaltmaktadır. Ayrıca, yapılan iş kamu yararınadır.

Konuya bir başka yönden bakalım: Devlet, ülkede sanayi ve tarımın gelişmesini, istihdam sahalarının açılmasını istiyor. Zira, halkın ihtiyaç duyduğu sanayi ve tarım ürünlerini temin etmek devletin görevleri arasındadır.

Devlet, fabrikayı müteahhide kurdurup kendisi işletebileceği gibi müteşebise kredi vermek ve bu fabrikadan elde edilecek karı, onu yapıp işletene bırakmak yoluna gidebilir. İşte bu gayeler için hazineden müteşebbise kredi verir. İşin aslına bakılırsa devlet, ister kendi yaptırıp kendi işletsin isterse ihtiyaç duyulan malları ve hizmetleri üretmesi içiin müteşebbise yardımcı olsun, onun hedefi ve görevi, kamu hizmeti vermektir. Yani, kar gayesi yoktur. O halde devlet, verdiği orta ve uzun vadeli kredilerden geri aldığı faiz ile aslında zarar etmektedir.

MÜLKİYET MESELESİ

Devletin verdiği kredilerin maliki millet adına devlettir. Eğer devlet, bu kredilerle kurulacak işletmelerin mülkiyetini de kendi uhdesinde bulundurmak ister ise bundan devletçilik sistemi doğar. Eğer mülkiyeti kısmen elinde bulundurmak isterse, halka açık iktisadi devlet teşekkülleri ortaya çıkar. Eğer devlet bunların yanii işletmelerin fertlere ait olmasınıı düşünürse, o zaman devletin görevi, ülke insanının muhtaç olduğu üretimin gerçekleşmesi için teşvik ve destek sağlamaktır. Bunun da en makul yolu müteşebbise kredi vermektir. Orta ve uzun vadeli teşvik kredileri bu maksatla verilmektedir.

DEVLET HAZİNESİNİN KURULUŞ GAYESİ

Malumdur ki devlet, evvel emirde milleti korumak, fertler arasındaki adaleti sağlamak, onların maddi ve manevi ihtiyaçlarını temin edip dengede tutmak için milletten vergi alır. Devletin verdiği kredilerden aldığı faiz nisbeti ile masraf nisbeti arasındaki fark nedir? İşte bu husus da konuya ışık tutacaktır.

KREDİ VERMEKTEN GAYE KAZANMAK MIDIR?

Kanaatimce devletin verdiği finansman kredilerinde kar gayesi yoktur. Aksine devlet, göz göre göre zarar etmektedir.

Buraya kadar serdedilen hususlar dikkate alındığında özel olarak devletin vermekte olduğu uzun ve orta vadeli teşvik ve destek kredilerinde İslam'ın yasakladığı riba, yani verilen miktar üzerine reel bir artış gerçekleşmemektedir. Ayrıca devlet, zaten bu kredileri verirken böyle bir niyyete de sahip değildir.

NETİCE

Devlet tarfından üretimi artırmak ve istihdam sahaları açmak gayesiyle verilen orta ve uzun vadeli teşvik kredilerini almakta dinen bir sakınca yoktur. Bu bir görüştür. İsteyen bununla amel edebilir.

Esasen İslam'ın iktisat düzenini tatbik edilmediği bir çerçevede ve sistemde yapılan muamelelerin İslami ölçülere tam olarak uygunluğu düşünülemiyeceğinden bizim ortaya attığımız bu görüş bir ara çözümdür. İslam İktisat düzeni tam olarak tatbik edildiğinde bunlar zaten kendiliğinden düzene girecektir.

Özel Finans Kurumlarının Fonksiyonları ve İşleyiş Mekanizması

Doç. Dr. Nazif Gürdoğan

Tüketimin artması, pazarların genişlemesine, teknolojideki hızlı değişmeler de işletmelerin ulusal ve uluslararası düzeylerde hızla büyümesine yol açmıştır. Bunun sonucu, işletmelerde finansal sorunlar artmış ve başarılı yönetim için parasal kaynakların bulunması ve değerlendirilmesi büyük önem kazanmıştır. Finansman alanındaki gelişmeler ve sorunlar, finansal kaynakların bulunmasında ve kullanılmasında yeni yöntemlerin ve uygulamaların doğuşunu hazırlamıştır.

30.12.1992 Günü MÜSİAD genel merkezinde Doç. Dr. Nazif Gürdoğan Özel Ginans Kurumları ile ilgili bir seminer verdi. Daha önce de konu ile ilgili bir sempozyumda sunduğu tebliği bu vesile ile buraya iktibas etmek istiyoruz, aşağıda bu tebliği bulacaksınız.

1.Giriş

İster makro isterse mikro düzeyde olsun, ekonomilerde ana sorun: Eldeki kaynakların, belirlenen amaçlar doğrultusunda, en uygun ve en verimli bir biçimde kullanılmasıdır. Amaç; belirli ve sınırlı kaynaklarla, birim girdi başına, maksimum çıktıyı sağlamaya çalışmaktır. Bunun için, işletmelerin yönetiminde uzun ve kısa vadeli yatırımların planlanması ve gerçekleştirilmesi işletmeler için olduğu kadar, ülke ekonomileri içinde büyük önem taşımaktadır. Tüketimin artması, pazarların genişlemesine, teknolojideki hızlı değişmeler de işletmelerin ulusal ve uluslararası düzeylerde hızla büyümesine yol açmıştır. Bunun sonucu, işletmelerde finansal sorunlar artmış ve başarılı yönetim için parasal kaynakların bulunması ve değerlendirilmesi büyük önem kazanmıştır. Finansman alanındaki gelişmeler ve sorunlar, finansal kaynakların bulunmasında ve kullanılmasında yeni yöntemlerin ve uygulamaların doğuşunu hazırlamıştır.

İşletmelerin uzun dönemde varlıklarını koruması; teknolojik, ekonomik ve sosoyal çevredeki değişikliklere uyabilmesi büyük ölçüde önceden planladıkları yatırımlara bağlıdır. Ekonomik, teknolojk, sosyal ve kültürel çevredeki değişmeler ve yeni gelişmelere uyma zorunluğu, işletmelerin yatırımlarını özenle planlamaya yöneltmiştir. Planlanan yatırımların başarıya ulaşmasında, finansman kaynakları ve finansman yöntemleri önemli bir fonksiyon yüklenirler. Çünkü yatırımlarla işletmelerin ya da ülkelerin kaynakları uzun dönem için bağlanmaktadır. Bu yüzden yatırımlar işletmelerin amaçlarına ulaşmada ve varlıklarını korumada hayati bir önem taşırlar.

2.ÖFK ve Yatırımlar

Pazar ekonomilerinde yatırımların başarısının ölçüsü, genellikle yatırımdan sağlanan kar ve karlılıktır. Kişileri tek tek ya da birlikte yatırım yapmaya zorlayan güç daha çok gelir ve kar sağlama gayretidir.

Elbette kar yanında parasal olmayan diğer unsurlar da önemlidir. Ancak ana unsur kardır. Bu yüzden bir ekonomide yatırım kararını etkileyen unsurların başında karlılık oranları gelir. İşletmeler yatırım kararı verirken, bekledikleri karlılık ile cari faiz oranını karşılaştırırlar. Çoğu kez cari faiz oranından daha yüksek bir karlılık sağladıkları zaman yatırım kararı alırlar. Pazar ekonomilerinde işletmeler, yatırımın marjinal verimliliği cari faiz oranına eşitlendiği düzeye kadar yatırım yaparlar. Yani, yatırımların marjinal verimliliği, sabit kabul edilirse; bir ekonomide ne hacimde yatırım yapılacağını cari faiz oranı belirler, diyebiliriz. Bir ekonomide faiz oranları yüksekse doğal olarak yatırımların hacmi daralır. Faiz oranları aşağıya çekilirse, yatırım yapma gayretleri yoğunlaşır. Başka bir deyişle, yatırım hacmi ile cari faiz oranları arasında ters orantılı bir ilişki vardır. Ayrıca faiz oranları sabit geliri sağlayan menkul ve menkul olmayan varlıkların değerlerini de büyük ölçüde etkiler.

Bir ekonomide faiz oranlarını düşürücü ve aşağıya doğru çekici her eylem ve girişim, fonksiyonel olarak ekonomiye olumlu yönde katkıda bulunur. ÖFK esnek fon toplama yöntemleri ve ticarete dayalı finansman biçimleriyle banka sistemine göre cari faiz oranları aşağıya çekici bir fonksiyon yüklenmektedirler Bu ise ekonomide yatırımların hacminin artmasına yol açarak, üretilen mal ve hizmetlerin değerini, yani milli geliri büyütmektedir. Bunun için, son otuz yıldır ulusal ve uluslararası düzeyde, islam ekonomisi, islam bankaları, Türkiye'deki isimlendirmeyle ÖFK'ların finansman biçimleri, ekonomik ve sosyal etkileri tartışılmaktadır.

Son üç yıldır Türkiye'de faaliyet gösteren ÖFK'ları esnek yapıları, değişik finansman yöntemleriyle, banka sistemini daha verimli çalışmaya zorlayan unsurlardan biri haline gelmiştir. Ayrıca banka sistemine girmeyen tasarrufları, işletmelere daha uygun şartlarda sağlayarak yatırımların genişlemesine katkıda bulunmaktadırlar.

3- ÖFK'nın Türkiye'ye Gelişleri

İslamın ilke ve ölçülerine dayanan bankacılık uygulamsı yirmibeş yıllık bir geçmişe sahiptir. İslami ölçülere dayanan sistemde ana ilke: Faizin, yani para ticaretinin yasak olmasıdır. Günümüzde oluşan ekonomik yapı içinde, para bir değer ölçüsü ve tasarruf aracı olma yanında, bankalar aracılığıyla alınıp satılabilen bir mal niteliğini kazanmıştır. Klasik bankacılık paranın ticaretine dayanmaktadır. Borç alınan paraya bir bedel ödemesi, tarihte ilk çağlara kadar uzanır. Faizin ekonomik ve etnik boyutları çağlar boyunca, din adamlarının, filozofların, devlet adamlarının ve ekonomistlerin ana tartışma konusu olmuştur. Önümüzdeki yıllarda da değişik bilim dallarının uzmanlarınca tartışılmaya devam edilecektir. Bu yüzden burada faizin ekonomik ve sosyal boyutlarının tartışmasına girmeden faize dayanmayan İslam bankalarının, Türkiye'deki isimleriyle ÖFK'nın fon toplama ve finansman yöntemlerinin üzerinde durulacaktır.

İslamın ilke ve ölçülerine dayanan bankacılık uygulamsı yirmibeş yıllık bir geçmişe sahiptir. İslami ölçülere dayanan sistemde ana ilke: Faizin, yani para ticaretinin yasak olmasıdır. Günümüzde oluşan ekonomik yapı içinde, para bir değer ölçüsü ve tasarruf aracı olma yanında, bankalar aracılığıyla alınıp satılabilen bir mal niteliğini kazanmıştır. Klasik bankacılık paranın ticaretine dayanmaktadır

ÖFK'ı demek klasik banka sisteminde faiz kelimesinin çıkarılıp yerine kar kelimesinin ikame edilmesi demek değildir. ÖFK'da önemli olan, paranın fonksiyonlarına farklı bir açıdan bakarak, paranın bir ticari ürün gibi alınıp, satılmasının önüne geçmektir. Bunun için ÖFK kaynak toplarken hesap sahipleriyle kar/zarar ortaklığı ve vadeli satışa dayanan ticari işlemler yapmaktadırlar. Klasik bankalarla ÖFK'ların arasındaki temel fark ve yaklaşım, paraya yüklenen fonksiyondur.

Faizsiz çalışan finansal kurumları bazı teorik araştırmalardan sonra ilk defa Mısır, Hindistan ve Güney Afrika'da küçük örgütler olarak denenmiştir.

Günümüzde Başta müslüman ülkeler olmak üzere bütün dünyaya hızla yayılmıştır. Bunlar arasında İslam ülkelerinin katkılarıyla kurulan ve merkezi Cidde'de bulunan İslam Kalkınma Bankası, söz konusu kurumların sayılarının hızla artmasında önemli rol oynamıştır. Hali hazırda dünyanın değişik ülkelerinde faaliyet gösteren 40'ın üzerinde kuruluş vardır.

Türkiye'de ÖFK'larına 16.12.1983 gün ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla izin verilmiştir. Karara ilişkin esaslar 25.2.1984 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun üzerine iki kurum izin almış ve faaliyet göstermektedir. Yabancı sermayeli üçüncü bir girişim de kuruluş çalışmalarını sürdürmektedir. Yabancı Sermayeli üçüncü bir girişim de kuruluş çalışmalarını sürdürmektedir. Bunlara ek olarak tamamen yerli sermayeye dayanan yeni kurumlar da izin alabilirler.

4-ÖFK'nın Kaynakları

ÖFK'nın işleyiş mekanizması içinde kar/zarar ortaklığı sözleşmesi, sistemin temelini oluşturur. Söz konusu sistemde kaynaklar, kişi ya da işletmelerden K/Z ortaklığı sözleşmlesiyle sabit bir getiri sözü vermeden belirli bir süre için toplanır. Sözleşmeye zarar da edilebileceği eklenir. ÖFK'nın fon kaynaklarını öz sermayeye, yatırım ya da katılma hesapları cari hesaplar oluşturur.

Bir ÖFK için gerekli asgari sermaye 5 Milyar TL.dır. Yabancı sermaye için bir sınırlama yoktur. Tamamı yabancı sermaye olabileceği gibi, tamamı yerli sermaye de olabilir. Şube açmak için, şube başına sermayelerini 1 Milyar TL.sı artırmak zorundadırlar.

4.1 Katılma Hesapları

ÖFK'nın fonları, sermaye ve özkaynaklarının dışında, büyük ölçüde katılma hesaplarından sağlanmaktadır. Katılma hesapları ÖFK'nın başlıca kaynaklarını oluştururlar.

Katılma hesaplarının açılmasında iki taraf vardır: Biri hesap sahibi, diğeri de ÖFK'dur. Aralarında bir K/Z'a katılma sözleşmesi imzalanır. Bu sözleşme bir sermaye-emek ortaklığıdır. Bir taraf sermayesini diğer taraf emeğini ortaya koymaktadır. Elde edilecek kar taraflar arasında önceden belirlenmiş oranlar içinde bölüşülür. Bugünkü uygulamada hesap sahipleri elde edilen karın % 80'ini, ÖFK % 20'ini almaktadır. ÖFK katılma hesaplarında toplanan fonları en prodüktif bir şekilde değerlendirmeye çalışır. Bu genel bir K/Z ortaklığı sözleşmesidir. Türkiye'deki uygulamada, hesap sahipleri, üç aylık, altı aylık, bir yıllık ve daha uzun süreli (Beş yıla kadar) katılma hesabı açtırabilirler.

Hesap sahipleri istedikleri zaman 30 gün önceden haber vermek ve karından vazgeçmek şartıyla, vadesi dolmadan paralarını geri alabilirler.

ÖFK bazı büyük projeler ve belirli ticari işletmeler için süreleri belirli, K/Z ortaklığı ilanları yaparak, özel K/Z ortaklığı sözleşmesiyle kaynak toplayabilirler. K/Z bölüşme oranları önceden belirlenir. Ancak bunun için önceden Merkez Bankasından izin alınması gerekir. ÖFK'da böyle bir uygulama yapılmıştır. Taraflar zarar olduğunda, havuza katıldıkları sermaye oranında zararı paylaşırlar.

4.2 Cari Ya da Tasarruf Hesapları

Cari hesaplar işletmelerin ya da kişilerin adına açılmış, istenildiği zaman tamamen ya da kıs-

men geri alınabilen hesaplardır. Klasik bankalardaki vadesiz hesaplar gibidirler. Ancak ÖFK'da bu hesaplara herhangi bir geliri ödenmez. Cari hesaplar hamiline de açılabilir.

5. ÖFK'da Finansman Yöntemleri

ÖFK K/Z'a katılma hesabı biçimde topladıkları fonları, değerlendirirken klasik bankalar gibi faize dayanmadıklarından, fon kullandırmada değişik yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemlerin temeli ticarete dayanmaktadır. ÖFK fon kullandırırken mutlaka bir malın alımına, satımına ya da üretimine ortak ya da destek olmak durumundadırlar. Çünkü Kur'an'da faizin yasak, ticaretin ise serbest olduğu açıkça belirtilmiştir. Ayrıca günümüzde de ekonomik sistemlerin dayandığı bazı ana değerler vardır. Özellikle para ve banka politikaları değerden bağımsız bir ortamda uygulanamazlar.

İslamda esas olarak gelir emeğe ve diğer üretim faktörlerinin en uygun ve en verimli bir biçimde kullanılmasına dayanır. İslami ülkeler içinde sermayenin, emek, teknoloji, toprak ve yönetim gibi diğer üretim faktörleri ile birlikte kullanılması benimsenir. Bugün olduğu gibi para ya da sermaye bir ürün gibi, diğer üretim faktörlerine geliri sağlama gücü vardır. Bu sermayenin yatırımlara ve ticarete yöneltilmesini zorunlu kılar.

Paranın ticareti önlenerek ekonominin yapay bir şekilde büyütülmesinin ve kaynakların belirli ellerde toplanmasının önüne geçilmeye çalışılır. Bunun sonucu maliyetlerin yapay olarak artmasına imkan verilmez. Fiyatlar belirli bir düzeyde tutularak, hem üreticiyi hemde tüketiciyi enflasyondan korumaya gayret edilir.

ÖFK'da finansman yöntemi ne olursa olsun amaç üretime katkıda bulunmak ve piyasadaki ticari kar hadleri düzeyinde ve cari kredi maliyetlerinin altında bir karlılıkla ticari işlemler yapmaktadır. İslam tarihi içinde ticari işlemlerde uygulanan yöntemleri ve ortaklık biçimlerini kısaca ele almakta yarar vardır.

5.1. Mudaraba (K/Z Ortaklığı)

ÖFK'nın fon toplamada ve değerlendirmede uyguladıkları ana yöntem mudaraba ortaklığıdır. Mudaraba emek ve sermaye ortaklığı diye tanımlanabilir. İslamın ilk yıllarından günümüze kadar uygulana gelmiş bir ortaklık biçimidir. ÖFK fon toplarken emek,sahibi, fon kullandırırken sermaye sahibidir. ÖFK belirli bir miktar fonu belirli bir iş için önceden belirlenmiş bir süreyle emeğini ortaya koyana verir, ya da katılma hesabı olarak alır.

Sermaye verildiğinde çalışma konusu ve özellikleri ve çalışma şartları tesbit edilir. Sermaye koymayan taraf işlemin bütün sorumluluğunu yüklenir. Buna karşılık elde edilecek kardan belirli bir oranda pay alır. Zarar ortaya çıkarsa, ÖFK koyduğu sermayeden kaybeder.

Mudaraba yoluyla sağlanan finansmanda işi yüklenen kişi ya da işletme bütünüyle serbesttir. Bu yüzden fon kullandırmada eğer firma ya da kişi işi için gerekli tecrübeye sahip değilse, kaybetme şansı büyüktür. Ayrıca işin gidişini takip oldukça güçtür. Bu yüzden finansman sağlamada bu yöntem büyük bir ağırlık taşımaz. Çünkü ortaya çıkacak zararın bütünüyle ÖFK'u tarafından karşılanması, bunu finansmanda az başvurulur bir yöntem kılmaktadır. Ancak mudaraba'nın küçük ölçekli, belirli bir uzmanlık isteyen alanlarda uygulanması yaygınlaştırılabilir. Ortaklık sözleşmesinde, sabit bir kar edilmesi ileri sürülmez. Kar paylaşım oranları önceden belirlenir. Sermaye nakit olarak verilir. ÖFK, işin gidişiyle ilgili raporlar isteyebilir. Aksamalar sözkonusu olduğunda yönetimi üstlenebilir.

5.2. Mudaraba, Üretim Desteği Ya Da Vadeli Satış

Bu yöntemde, bir kişi ya da işletmenin ihtiyaç duyduğu bir hammadde, darboğaz giderici bir makina, iç pazardan ya da dış pazarlardan ithal edilerek, vadeli satılır. Vadeli satışta maliyetin üzerine önceden bilinen bir kar eklenir. Satış peşin ya da vadeli olabilir.

Vadeli satışta, ürün alış fiyatı taraflarca bilinir. Ayrıca satınalıcı isterse sözkonusu malı almaktan vazgeçebilir. Bunun için ÖFK'nun mala sahip olması gerekir.

Vadeli satış dünyada ve Türkiye'de ÖFK'ca en çok uygulanan yöntemdir. Bunun sebepleri, uygulamanın kolay, basit, anlaşılır ve alım satımdaki kâr marjının bilinmesi olarak sıralandırılabilir. İlk bakışta faize benziyor görünüyorsa da, alınıp satılan para değil bir üründür.

5.3. Muşşarak Ya Da Hem Emek Hem de Sermaye

Ortaklığı

Bu yöntemde, ÖFK ile firma, belirli bir işi gerçekleştirmek için, hem emek, hem de sermaye olarak yaparlar.

İşletme ya da kişi yönetime olan katkısının karşılığı pay aldıktan sonra ortaya çıkan kâr, taraflarca önceden belirlenen oranlar içinde katıldıkları sermayeye göre paylaşılır. Zarar sözkonusu ise, sermaye oranlarına uygun olarak karşılıklı yüklenilir.

5.4.Leasing Ya Da Finansal Kiralama

Bu yöntemde, bir işletmenin ihtiyaç duyduğu bir makina ya da üretim ünitesi satın alınarak, sözkonusu işletmeye kiraya verilir. İşletme kiralama süresinin bitiminde, makinaların mülkiyetini sembolik bir fiyatla satın alabilir. Dünyada yaygın olarak uygulanan bir finansman biçimidir

Kira bedeli belirlenirken, mal bedeli ve beklenen kâr hesaba katılarak hesaplanır. Hesaplama genellikle ortalama yıllık eşdeğer maliyet yöntemi esas alınır.

Finansal kiralama Türkiye'de önümüzdeki yıllarda büyük ölçüde uygulanacak bir finansman yöntemi olacaktır. Halen Türkiye'de faaliyet gösteren iki finansal kiralama şirketi vardır. ÖFK ile birlikte kurulan finansal kiralama şirketleri, uygulamayı daha da yaygınlaştıracaklardır.

5.5.Kiralama ve Satınalma (Lease Purchase)

Finansal kiralamaya benzer bir yöntemdir. Firma Kiralanan makina ve techizatı kiralama döneminin sonunda satın almak zorundadır.

5.6.Hisse Senedi Satın Alma (Equity Financing)

Bu yöntemde, kurulu bir işletmenin belirli bir miktardaki hisse senedi satın alınır. Buna karşılık kârdan belirli bir paya sahip olunur. Muşarakadan farklı olarak, finansman süresi uzun dönemlidir.

ÖFK'deki katılma fonları bankalardaki toplam mevduatın %1.5 civarındadır. Bu ise ÖFK'nın tasarrufları toplama yönünden başarılı olduğunu göstermektedir. Önümüzdeki yıllarda bu ilgi artarak devam edebilir. Çünkü sözkonusu katılma fonlarının önemli bir bölümü tek bir şubeli çalışma ile toplanmıştır.

5.7. Borç Verme (Karz Hasen)

ÖFK kendileriyle büyük ölçüde çalışan firmalara ya da kişilere zor durumlarda karşılığında bir geliri talep etmeden borç verirler. ÖFK böyle durumlarda kâra ve doğabilecek bir zarara da katılmazlar.

Bu tür borç verme ÖFK'nın sosyal fonksiyonlarını yerine getirmede önemlidir.

6.Türkiye'deki Uygulama ve Sonuç

Türkiye'de 1980 sonrasında ekonomide gerçekleştirilen hızlı büyüme ile birlikte kamu kesiminde büyük alt yapı yatırımlarına yönelinilmesi, Türk sermaye piyasasında ve hızlı değişikliklere yol açtı. Bu arada özellikle dış ticaretin finansmanında faaliyet göstermek üzere 1987 sonunda 17 yabancı banka Türkiye'ye geldi. Yabancı bankaların verimli çalışmaları az şubeli bankacılığın önem kazanmasına yol açmıştır. Uzman bankacılığın gelişmesi ve ÖFK'nın Türkiye'ye gelmesi finans kesimine büyük bir canlılık getirmiştir.

Kamu harcamalarındaki artış, iç borçlanma hacmini büyütmüştür. Bunun sonucu iç borçlanmada, kamu ortaklığı senetleri, dövize indeksli tahviller gibi yeni tasarruf araçları ortaya çıkmıştır. Tasarruf hacmini büyütülmesi ve yeni tasarruf araçlarının geliştirilmesi ekonomi için hayati bir önem taşımaktadır. ÖFK faizsiz sistemleriyle banka sistemine akmayan tasarrufları ekonomiye kazandırımışlardır.

ÖFK K/Z ortaklığı şeklinde topladıkları katılma hesaplarıyla, küçük tasarruf sahiplerine yeni bir tasarruf değerlendirme imkanı sağlamışlardır, değişik fon toplama ve finansman yöntemleriyle tasarruf sahiplerine ve işletmelere farklı bir finansman ve tasarruf aracı getirmektedir.

Üç yılı aşkın bir süre Türkiye'de faaliyet gösteren iki ÖFK'nın kâr/Zarar ortaklığı biçiminde topladıkları katılma fonlarının toplamı 200 milyar TL'sını aşmıştır. ÖFK'deki katılma fonları bankalardaki toplam mevduatın %1.5 civarındadır. Bu ise ÖFK'nın tasarrufları toplama yönünden başarılı olduğunu göstermektedir. Önümüzdeki yıllarda bu ilgi artarak devam edebilir. Çünkü sözkonusu katılma fonlarının önemli bir bölümü tek bir şubeli çalışma ile toplanmıştır. Şimdi her iki kurum da Merkez Bankası ve HDTM'dan beşer şube açmak için izin almışlardır. Her ikisi de ilk şubelerini Ankara'da açmışlardır. Faisal Finans'ın Ankara şubesini İzmir, Konya, Bursa gibi diğer kentler izlemektedir. Türkiye zengin doğal kaynakları, kurulu sanayisi ve 55 milyon nüfusuyla Avrupa ülkeleri ile Müslüman ülkeler arasında bir köprü işlevi görmektedir. Bu yüzden NATO,OECD gibi batılı ülkelerin oluşturdukları birliklere olduğu kadar OIC, ECO ve IDB gibi Müslüman ülkelerin kurdukları birliklerede üyedir. ÖFK Türkiye'nin bu köprü fonksiyonuna katkıda bulunabilecek özelliklere sahiptirler. Çünkü ÖFK'nın büyük ortakları, Müslüman ülkelerin önde gelen finans kurumlardır. Ve ÖFK'nın hem batı hem de Müslüman ülkelerde faaliyet gösteren 20'nin üzerinde kardeş finans kuruluşları ve yatırım şirketleri vardır. Bu yüzden ÖFK'nın Türkiye'nin dış ticaretini geliştirmede ve ortak yatırımlara gidilmesinde önemli katkıları olabilir.

ÖFK geçmiş üç yıllık faaliyetleri sırasında kamu kuruluşlarına 200 Mil.$'lık dış kaynak sağlamışlardır. Finansal kiralama yöntemiyle de ilave kaynak sağlama için görüşmeler devam etmektedir. Bu ilişkilerin önümüzdeki yıllarda daha da genişleyerek devam edeceği beklenmektedir.

Önümüzdeki yıllarda dış pazarlara açılmak ve ihracatını büyütmek zorunda olan Türkiye'nin ekonomisinin büyümesinde dinamik bir yapı kazanmasında ÖFK'ları önemli rol oynayabilir.

ÖFK esnek fon toplama yöntemleri ve değişik finansman teknikleriyle Türkiye gibi dışa açılmaya çalışan ülkelerin ekonomilerine daha uygundur.

IMF ve benzeri Uluslararası finans kuruluşları yaptıkları araştırmalarla, ÖFK'nın bu özelliklerini vurgulamışlardır. ÖFK sermaye finans pazarına yeni alternatifler getirerek, eğitimden sağlığa herşeyin alternatiflerinin arandığı bir ortamda klasik bankalara önemli bir alternatif getirmektedirler.

MAKALE

Modern Ahilik ve İş Ahlakı

Eflatun Saygılı
İzmir Müteşebbis Heyet Üyesi

Emin vasıflarda donanımla bir rehberin takipçileri olduğunca inandığım MÜSİAD üyelerinin çağdaş birer ahi olabileceğine inancım tamdır

Ahiliğin asıl amacı, insanların dünya ve ahirette huzur içinde olmalarını sağlamaktan. Bu anlayış ahilerin Dünya için Ahiretini, Ahiret içinde dünyasını terketmeyen dengeli bir hayat anlayışı geliştirmeyi sağlamıştır.

Sosyal hayatın bünyesinde alış verişin önemli bir yeri var. Bunun insanlar arası iletişimde doğal ve çok önemli bir faktör olduğu inkar edilemez. Bu ilişkinin ahlaki yönü ise, asla küçümsenemez. Çünkü insan ilişkilerinin en yoğun kısmını muamelata ait ilişkiler doldurmaktadır.

Ahilik düşüncesi, çağlar önce bu önemli ilişkileri doğru tanzim gereğinden doğmuştur. Selçuklu ve Osmanlı uygulamasında bu ihtiyacı önemli ölçüde gidermiş, resmi bir örgütlenme olmadığı halde, toplum açısından olmazsaolmaz türünden varlığını ve lüzumunu kitlelere kabul ettirmiştir.

Bu organizasyon ile alış verişte hile oranı asgariye düşürülmek amaçlanmış, yanlış yapanların "Pabucu dama atılmış" tır. Ayakkabı üreten bir imalatçı ederine rağmen kalitesiz bir malzemeden pabuç ürettiği Ahi yetkilisi tarafından tesbit edilirse bıçakla kesilip dama fırlatılmış, kamuya teşhir edilmiştir. Düşünüldüğünde toplum baskısı kullanılarak yapılan bu uygulamanın her kesimindeki etkisi küçümsenemez.

Ahiliğin asıl amacı, insanların dünya ve ahirette huzur içinde olmalarını sağlamaktan. Bu anlayış ahilerin Dünya için Ahiretini, Ahiret içinde dünyasını terketmeyen dengeli bir hayat anlayışı geliştirmeyi sağlamıştır.

Ahi birlikleri çatışmacı değil, dayanışmacı bir ruh yapısına sahiptirler. Zengin ile fakir, üretici ile Tüketici, emek ile sermaye, millet ile devlet, kısaca toplumun bütün fert ve kurumları arasında iyi münasebetler kurarak herkesin huzur içerisinde yaşamasını sağlamak, Ahi birliklerin başta gelen amacı olmuştur. Güçlünün zayıfı ezmesine veya bir kimsenin haksız kazanç sağlamasına Ahilik, şiddetle karşı çıkar. Geçmiş Yedi asır süresince esnaf denilince Ahilik, Ahilik denilince esnaf akla gelmiştir. El işçiliği sahibini soygun peşinde koşturmadığı için Ahilikte en övülmeye değer geçim yolu kabul edilmiştir. "Hiç birinin el emeğinin ürünü olan yemekten daha iyisini yiyemezsiniz." ölçütü ahilere rehberlik etmiştir.

Esasen Ahilik Müslüman Türk sanatının hayat anlayışına da uygundur. Bununla beraber Ahi birlikleri bir işi olan fütühatnamelerde kaideler uymayı kabul leden herkesi bünyesinde topluyordu. Organik yapılanma da mesler Pir'lerinin ve ustalarının çok saygın bir yeri vardı. Liyakat sahibi olmaları oldukça önemli idi. Osmanlıda ahilik ülkenin bir tarafında teşkilatlanmış, yönetim ve üye kayıtları çok sağlam esaslara bağlanmıştı. Ayrıca çok esaslı ilkeler Ahilerin müşterek benimsediği ve uyguladığı ilkeler olmuştur. Bu ilkelerin bazılarını şöyle özetlemek mümkün:

1-Doğruluktan ayrılmamak.
2-Cömert olmak.
3-Alçak gönüllü olmak.
4-Kendisini halka adamak.
5-Misafirleri sevmek.
6-İnsanlara nasihat ederek, onları iyi yola yöneltmek.
7-Güçlü iken suçluyu affetmek.
8-Dindar olmak.
9-Utanma duygusuna sahip olmak.
10-Hilet yapmamak.
11-Yalan söylememek, kusur arayıcı olmamak.
12-Dedikodu yapmamak, kusurları örtmek.
13-İçki içmemek.
14-Zina yapmamak.
15-Zenginlere karşı minnetsiz olmak.
16-Kimseye karşı düşmanlık ve kin duymamak.
17-Büyüklere hürmetkar, küçüklere şefkatli olmak.
18-Devamlı şeytanla mücadele halinde olmak.

Bu ve benzeri ilkelere ecdadımız uyduğu sürece başarılı olmuş, tanzimattan bu yana ise yozlaşarak hatta yok olurcasına bu değerlerinden uzaklaşmıştır. Nedenlerini sıralamak bu makalemize sığmaz.

Ancak bu coğrafyanın insanı olduğumuza göre kaybettiğimiz hafızamızı bulmak çağımıza uyan kaidelerince davranışta bulunmak hepimizin ihtiyacı hatta görevi olduğu kanaatindeyim. Örgütlü toplum sağlıklı toplumdur görüşü toplum bilimcilerin kabullendiği bir görüş halindedir.

Genelde toplumumuzun bütün bireylerine özelde örgütlü bir toplum olan MÜSİAD üyelerine Ahiliği tanımalarını mucibince davranmalarının gönülden tavsiye ediyorum.

Emin vasıflarda donanımla bir rehberin takipçileri olduğunca inandığım MÜSİAD üyelerinin çağdaş birer ahi olabileceğine inancım tamdır.

MÜSİAD mevcut hali ile yönetici ve üye kadroları ile saydığımız bu kaideleri yaşamak sureti ile coğrafyamızda belirleyici olmaya müstehaktır.

Bütün üyelerimizin bu sorumluluk içerisinde ticaret yapmalarını hayırlı kazanmalarını, hayırlı harcamalarını rabbimden diliyorum.

İNCELEME

İslam'da ve Günümüzde Sigorta Kavramı Üzerine

Dr. Alaattin Büyükkaya
Merkez Sigorta Genel Müdürü

Kişi tehlikelerin yok olması için sigorta yapmıyor. Bilakis kaçınılmaz olayların ekonomik sonuçlarını sigorta şirketi denen bir şirkete devrediyor, satıyor

Türkiye'de Sigorta fonları faiz gibi enflasyonist bir fon değildir. Dolayısıyla bizim konumumuzda olan bir ülkede sigortacılık konusunun geliştirilmesi gerekmektedir.

1973'ten bu yana tamamen sigorta ile iç içeyim. Kurduğum sigorta şirketi 4 sene gibi kısa zamanda Türkiye'nin En büyük sigorta şirketinden biri oldu. Türkiye'ye farklı bir anlayış ve yaklaşım getirmeye çalışıyoruz.

Sigorta çok basit bir anlatımla bir alış veriştir. Öyle bir alış veriş ki kişinin riski söz konusudur. Kişi tehlikelerin yok olması için sigorta yapmıyor. Bilakis kaçınılmaz olayların ekonomik sonuçlarını sigorta şirketi denen bir şirkete devrediyor, satıyor. Bir anlamda risk alış verişi risk ne kadar az ise fiat o kadar düşük ne kadar fazla ise fiat o kadar yüksektir.

Mal Sigortası: Bir çok tabii olaya karşı yapılan sigorta

Can Sigortası: Can kaybına karşı olan sigorta

Sorumluluk Sigortası: Üretilen malın kalitesinden doğabilecek riski dahi sigortalamak gündeme gelmiştir.

Şimdilerde gündeme kusursuz faaliyet gelmiştir. Sigorta yapılabilmesi için olayın (riskin) tesadüfi, kanunlara uygun, maddi bir değer ifade etmesi gerekir.

İslam Hukukunda bu mekanizma var mıdır?

İslamın temel bir prensibi vardır. Karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma. Bu prensip toplum hayatının da temelini oluşturmuştur.

İslamda bu dayanışmayı sağlayan örnekler devr-i saadette de vardır. Hatta köylerde bohça denilen prensibimiz vardır. Bunu şimdi Sigorta şirketleri denen şirketler yapıyor. Hatta Selçuklularla başlayarak müesseseleşmeye başlamıştır. Kervanı yola çıkaran kişi kervan ulaşana kadar devletin garantisi altına mülk almıyor "selametlik rusmu" Daha batıda sigorta diye bir kavram yokken bizde uygulama vardı.

Buna rağmen Sigorta konusunda terddütler de vardır. Neden İslam ülkelerinde gelişmemiştir.

Bu tereddütler.

1- Bilinmeyene karşı bir akit'tir demiyor.

2-Bu bir kumardır, oda haramdır.

3-Faizci kapitalist sistemin bir aracıdır deniyor.

Bu sebeplerden dolayı islam hukununa aykırıdır denmiyor.

İslami sigortacılık ve Bankacılık olabilir.

Bir konuda fetva verilmesi için o konunun iki açıdan bilinmesi gerekiyor.

1- O Konu 2- İslam Hukuku

Bizde İslam hukuku biliniyor ama o kişiler sigortayı bilmiyorlar.

Bir şeyin tarifinde anlaşılmazsa sonuçlarında da anlaşılmaz.

İlk kez 1982'de Cidde'de ağırlıklı olarak Sigortacılık tartışıldı. Hazırladığımız tebliği Hocam Prof. Sebahattin Zaim sundu. Hazırlayıcısıda asla kendisi idi.

Verilen Tebliğlerin önemli bir kısmında haramdır sözü ortaya çıkmadı. Bilakis;

-Kadere karşı gelmek veya müdahale etmek olmadığı

-Kumar olmadığı yani şans deneme olmadığı kaderin muhakkak olacağı için risklerine müdahale olduğunu kabul ve tebliğ ettiler.

-Faiz ile ilişkisi tamamen ortadan kaldırılamadı.

Faizin bulaştığı nokta fonların işletilmesinde bulunmaktadır. Bu kaldırılırsa sigortacılık teşvik edilecek bir müessesedir.

Zaman zaman merak ettiğim konular oluyor. Bu günkü kağıt paranın, enflasyonun olduğu bir sistemde riba arasında aynı ilişki var mıdır diye sormamız ve ciddi olarak araştırmamazı gerektiği inancındayım.

Reddetmek, karşı çıkmak yerine maddi ve akli delillere araştırmamız vardır. Fakat yaşamamız için buna ihtiyacımız vardır.

Dünya'da sigortacılık: 1760-1800'de gündeme geliyor. Gemiler uzun yolda batınca çareler aranmış. Gemi değerinde para toplanmış gemi batmayınca toplanan para işletilmiş.

Türkiye'de Sigorta fonları faiz gibi enflasyonist bir fon değildir. Dolayısıyla bizim konumumuzda olan bir ülkede sigortacılık konusunun geliştirilmesi gerekmektedir.

Mucitlere Müjde

(Ekonomist 'den)

Patent sisteminin kurulmasıyla geleceğe "Türkiye de bir buluşlar ülkesi olabilir, yabancı sermayenin gelişi ve kalkınma hızlanabilir" diye bakılıyor.

İkinci Abdülhamit döneminden kalan 114 yıllık patent Kanunu değişiyor. Yeni tasarı Türkiye için yeni olan buluşları da koruma kapsamına alıyor.

Zakkumla kanser tedavisi ve benzeri kuruluşlar patent kapsamı dışında tutulacak. Buluş konusu olan ürünü kısmen veya tamamen üretmek sonucu taklit edenler patent hakkına tecavüz suçundan yargılanacak.

Türkiye'de bir icadı geliştirmek kolay değil. Öncelikle yaratıcı ve pratik bir zekaya sahip olacaksınız. Doğal bilimler ve mühendislik konusunda engin bir bilginiz bulunacak. Ayrıca kullanacağınız hammadde ve araçların tüm özelliklerini bileceksiziniz ve buluş yapmak için Hazreti Eyüp sabrına sahip olacaksınız. Bunları belki yapabilirsiniz ama sıra patent almak için mevzuatı incelemeye gelince yandınız. Sultan Abdülhamit döneminde, 23 Mart 1897'da çıkarılan İhtira Beratı Kanununun örneğin şu üçüncü maddesine benzer maddelerini çözmeniz çok zor:

"Evvela terkibatı saydelaniye ye ve her nevi edviye ve mualecata ve saniyen umuru maliyeye ve muamelatı sarrafiyeye dair layihalar için berat itası caiz olamaz"

Haydi bu maddenin içinden çıktınız diyelim. Eski tarihle 11 Rebulahır 1267'de çıkarılan kanunun şu 24. madddesinin içinden çıkmanız imkansız:

"Beratla bir ihtiraa müteallik keşfiyat ve ihdasat için mücaddeden berat ahz eden şahsı aharın asıl ihtira beratı mutasarrıfınının muhteriatını istimale hakkı olmayacağı gibi onun dahi ikinci berat mutasarrıfının kesbi ihtiraını istmale salahiyeti olamaz."

Yeni sistem

Bir yıl içinde Amerika'da 76 bin, Yunanistan'da 15 bin patent başvurusu yapılırken, Türkiye'de bu sayının 1200'de kalmasının nedenlerinden biri de belki bu çağdışı kanun oldu. Sanayi Bakanlığı da, Madem verilerimiz, gelişme yolunda hızlı adımlar atıldığını gösteriyor, öyleyse buyrun patent sistemine deyince asırlanmış kanunu değiştirme şansı ortaya çıktı.

DPT'nin koodinasyonunda 4 yıllık bir maraton sonucunda iki temel tasarı hazırlanarak, sisteme adım atılmış durumda. Bu öyle bir adım ki, 114 yıllık köhne bir uygulamayı ortadan kaldıracak.

Patent sisteminin kurulmasıyla geleceğe "Türkiye de bir buluşlar ülkesi olabilir, yabancı sermayenin gelişi ve kalkınma hızlanabilir" diye bakılıyor.

Gelişmiş ülkelere bakıldığında, modern bir patent sistemi 5 unsurdan oluşuyor.

İyi bir patent kanunu, yarı otonom ve iyi organize olmuş bir patent enstitüsü, dökümantasyon, bilgiye erişim olanakları ve eğitim yasal düzenlemelere sahip patent vekilleri ve ihtisas mahkemeleri. Türkiye'de bu unsurların bir tanesi bile doğru dürüst yok.

Halen eski kanun ve Paris Anlaşması ile ilgili mevzuata göre yürütülen patent işlemleri, son derece ilkel kalıyor.

Enstitü görevini ise Sanayi Bakanlığı Sınai Mülkiyet Dairesi yürütüyor. Yeterli eleman ve teknik donanım olmadığı için, inceleme işlemleri burada yapılamıyor.

Tasarı TBMM'de

Özgün buluşlara can verecek iki tasarı, TBMM Sanayi ve Ticaret Komisyonu'nda görüşülmeyi bekliyor.

Patent Kanunun Tasarısı'nın amacı buluş yapma faaliyetlerini özendirmek ve buluşların sanayiye uygulanması ile teknik, ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasına katkıda bulunmak. Buluşlar, patent veya faydalı model belgesi verilerek korunacak. Kanun hükümleri, enstitü aracılığıyla uygulanacak.

Korumayı kısaca şöyle tanımlamak mümkün. "Buluş sahibinin buluşunu belirli bir süre kendisinin üretmesi, satması veya bu hakkını başkasına devretmeyi tekelin alabilmesi."

Haklar korunacak

Ama bunun karşılığında buluş sahibinin buluşunu üretebilecek kadar açık bir şekilde açıklaması gerekiyor. Böylece başka bir mucit, Amerika'yı yeniden keşfetmeden, açıklamalardan yararlanarak, yeni bir buluş geliştirebilecek.

Tasarıya göre, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ikamet eden veya sınai-ticari faaliyette bulunan gerçek kişiler ile Paris Anlaşması hükümleri dahilinde başvuru hakkına sahip kişilerin buluşları patentle korunabilecek.

Yasal ve parasal açıdan korunan mucitler ise bilimsel ve teknolojik çalışmalarına hız verirlerse, sanayide hem üretimi arttırmak hem de maliyetleri düşürme imkanı bulunacak.

İlaç konusu tartışmalı

Yürürlükteki kanuna göre şu anda maliye ve bankacılık işlemleri ile insan ve hayvan sağlığı ile ilgili ilaçlar, patent verilmiyecek konular arasında sayılıyor. Diğer bütün sektör ve konular, patent korunması altında. Yeni mevzuatta ise patent verilmeyecek konular ayrıntılı şekilde sıralanırken, ilaç bunların içinde yer almıyor. İşte bu noktada kıyamet koparken, Sanayi Bakanlığı teknisyenleri, ilaç konusunun kesinlikle koruma altında olması gerektiğini savunuyorlar. Konu TBMM'de görüşmeler sırasında açığa kavuşacak.

Tasarı, patent verilmeyecek konu ve buluşları ayrıntılı bir şekilde belirliyor. Buna göre, konusu kanun düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar ile bitki ve hayvan türleri veya

önemli ölçüde biyolojik esaslara dayanan bitki ve hayvan yetiştirme usullerine patent verilmeyecek.

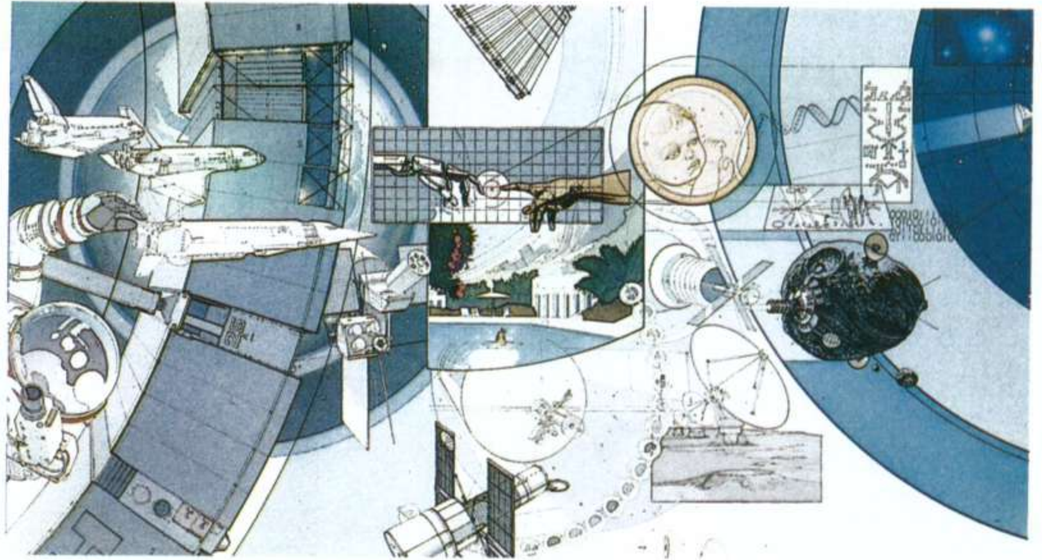
Neler korunmayacak?

Patentle korunamaycak konular ise şunlardan oluşuyor:

"Keşifler, bilimsel teoriler, matematik teorileri, matematik metotları, zihni, ticari ve oyun faaliyetlerine ilişkin plan usul ve kurallar, edebiyat ve sanat eserleri, bilim eserleri, estetik niteliği olan yaratmalar, bilgisayar yazılımları, bilginin derlenmesi-düzenlenmesi-sunulması ve iletilmesi ile ilgili teknik yönü bulunmayan usuller, insan ve hayvan vücudunda uygulancak cerrahi ve tedavi usulleri ile bu usullerin herhangi birinde kullanılan terkip ve maddeler ve bunların üretim usulleri."

Bu ifadeler ilacı bitkisel kökenli bileşimlerle hazırlanan ilaçlara patent verilmesinin çok zor olacağını gösteriyor.

Görünen o ki zakkumdan ve diğer bitkilerden yapılan ilaçların kullanılması bakanlık ruhsatına tabi olacak.

Patent verme ilkeleri

Mevcut sistem patent verebilme kriteri sadece Türkiye'de ve dünyada yeni olma ve sanayiye uygulanabilme koşulundan oluşurken, yeni mevzuatta buna "tekniğin bilinen durumunun aşılması eklendi.

Tekniğin bilinen durumu, patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde toplumca erişilebilir yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya bir başka yolla açıklanan bilgilerden oluşuyor. Buluş eğer, tekniğin bilinen durumundan aşikar bir şekilde çıkarılamayan bir faaliyet sonucu gerçekleştiyse, tekniğin bilinen durumunun aşıldığı kabul ediliyor.

Kanun kapsamına giren Japonya'dan ithal edilen bir yöntem de alınmış. Faydalı model denilen yöntem, Türkiye koşullarına son derece uygun gözüküyor.

Bunun en önemli nedeni sadece Türkiye için yeni olan buluşlara da koruma getirilmesi. Sadece Türkiye'de yeni olan veya dünyada yeni olduğu halde buluş basamağı özelliğini içermeyen buluşlar da koruma altına alınabilecek. Ancak koruma süresi patent süresinden daha az olacak.

Japon modeli, özellikle küçük ve orta ölçekli sanayiciler ile araştırmacılar için biçilmiş kaftan.

Sistemler

Yeni düzende başvuru sahibi, Patent Enstitüsü'nde incelemeli veya incelemesiz koruma isteyebilecek.

Patent verildikten sonra 3 yıl içinde buluşun uygulanması gerekiyor. Aksi takdirde, zorunlu lisans konusu gündeme gelecek. Zorunlu lisans, patentle korunan buluşun kullanılmaması durumunda, patentler arasında bağımlılık ve kamu yararı için gerekli görüldüğü takdirde, mahkeme veya Bakanlar Kurulu kararı ile verilecek.

Taklitçiliğe ceza

Patent sistemi kurulduktan sonra bazı uygulamalar, patentten doğan hakka tecavüz sayılacak. İşte tecavüz sayılan fiillerden bazıları:

Patent sahibinin izni olmadan buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek, tecavüz yoluyla üretilen ürünleri satmak, ithal etmek, dağıtmak, elde bulundurmak, kullanmak, patent sahibinin izni olmadan buluş konusu olan usulü kullanmak, buluş konusu usulle doğrudan elde edilen ürünü satmak, dağıtmak, kullanmak, ithal etmek, patent sahibi tarafından sözleşmeye dayalı lisans veya zorunlu lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek ve bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

Bütün bu fiiler sonucu başvuru sahibi dava açabilecek. Haklılığı kanıtlandığında neden olunan zarar tazmin edilecek.

Enstitü kurulacak

Patent Kanunu Tasarısı'yla birlikte Meclis'te bulunan Türk Patent Enstitüsü'nün Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı ise Türkiye'nin yeni bir "ihtisas" kuruluşuna sahip olmasını öngörüyor.

Enstitü, kanunlarla koruma altına alınan sınai mülkiyet haklarının tescilini ve hakların korunması ile ilgili işleri yapacak.

Zorunlu lisans işlemlerinde arabuluculuk faaliyetlerinde bulunacak ve mahkemelerde bilirkişilik yapacak. Lisans ve devir anlaşmalarını kayıt edecek, buluşların kullanımını takip edecek, yeni teknolojilerin değerlendirilmesi ile teknoloji transferlerini yönlendirecek.

Yayınlar hazırlayacak, dökümantasyon merkezi oluşturacak ve Türk Sınai Mülkiyet Gazetesi'ni yayınlayacak.

Ne bekleniyor?

Bütün bu sistem kurulduktan sonra, sağlanması beklenen yararlar ise oldukça ilginç ve Türkiye'nin en önemli sorunlarından oluşuyor. İşte sistemden beklentiler:

"Araştırma geliştirme faaliyetlerinde artış, yeni üretim usulleri ve ürünlerin sanayiye uygulanması, üniversite-sanayi işbirliği, yabancı sermaye girişi ve yatırımlarda artış, yeni buluşlara ilişkin bilgilerin yaygınlaşması, etkin bir koruma, uluslararası ilişkilerin etkin bir şekilde geliştirilmesi, sanayici ve araştırmacılara daha fazla doğru bilginin aktarılması, dökümantasyonun geliştirilmesi."

Böyle bir tabloyu kim istemez ki?

Nasıl Patent alacaksınız?

-Mucit, icadı ile ilgili tüm açıklamaları içeren belgelerle, Patent Enstitüsü'ne bir ön araştırma başvurusu yapacak.

-İlk başvurunun kabul edilmesi durumunda önünüzde 2 alternatif var. İncelemesiz koruma istediğiniz takdirde 7 yıllık bir koruma süresinden yararlanacaksınız. Buluşunuzun ön araştırma sırasında reddedilirse, herhangi bir hak söz konusu değil.

-inceleme istendiğinde ise, buluşunuzun 20 yıl süre ile korunacak.

-Dünyada bilinen bir buluşu Türkiye koşullarına ilk kez adapte eden kişiler de "faydalı model" denilen bu patentlerinin 10 yıl süre ile korunmasını isteyebilecekler.

-Patent alan 3 yıl içinde buluşunu uygulanamak zorunda kalacak.

Alüminyum Flexible (Esnek) Boru:

Zeki Poyraz

Esnekliği, hafifliği, kolay montajı ve estetik görünümü ile yapıların vazgeçilmez malzemesi haline gelmiştir.

Teknik özellikleri : Hafiftir, inşaatlara yük getirmez. Kolay montaj ve ucuz işçilik ile monte edilir. Diğer kanal türlerine adaptasyonu kolaydır. Baca içlerinde çürümeyen ve en kolay döşenebilir malzemedir.

Bugün kullanım yeri çok çeşitli olan alüminyum esnek boru, otomotiv sanayiinden inşaat sektörüne kadar her alanda kullanılmaktadır.

Kağıt kaplamalı, boyalı hatta paslanmaz çelik olarak kullanım amacına göre muhtelif malzemelerden imal edilebilmektedir. Esnekliği, hafifliği, kolay montajı ve estetik görünümü ile yapıların vazgeçilmez malzemesi haline gelmiştir.

Bu özellikleri sayesinde birçok amaç için rahatlıkla kullanılabilmektedir. Özellikle kolay montajı, hafif yapısı ve estetik görünümü ile havalandırma tesisatlarında havalandırma dört köşe havalandırma kanallarının ulaşamadığı, montesinin kullanılabilir. Ayrıca dört köşe kanallarının devamında konstriksiyona uyarlanması mümkündür.

Esnek boru yapılarda baca içi ve baca ile cihaz arasında bağlantı elamanı olarak kullanılmaktadır. Estetik görünüşü ve farklı renklerde de olabilmesi nedeniyle evleri süslemektedir.

Alüminyum esnek boru -300 C derece ile +250 C arasındaki farklı derecede hava akımlarında rahatlıkla kullanılabilmek tedir. Sızdırmaz oluşu nedeniyle mobilya fabrikaları gibi talaşlı imalatlarda talaş toplamada kullanılan vakum hatlarında rahatça kullanılabilmektedir.

80 mm ile 500 mm arasındaki çaplarda imal edilebilmesi ve malzemenin hafifliği kullanım alanlarını oldukça genişletmiştir. 2000 Pa basınca kadar dayanabilen malzeme standart boy ölçüleri olan 150 mm, 300 mm ve 600 mm boylarda sıkıştırılmış karton ambalajların dışında istenilen uzunlukta da üretilebilmektedir. Bu durum baca içerisinde kullanımı oldukça kolaylaştırmaktadır.

Bilindiği gibi doğalgaz gibi özelliği olan bir gazın ısıtmada kullanımı baca sistemlerinde bazı değişiklikleri mecbur hale getirmiştir. Bacaların çok geniş olduğu durumlarda bacanın içine döşenerek baca çapının daraltılmasında hafif ve çabuk montası sebebi ile kullanılmaktadır. Ayrıca doğalgaz kullanımında ortaya çıkan su buharı baca içinde yoğunlaşarak öncelikle baca içi harçlarının sonrada baca dışı harçlarının çözülmesine ve dökülmesine neden olmaktadır. Bu da baca emişini azalttığı gibi evlere gaz kaçağı gibi önemli bir hadiseye sebep olabilir. Bu mahsurlu durum baca içinde döşenecek esnek boru ile kolaylıkla ortadan kaldırılır.

Doğalgaz kullanılsın yada kullanılmasın bacaların çok küçük çaplı yerler olduğu düşünüldüğünde içlerinin sıvanamaması ve çok parça tuğlalar ile örülmesi sıhhatli bir izolasyonu imkansız kılar. Bacanın emiş vazifesini tam olarak yerine getirmede sızdırmazlığı ve çürüme problemi olmayan boruları baca içlerine döşemek, bacaların sıhhatli ve uzun ömürlü olması, gerektiğinde temizliğinin kolaylığı için şarttır.

Teknik özellikleri : Hafiftir, inşaatlara yük getirmez. Kolay montaj ve ucuz işçilik ile monte edilir. Diğer kanal türlerine adaptasyonu kolaydır. Baca içlerine çürümeyen ve en kolay döşenebilir malzemedir.

SİSTEM DEĞİŞTİ

Isıtma, soğutma ve havalandırma sistemlerinde şimdi alüminyum esnek boru, AFS kullanılıyor.

Bugünün inşaat tekniği, kat kaloriferi, kombi, aspiratör, şofben, baca ve havalandırma bağlantılarında çağdaş malzeme gerektiriyor.

AFS gerekiyor.

- AFS esnek boruları, kullanım yerine göre 8 cm'den 50 cm'e kadar değişik çaplardadır.

Genel Distribütör:
ESKİHİSAR DIŞ TİCARET A.Ş.
Rüzgârlı Sok. No:33 Ulus / Ankara
Tel : (4) 309 13 20 (10 Hat)
Fax: (4) 311 57 45

İstanbul Bölge Müdürlüğü:
Keresteciler Sitesi,
Fatih Cad. No:13 Merter
Tel: (1) 557 93 79 Fax: (1) 584 55 89

Flexible Boru

''Esner, kıvrılır, uzar.''

KONUT BİZİM İŞİMİZ...

Süper lüx daire deyince...

Koşuyolu ve Acıbadem'de
Satılık Lüks Daireler

"yaptıklarımız, yapacaklarımızın teminatıdır."

HOUSING IS OUR JOB
ERKAN İNŞAAT IS THE BEST ON SUPER LUXURY
FLATS AND VILLAS.

Flats for sale at koşuyolu and acıbadem ın İSTANBUL
What we do ıs our referance what we wıll do.

ERKAN
İNŞAAT MADENCİLİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

"KÖMÜRDE OLAY

**Türkiye'nin En Kaliteli
Ağaçlı Kömürünü
Araçlarımızla Ayağınıza
Getiriyoruz.**

ERKAN MADENCİLİK

ERKAN
İNŞAAT MADENCİLİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Acıbadem Cad. Tekin Sk. Erkan Apt. No : 29 D.2 Kadıköy - İSTANBUL
Tel : 325 90 59 - 325 78 20 - 339 77 64 Fax : 325 81 90

YEDEK PARÇADA, TECRÜBE ve HİZMET

Oto yedek parçacılar
Resmi kuruluşlar
Oto elektrikçiler
İş makinacılar
Oto marketler
Oto servisler
Nakliyatçılar
Müteahhitler
Madenciler

Bayramoğlu

Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.

İthalat, İhracat ve Distribütörlük Oto Elektrik Yedek Parça ve Aksesuarları

Taksim Cad. No. 111 80080 Taksim/İSTANBUL Tel: (1) 254 72 00-4 PBX Fax: (1) 254 72 04

ÜLKER

Her çeşidinde ayrı bir lezzet

ÜLKER ÇİKOLATA'ları ve tüm BİSKÜVİ çeşitleri TSE belgelidir.

Davutpaşa Cad. No: 20 TOPKAPI İSTANBUL Tel: (1) 567 68 00 (20 Hat) Telex: 22985 ugst tr. Fax: (1) 577 76 28